

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENME VE ÖĞRETME AMAÇLI

SOSYAL MEDYA KULLANIMINA İLİŞKİN

AKADEMİK YÖNETİCİ VE ÖĞRETİM ELEMANI GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YÜSRA KÖSE

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ ALEV ELÇİ

AKSARAY 2018

T.C
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENME VE ÖĞRETME AMAÇLI
SOSYAL MEDYA KULLANIMINA İLİŞKİN
AKADEMİK YÖNETİCİ VE ÖĞRETİM ELEMANI GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YÜSRA KÖSE

Dr. Öğretim Üyesi ALEV ELÇİ

AKSARAY 2018.

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 36 ay sonra tezdten fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Yüstra

Soyadı : Köse

Bölümü : YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİ ANABİLİM DALI

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Yükseköğretimde Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Sosyal Medya Kullanımına İlişkin Akademik Yönetici ve Öğretim Elemanı Görüşleri

İngilizce Adı: The Views of Academic Administrators and Faculty Members with the use of Social Media for Teaching and Learning in Higher Education

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışında tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Yüstra Köse

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

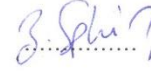
Yüstra Köse tarafından hazırlanan “Yükseköğretimde Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Sosyal Medya Kullanımına İlişkin Akademik Yönetici ve Öğretim Elemanı Görüşleri” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İMZA

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Alev ELÇİ
Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı,
Aksaray Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Zeliha SEÇKİN
Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı,
Aksaray Üniversitesi

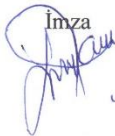
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk İSLİM
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı,
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 29 /11 /2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun 29/12/2018 tarih
ve 2018/57-3 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Öğrenci
Yüstra KÖSE

İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Dr. Öğr. Üyesi Sevilay USLU DİVANOĞLU

İmza

TEŞEKKÜR

Tezimin hazırlık ve çalışma aşamalarında bana yardımcı olan, deneyimini ve bilgisini benden esirgemeyen, beni motive eden sevgili tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Alev ELÇİ'ye sonsuz saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Öğrenme hayatımın her aşamasında bana yol gösteren ve desteğini esirgemeyen canım babam Bünyamin KÖSE ve bana daima inanan her zaman yanımda olan canım annem Dilek KÖSE başta olmak üzere, tez çalışmamda güzel dileklerini esirgemeyen bütün aileme ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEKÖĞRETİMDE ÖĞRENME VE ÖĞRETME AMAÇLI
SOSYAL MEDYA KULLANIMINA İLİŞKİN
AKADEMİK YÖNETİCİ VE ÖĞRETİM ELEMANI GÖRÜŞLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Yüstra KÖSE, AKSARAY 2018

ÖZET

İnternet ve teknolojinin hızla gelişmesi sonucunda bilgiye ulaşmak ve paylaşmak giderek kolaylaşmıştır. İnternet ile hayatımıza giren vazgeçilmez kitle iletişim araçlarından biri olan sosyal medya zaman ve mekândan bağımsız olarak kişileri birbirine bağlamakta ve bilgiye daha hızlı ve etkili bir şekilde ulaştırmaktadır. Ayrıca sosyal medya; bireylerin düşüncelerini, bakış açılarını ve ilgilerini etkileşimli bir sanal ortamda paylaşarak iletişim kurmalarına olanak sağlayan geniş bir platformdur. Günümüzde siyaset, sağlık, ekonomi, ulaşım, kamu hizmetleri gibi her alanda yararlanılan sosyal medya araçlarından öğrenme ve öğretme sürecinde de yararlanılmaktadır. Bu nedenle yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanlarının öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanımı ve nedenlerinin araştırılması önemlidir. Bu araştırmanın temel amacı, yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanlarının ve akademik yöneticilerin öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanımlarını, nedenlerini, sosyal medyanın sürece destek ve engel olduğu durumlar konusundaki görüşlerini ve geleceğe yönelik beklentilerini belirlemektir. Bu amaçla nitel araştırma yöntemi kullanılarak Aksaray Üniversitesinde ders veren farklı akademik birim, ünvan ve görevdeki 20 öğretim elemanı ile yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, öğretim elemanlarının öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanıp kullanmama durumu değerlendirildiğinde sayılar birbirine yakın çıkmıştır. Araştırmada katılımcılar açısından sosyal medyanın öğretme amaçlı kullanılmasının hem destek hem de engel olduğu durumlar belirlenmiştir. Sosyal medyayı kullanan öğretim elemanlarının en çok YouTube’u tercih ettikleri, karşı olan öğretim elemanlarının bile YouTube’u faydalı buldukları ve derslerinde etkin bir şekilde kullandıkları belirlenmiştir. Sosyal medyayı kullanan öğretim elemanları; öğrencilerin bu ortamları tercih etmeleri, bu ortamların öğrencilerin algılamalarına ve öğrenmelerine katkı sağlaması, öğrenciye hızlı ve etkin ulaşılabilirlik gibi öğrenci merkezli nedenlerin yanı sıra eğitimde ulaşılabilirlik ve fırsat eşitliği sağlaması gibi nedenlerle kullandıklarını belirtmişlerdir. Sosyal medyayı kullanmayanlar ise tercih etmeme sebebi olarak; öğrencilerin bu platformlarda etik kurallarının dışında davrandığı, geleneksel sınıf ortamı oluşturma ve öğrenen-öğreten ilişkisini korumanın zorluğu gibi nedenleri belirtmişlerdir. Sonuç olarak sosyal medya araçlarının öğretme ve öğrenme süreci ile bütünleştirilmesi için öğretim elemanları ve öğrencilerin bilinçlendirilmesi ve öğrenme ortamına uygun etik kuralları belirlenmiş bir sosyal medya aracı kullanılması gerekmektedir.

Bilim Kodu 114608

Anahtar Kelimeler Sosyal Medya, Öğretim Elemanı, Öğrenme ve Öğretme Süreci,
Yükseköğretim

Sayfa Adedi 152 sayfa

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Alev ELÇİ

AKSARAY UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTE
THE VIEWS OF ACADEMIC ADMINISTRATORS AND FACULTY
MEMBERS WITH THE USE OF SOCIAL MEDIA FOR TEACHING
AND LEARNING IN HIGHER EDUCATION

Master Thesis
Yüstra KÖSE, AKSARAY 2018

ABSTRACT

As a result of the rapid development of the Internet and technology, it has become easier to access and share information. Social media that has become one of the essential mass communication media by entering our lives with the use of the Internet, connects people and conveys information more quickly and effectively independent of time and place. Besides, social media is a broad platform that enables individuals to present their thoughts, perspectives and interests through interactive communication in a virtual environment. Nowadays, social media tools used in all fields such as politics, health, economy, transportation, public services are also used in the learning and teaching process. For this purpose, it is important to investigate the social media usage and reasons for teaching and learning purposes in higher education institutions. The main aim of this research is to determine the views of the academic administrators and faculty members with social media usage in the teaching and learning process, concerning the reasons and the expectations of the social media in the process of learning and teaching. With this purpose, semi-structured interviews were carried out with 20 academic teaching staff from different academic units, titles and positions in Aksaray University. According to the findings of this research, the use of social media in teaching and learning process was similar in terms of using and avoiding faculty. In this thesis, both the support and barrier states in the use of social media for teaching purposes were identified. It has been determined that the instructors who use social

media prefer YouTube most and even opposing faculty members find YouTube useful and use them effectively in their courses. The motives stated by the faculty that use social media were; student based reasons such as students' preference to use these environments, contributing to students' perceptions and learning, fast and effective communication with students, as well as accessibility and equal opportunities in education. Those who do not prefer to use social media claimed that the students acted unethically in these platforms, the difficulty of creating a traditional classroom environment and maintaining the relationship between the learner and the teacher. As a result, in order to integrate social media tools with teaching and learning process, it is necessary to raise awareness of faculty members and students and to use social media tools that have a code of ethics, appropriate and can be integrated into the learning environments.

Science Code 114608

Keywords Social Media, Faculty Members, Teaching and Learning Process, Higher Education

Number 152 pages

Supervisor Assist. Prof. Dr. Alev ELÇİ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLOLAR LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
I. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırma Konusu	3
1.2. Araştırma Problemi	5
1.3. Araştırma Amacı.....	5
1.4. Araştırma Önemi.....	5
1.5. Araştırma Sınırlılıkları	7
1.6. Araştırma Varsayımları.....	7
II. BÖLÜM	8
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Sayısal Teknoloji Çağında İnternet.....	8
2.2. Web Teknolojilerin Gelişimi	10

2.2.1. Web 1.0	11
2.2.2. Web 2.0	11
2.2.3. Web 3.0	14
2.2.4. Web 4.0	15
2.3. Sosyal Ağların Tarihçesi ve Gelişimi	16
2.4. Sosyal Medya.....	19
2.5. Sosyal Medya Kullanım Amaçları.....	22
2.6. Sosyal Medya Araçları.....	24
2.6.1. Facebook	25
2.6.2. YouTube	26
2.6.3. Twitter.....	27
2.6.4. Instagram.....	28
2.6.5. Wiki.....	29
2.6.6. Blog/Weblog.....	30
2.6.7. Google Plus.....	31
2.6.8. LinkedIn.....	31
2.6.9. Tumblr.....	32
2.6.10. WhatsApp	32
2.6.11. Skype.....	33
2.6.12. Flickr	33
2.6.13. Podcast	34
2.6.14. Second Life	34
2.6.15. Periscope	35
2.6.16. MySpace	35
2.7. Gelişmekte Olan Öğrenme/Öğretme Teknolojileri ve Yenilikçi Öğrenme	35
2.7.1. Sanal Gerçeklik (SG)	36

2.7.2. Artırılmış Gerçeklik (AG).....	37
2.7.3. Karışık Gerçeklik (KG).....	37
2.8. Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Sosyal Medya Kullanımı	38
2.8.1. Sosyal Medya Araçları.....	41
2.8.2. Sosyal Medyanın Destekleyici Yönleri	46
2.8.3. Sosyal Medyanın Engelleyici Yönleri	50
2.9. Yükseköğretimde Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Sosyal Medya.....	52
2.9.1. Öğrenenlerin Sosyal Medya Kullanımı	53
2.9.2. Öğretim Elemanlarının Sosyal Medya Kullanımı.....	58
III. BÖLÜM.....	62
YÖNTEM	62
3.1. Araştırma Yöntemi.....	62
3.2. Verilerin Toplanması	65
3.3. Verilerin Analizi	66
IV. BÖLÜM.....	70
BULGULAR VE TARTIŞMA	70
4.1. Günlük Hayatta Sosyal Medya Kullanımı	70
4.2. Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Kullanımı	71
4.3. Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Kullanılma Nedenleri	72
4.4. Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Kullanılmama Nedenleri.....	74
4.5. Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Kullanılan Sosyal Medya Araçları	78
4.6. Sosyal Medya Öğrenme ve Öğretme Sürecini Destekler	82
4.7. Sosyal Medya Öğrenme ve Öğretme Sürecini Engeller	86
4.8. Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Etkin Kullanımı ve Beklentiler....	91
4.8.1. Etkin Kullanımı.....	91
4.8.2. Geleceğe Yönelik Beklentiler ve Düşünceler	96
4.9. Öğretim Elemanlarının Mesleki Gelişimi	98

4.10. Üniversitenin Öğretme Amaçlı Sosyal Medya ve Teknoloji Kullanımı.....	104
V. BÖLÜM	107
SONUÇ	107
ÖNERİLER.....	112
GELECEK ÇALIŞMALAR	113
KAYNAKÇA.....	114
EKLER.....	127
EK 1. Alan Yazın Sosyal Medya Araçları Sınıflandırması	127
EK 2. Katılımcı E-posta Daveti	129
EK 3. Görüşme Soruları Formu	130
EK 4. Katılımcı/Deneğin Beyanı	132
EK 5. Etik Kurul Raporu	133
ÖZGEÇMİŞ	134

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Web 1.0 ve Web 2.0'ın Karşılaştırılmalı Özellikleri.....	13
Tablo 2: Web 1.0/2.0/3.0 Özet Karşılaştırma	15
Tablo 3: Web Teknolojilerinin Gelişimi	16
Tablo 4: Dünyada En Popüler Sosyal Medya Uygulamaları	21
Tablo 5: Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Web 1.0/2.0/3.0 Karşılaştırılması	41
Tablo 6: Katılımcıların Özellikleri.....	64
Tablo 7: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Uzlaşma Yüzdesi.....	68
Tablo 8: Temalar ve Alt Temalar.....	69
Tablo 9: Katılımcıların Öğretme Amaçlı Kullandıkları Sosyal Medya Araçları.....	79

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Katılımcıların Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Sosyal Medya Kullanımı.....72

KISALTMALAR LİSTESİ

AG	: Artırılmış Gerçeklik
ARPANET	: The Advanced Research Projects Agency Network (Gelişmiş Araştırma Projeleri Dairesi Ağı)
ASÜ	: Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi	: Doktor Öğretim Üyesi
Doç. Dr.	: Doçent Doktor
HD	: High Definition (Yüksek Çözünürlük)
HTML	: Hyper Text Markup Language (İnternet Üzerinde Web Sayfası Oluşturmak İçin Kullanılan Programlama Dili)
KG	: Karışık Gerçeklik
Prof. Dr.	: Profesör Doktor
SG	: Sanal Gerçeklik
t.y.	: Tarih Yok
WiFi	: Wireless Fidelity (Kablosuz İnternet Ağı)
www	: World Wide Web

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Günümüzde İnternet ve teknolojinin hızla gelişmesi sonucunda bilgiye ulaşmak ve paylaşmak giderek kolaylaşmıştır. İnternet ilk olarak 1965 yılında Amerika’da bilgisayarların birbirine bağlanması ve kendi aralarında haberleşmesi olarak ortaya çıkmıştır. İnternetin ortaya çıkmasıyla birlikte günlük yaşamda ve iletişim biçimlerinde birçok değişiklik olmuştur. İnsan ilişkilerinde bile yüz yüze iletişimin yerini teknolojik araçlarla yapılan iletişim türleri almaya başlamıştır. *Sayısal (dijital) teknolojiler* olarak adlandırılan; İnternet, mobil cihazlar ve web teknolojileri gibi bilginin sayısal olarak saklanması ve iletimini sağlayan teknolojiler; bireylerin, hayat tarzlarını, günlük yaşantılarını, bilgiyi elde etme yöntemlerini, iletişim biçimlerini ve sanal ortamda kurulan ilişki türlerini değiştirmiştir (Acar ve Yenmiş, 2014; Yalçın Tepe ve Adıgüzel, 2017; Yıldız, Kahyaoğlu ve Kaya, 2012).

Web teknolojileri Web 1.0 ile başlamış, daha sonra Web 2.0 ve Web 3.0 olarak gelişmiş, en son Web 4.0 olarak adlandırılmıştır. Web 1.0 kullanıcıların herhangi bir etkileşim sağlayamadığı, ‘salt okunur’ ortamlara sahip, bireyin sadece arama yapmasına izin veren, standart HTML sayfalarından oluşmaktadır (Odabaşı vd., 2012). Zamanla Web 1.0’ın ihtiyaçları karşılayamaması nedeniyle Web 2.0 ortaya çıkmıştır. Web 2.0; insan etkileşiminin ön plana çıkması, kullanıcıların aktif ve dinamik olması, içeriklerin geniş kitlelere ulaşması ve bir kaynak ile birden çok kişiye erişilmesi amacıyla geliştirilmiştir (Selwyn, 2007; İşman ve Hamutoğlu, 2013). Genç (2010a) Web 2.0’dan önceki durumu şöyle değerlendirmiştir: “Nasıl ki televizyon, radyo ve gazete gibi mecralarda yayıncı tarafından üretilen bir içerik, kullanıcı tarafından takip edilmekte idiye; Web 2.0 öncesi

kullanımda da çoğunlukla İnternet sitesi sahipleri tarafından oluşturulan içerik kullanıcılar tarafından izleniyordu. Bu seferki tek fark, iletişim mecrası olarak İnternetin kullanılması idi.” Web 2.0’den sonra ortaya çıkan Web 3.0; önceki teknolojinin devamı niteliğinde olan Web 2.0’ın aksine, devrim niteliğinde kabul edilmektedir. Web 3.0 web ortamının büyük bir veri tabanına dönüştüğü, bilgisayarların kendi arasında konuşabildiği, içeriklerin başka içeriklerle ilişkilendirilebildiği ve bu ilişkinin cümlelerle ifade edilebildiği kullanıcı merkezli bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Emiroğlu, 2009; Yağcı, 2009). Web 4.0 ise; akıllı etkileşimi olan bir okuma-yazma-yürütme-eşzamanlılık web teknolojisidir (Aghaei, Nematbakhsh ve Farsani, 2012). Aynı zamanda gerçek dünya ile sanal dünya arasında sınırların ortadan kalkacağı, sistemlerin ve uygulamaların tamamen sanal olacağı, fiziksel ve sanal araçların kendi arasında sürekli bağlantı içinde olacağı bir teknoloji olarak gelişmesi amaçlanmaktadır (Yağcı, 2009).

Bedir (2016)’e göre sanal ortamdaki ilişkilerin yürütüldüğü iletişimin merkezinde sosyal ağlar bulunmaktadır. Bu açıdan sosyal ağlar iletişim, aktif katılım, işbirlikçi ortam, bilgi, beceri ve kaynak paylaşımı gibi oldukça önemli olanakları kullanıcılarına sunmaktadır. İlk kullanılan sosyal paylaşım siteleri 1995 yılında kurulan ‘Classmate.com’ ve 1997 yılında kurulan ‘SixDegrees.com’ dur.

Türkiye’de 1993 yılında kullanılmaya başlayan İnternetin yaygınlaşması, 2000’li yıllarla birlikte sosyal ağların ortaya çıkması ve akıllı telefonların hayatımıza girmesi, günümüzde sosyal medyayı en çok kullanılan iletişim kaynaklarından biri haline getirmiştir (Küçükali, 2016). Sosyal medya, Web 2.0 teknolojisi ile oluşturulan, sayısal çağ deyince hemen aklımıza gelen en önemli iletişim unsurlarından biridir. Zaman ve mekândan bağımsız olarak kişileri birbirine bağlamakta ve bilgiye daha hızlı ve etkili bir şekilde ulaştırmaktadır. Sosyal medya sosyal iletişimin kurulabildiği, kişilerin düşüncelerini paylaştıkları, içeriği kullanıcılar ve tüketiciler tarafından oluşturulan, birliktelik ve grup oluşumu olanağı veren bir çevrim içi ortam olarak tanımlanmaktadır (Banar ve Zeytinoğlu, 2014). Bunun yanı sıra bireylerin etkileşimli olarak iletişim kurduğu düşüncelerini, bakış açılarını, ilgilerini bir sanal platformda sunmalarına olanak sağlayan geniş bir ortamdır.

Sosyal medya araçları sanal ortamdaki ilişkilerin yürütüldüğü iletişimin odak noktasında bulunmaktadır (Mazman, 2009). Sosyal medya araçlarının sınıflandırılması alan yazında birçok farklı şekilde yapılmıştır (Akar, 2013; Durusoy, 2011; Horzum, 2010; İşlek, 2012; Kaplan, 2017). Bunlardan Akar (2013) sosyal medya araçlarını medya paylaşım siteleri,

bloglar, mikrobloglar, sosyal haber ve işaretleme siteleri, internet forumları, inceleme ve değerlendirme siteleri, sosyal ağ siteleri ve sanal dünyalar sekiz kategori olarak sınıflandırmıştır. We Are Social (2018) verilerine göre sosyal medya araçlarının dünyada kullanım istatistiklerine bakıldığında 2.1 milyar kullanıcı sayısı ile Facebook birinci sırada yer almaktadır, bunu 1.5 milyar kullanıcı sayısı ile YouTube ve 813 milyon kullanıcı sayısı ile Instagram takip etmektedir. Buna karşılık Türkiye’de kullanım istatistiklerine bakıldığında ise birinci sırayı 44 milyon kullanıcı sayısı ile YouTube’un aldığı görülmektedir. İkinci sırada 41 milyon kullanıcı sayısı ile Facebook, üçüncü sırada 37 milyon kullanıcı sayısı ile Instagram yer almaktadır.

Sosyal medya araçları ilk önce öğrenciler tarafından kullanılmaya başlanmıştır (Boyd ve Ellison, 2007). Bu araçlardan öğrenme ve öğretme sürecinde yararlanmak isteyen öğretim elemanları da sosyal medyayı derslerine destek olarak kullanmaya başlamışlardır. Bu alanda; sosyal ağların eğitim de kullanımı, yükseköğretimde öğretim elemanlarının teknoloji kullanımı, sosyal medyanın eğitim sürecinde kullanımının öğrenciler üzerindeki etkisi gibi konular sıklıkla araştırılmıştır. Buna karşın sosyal medyanın öğrenme ve öğretme amacıyla öğretim elemanları ve akademik yöneticiler tarafından kullanımını içeren az sayıda araştırmaya erişilebilmiş ve geleceğe bakış açıları yönünden yapılan çalışmalara rastlanmamıştır.

1.1. Araştırma Konusu

Öğrenme ve öğretme sürecinin verimli olabilmesi için önemli unsurlarından biri bilgi ve iletişim teknolojileridir. Bu teknolojilerdeki hızlı gelişmeler ve ilerlemeler birçok değişimi de beraberinde getirmektedir (Banar ve Zeytinoğlu, 2014). Teknoloji “öğrenme ve öğretmede bilginin paylaşılmasını, yayılmasını ve etkileşimin artmasını sağlayacak etkili bir araç haline gelmiştir” (Mazman, 2009: 10). Böylece yeni öğretim araçları ve öğretim yöntemleri ortaya çıkararak, öğrenme ve öğretme sisteminin yeniden yapılanmasına sebep olmaktadır. Sosyal medyada bu değişimlerle birlikte ortaya çıkan yeni öğrenme ve öğretme araçlarından biridir. Siyaset, sağlık, ekonomi, ulaşım, kamu hizmetleri gibi her alanda yararlanılan sosyal medya araçlarının, günlük hayatta ilk önce gençler ve öğrenciler tarafından kullanılması, kullanıcılara zengin iletişim imkânı sunması, eğlencenin yanı sıra öğretme amaçlı kullanımını da ön plana çıkartmaktadır (Boyd ve Ellison, 2007; Mazman, 2009). İnternete bağlı oldukları zamanın büyük bir bölümünü sosyal medya uygulamalarında geçiren gençleri bu ortamlardan koparmadan eğitsel faaliyetlerde yer almalarını sağlamak

eğitim hayatında daha etkin kılmak için sosyal medyanın öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılabileceği görülmektedir (Barış ve Tosun, 2013).

Öztürk (2011) dünya nüfusunun hızlı artışı ve var olan eğitim sistemlerinin yetersiz kalmasının insanları okul dışında kendilerini geliştirecek ve yaşam boyu öğrenmelerini sağlayacak, İnternete dayalı sosyal medya araçları gibi ‘alternatif ortamlara’ yönelttiğini ifade etmiştir. Mencet (2012) ise sosyal medya araçlarının masrafsız ve kolay kullanımının öğrenciler açısından öğrenme ortamlarında kullanımında kolaylık sağladığını belirtmiştir. Ayrıca sosyal medyanın öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımı ile öğrencilerin aktif ders dönemlerinin dışında, üniversiteden mezun olduklarında bile, kendi öğrenme ortamlarına tekrar ulaştığını ve inceleme imkânı elde ederek kendi öğrenme geçmişlerine bakabildiklerini ifade etmiştir.

Öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanımının olumlu birçok yönü ortaya konmuştur. Bunlardan bazıları; aktif katılım, eleştirel düşünme, öğrencilerin öğrenme başarısının artması, yazma becerilerinin gelişmesi, derslere olan motivasyonlarının artması, okul-öğrenen, öğrenen-öğrenen, öğrenen-öğreten arasında etkileşim sağlanması, işbirlikli öğrenme, akran desteğinin güçlenmesi olarak sıralanabilir (Ajjan ve Harsthone, 2008; Kıcı ve Dilmen, 2014; Selwyn, 2007a; Toğay, Akdur, Bilici ve Yetişken, 2013). Ayrıca sosyal medyanın diğer avantajları, kolay kullanımı ile kullanıcı dostu olması, öğrenciler ve araştırmacılar için basit adımlarla grup oluşturmaya imkân vermesi, kullanıcıların kendi aralarında yaptıkları paylaşımlar, iletişim ve geri bildirimde kolaylık sağlamasıdır (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010). Bu olumlu taraflarının yanı sıra öğrencilerin sosyal medya kullanması; bilgisayar ve İnternete aşırı bağımlılık, sanal taciz, zararlı yayınların paylaşımı gibi olumsuz durumların da ortaya çıkmasına neden olabilir (Elçi ve Seçkin, 2016; Özmen, Aküzüm, Sünkür ve Baysal, 2011).

Üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun sosyal medya kullanıcısı olması yükseköğretim için de sosyal medyayı bir öğrenme ve öğretme aracı olarak önemli kılmaktadır (Boyd ve Ellison, 2007). Sosyal medya kullanımını öğrenme ve öğretme ortamlarında bir fırsat olarak gören bazı öğretim elemanları bu süreçte sosyal medyadan yararlanma yolunu seçmişlerdir (Ajjan ve Hartshorne 2008; Çubukçuoğlu ve Elçi, 2012; Güldal, Kılıçaslan ve Çuhadar, 2016; Kilis, Rapp ve Gülbahar, 2014). Sosyal medya araçları kullanım özellikleri ve olanakları ile öğretenlerin; öğrenme ve öğretme süreçlerini aktif, işbirlikli ve yaratıcı öğrenme ile desteklemelerine, öğrenen-öğreten ve öğrenen-içerik

etkileşiminin artmasına, öğrencilerin araştırma ve problem çözme becerilerinin gelişmesine destek olmaktadır (Özmen vd., 2011). Bu çalışmada yükseköğretimde öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya kullanımına ilişkin öğretim elemanı ve akademik yöneticilerin kullanım durumları ve değerlendirmeleri belirlenmeye çalışılmıştır.

1.2. Araştırma Problemi

Bu araştırma Aksaray Üniversitesinde öğretim elemanı ve akademik yöneticilerin öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya kullanımını ve görüşlerini saptamaya çalışmaktadır. Bu amaçla aşağıdaki araştırma soruları belirlenmiştir:

1. Yükseköğretimde öğretim elemanları sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı kullanma veya kullanmama nedenleri nelerdir?
2. Yükseköğretimde öğretim elemanları sosyal medyayı öğrenme ve öğretme sürecinde derse destek amaçlı nasıl kullanıyor?
3. Öğretim elemanlarının yükseköğretimde öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanımını hakkında düşünceleri, sorunları ve beklentileri nelerdir?

1.3. Araştırma Amacı

Bu araştırmanın temel amacı yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanlarının ve akademik yöneticilerin öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanımlarını, nedenlerini, sürece destek ve engel gördükleri konulardaki görüşlerini ve geleceğe yönelik beklentilerini belirlemektir. Böylece, öğrencilere öğrenmelerinin zaman, yer, yöntem ve hızını kontrol etme olanağını veren dijital öğrenme yolunda, öğretim elemanlarının sosyal medyaya yaklaşımı, destek ve engel olarak algılanan yönler ve altında yatan nedenler saptanmaya çalışılmıştır.

1.4. Araştırma Önemi

Üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun günlük hayatlarında sosyal medya kullanıcısı olması nedeniyle sosyal medya kullanımından öğrenme ve öğretme amaçlı yarar sağlanabilecekleri düşünülebilir. Yükseköğretim öğrencilerinin sosyal medya kullanımı, kullanım alışkanlıkları ve kullanım amaçlarına ilişkin araştırmalar yapılmıştır (Acar ve Yenmiş, 2014; Aydın, 2016; Genç, 2015; Kekeç-Morkoç ve Erdönmez, 2015; Sepetçi ve Mencet, 2017; Öztürk, 2011; Öztürk ve Akgün, 2013; Vural ve Bat, 2010). Aynı şekilde sosyal medyanın yükseköğretimde öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımına ilişkin öğrencilerin görüşlerini ve tutumlarını belirleyen çalışmalar araştırmalar vardır (Alp ve

Kaleci, 2018; Banar ve Zeytinoğlu, 2014; Bedir 2016; Bulu ve İşler, 2011; Ekici ve Kıyıcı, 2012; Özbay, 2015; Özdemir-Çakır, 2018; Özgür, 2013; Sepetçi ve Mencet, 2017).

Sosyal medyanın yükseköğretimde öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımını ve önemini ortaya koyan çalışmalar genellikle Facebook üzerinde yoğunlaşmıştır (Genç, 2010b; İşman ve Albayrak, 2014; Kalafat ve Göktaş, 2011; Kıcı ve Dilmen, 2014; Mazman, 2009; Mencet, 2012; Özdemir-Çakır, 2018; Tınmaz, 2011; Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011; Toğay vd., 2013). Sosyal ağlar, Web 2.0 araçları ve Facebook dışındaki sosyal medya araçları belirlenerek bu ağların öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımları, etkinlikleri, önemi ve öğrenme ortamı ile bütünleştirilmesini inceleyen araştırmalarda yapılmıştır (Atıcı ve Yıldırım, 2010; Babur, 2010; Gülbahar vd., 2010; Karademir ve Alper, 2011; Karaman, Yıldırım ve Kaban 2008; Kekeç-Morkoç ve Erdönmez, 2015; Odabaşı vd., 2012; Özgür, 2013). Ayrıca öğretim elemanlarının öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya kullanımlarını inceleyen az sayıda araştırma vardır (Kilis, Rapp ve Gülbahar, 2014; Korucu ve Karalar, 2017; Mencet, 2012; Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011). Belirtildiği gibi sosyal medya, yükseköğretim, öğrenme ve öğretme üzerine yapılan araştırmalar, daha çok tek bir sosyal medya aracı ‘Facebook’ üzerinde yoğunlaşmakta, öğrencilerin bu konudaki görüşlerini, durumlarını içermekte ve onların bu süreçteki akademik başarılarını ölçmeye dayalı yapılan araştırmalardan oluşmaktadır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretim elemanlarının öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanımları, bu konuya ilişkin bakış açılarına ilişkin az sayıda araştırmaya erişilebilmiştir. Buna karşın karşılaştıkları problemler, sosyal medya araçlarının bu süreçte etkin kullanımı için yapılabilecekler ve geleceğe yönelik beklenti ve görüşlerini içeren araştırmalara erişilememiştir. Bu sebeplerle sosyal medya kullanımının gün geçtikçe artmasından dolayı öğretim elemanlarının kullanımı, algısı ve beklentilerinin araştırılması önem kazanmaktadır. Öğretim elemanlarının sosyal medya kullanım düzeylerinin yeterliliği ve nedenlerini sorgulamanın yanı sıra yönetsel görevdeki akademik personelin de bakış açısını tespit etmek yükseköğretim kurumlarının bu konudaki yaklaşımını anlamaya faydalı olacaktır. Bu çalışma ile alanyazındaki boşluğu dolduracak bir nitel bir araştırma hedeflenmiştir.

1.5. Araştırma Sınırlılıkları

1. Görüşmelerin yapılması 2017-2018 Eğitim Öğretim yılı bahar dönemi ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın çalışma grubu Aksaray Üniversitesi (ASÜ)'nde ders veren öğretim elemanları (Profesör, Doçent, Doktor Öğretim Üyesi, Öğretim Görevlisi) ile sınırlıdır.

1.6. Araştırma Varsayımları

1. Araştırmaya katılan katılımcılar görüşme sorularına samimi yanıtlar vermiştir.
2. Görüşme soruları, öğretim elemanlarının öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanımına ilişkin, görüşlerini ve beklentilerini ortaya koymak için yeterlidir.

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sayısal Teknoloji Çağında İnternet

Yaşadığımız yüzyılda ortaya çıkan en önemli değişikliklerden biri de bilgi ağlarında ve teknolojide yaşanan hızlı gelişmelerdir (İşman ve Hamutoğlu, 2013). “Teknoloji, toplumların ihtiyaçlarına göre kendini yenilemekte ve denetim halinde toplumu yeniden inşa edebilecek gücü elinde bulundurmaktadır.” (Uygun ve Akbulut, 2018). Hatta bazı araştırmacılara göre günümüzde İnternet hava ve su gibi önemli bir ihtiyaçtır (Selwyn, 2014).

Özellikle, 1990’lı yıllarda ‘sayısal devrim’ olarak nitelenen İnternetin ortaya çıkmasıyla dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan insanların bulunduğu bilgi toplulukları oluşmuştur (Akkoyunlu ve Yılmaz Soylu, 2010). Tarih boyunca toplumların varlığını sürdürebilmesi ve gelişmişlik seviyelerinin yükselebilmesinin en önemli etkeni bilgi, nitelikli bilgi üretimi ve bilgiyi etkin kullanmak olmuştur (Güler, Şahinkayas ve Şahinkayas, 2017).

21.yüzyılda yaşanan teknolojik değişimler ve gelişimler ile kişilerin hayat tarzları, bilgiye olan ihtiyaçları, bilgiye ulaşım şekilleri ve düşünceleri değişmiştir (Yalçın Tepe ve Adıgüzel, 2017). Bilgi, kullanıcıların paylaşımları ile İnternet ortamında sürekli olarak artmakta böylece kişiler ihtiyaçları olan bilgiye daha kolay ve kısa sürede ulaşabilmektedir (Alp ve Kaleci, 2018). Bilgisayar ve İnternet yoluyla bilgi paylaşımının ve dolaşımının artması içinde bulunduğumuz çağın “Bilgi Çağı” olarak adlandırılmasını sağlamıştır (Erkul, 2009).

Son yıllarda bilgi çağı kavramının geçerliliğinin azalması, teknolojinin temelde değişime uğraması ve daha gelişmiş olmasıyla yaşadığımız çağ “Sayısal Çağ” veya “Dijital Çağ” olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Sayısal çağda gelişen teknolojilere bakıldığında ise

günümüzde dünyayı değiştirecek teknolojiler şunlar olarak belirtilmiştir. Nesnelerin İnterneti, dronelar ve yardımcı robotlar, sürücüsüz otomobiller, esnek ekranlar, finansal teknolojiler, ses ve görüntü tanıma teknolojileri, arttırılmış ve sanal gerçeklik, yapay zekâ ve giyilebilir teknolojiler (Hürriyet Teknoloji, 2017).

Sayısal teknolojiler, bilgiyi dijital olarak ileten ve saklayan teknolojilerdir (Yıldız, Kahyaoğlu ve Kaya, 2012). Elektronik posta, cep telefonları, İnternet, video oyunları, mobil cihazlar ve kameralar, bilgisayar ve Web 2.0 teknolojilerini kapsamaktadır (Timur, Timur ve Akkoyunlu, 2014). Aynı yazarlar sayısal teknolojilerin toplumların yapısını, bilgiye ulaşma yöntemlerini, bilgiyi yayma ve üretme biçimlerini belirlediklerini söylemişlerdir.

İngilizcede ‘Uluslararası ağ’ anlamında olan ‘International network’ kelimelerinin bir araya gelmesi ile ‘İnternet’ kelimesi oluşmuştur (Burgaz, 2014). İnternet’in birden fazla tanımı vardır (Solmaz vd., 2013). İnternet bilgiye kolay ve hızlı ulaşım imkânı sunmasının yanı sıra, dünya genelinde insanların ortak bir dil aracılığıyla birbirleri ile iletişim kurdukları bilgisayar ağı olarak tanımlanmaktadır (Burgaz, 2014).

İnternet, 1960’lı yıllarda ABD’nin savunma amaçlı başlattığı çalışmalar ile ortaya çıkmıştır (Çakır, 2007). 1969 yılında ‘ARPANET’ adıyla kurulan bilgisayar ağı ile dört üniversitenin ana bilgisayarları arasında bağlantı sağlanmıştır. Böylece İnternetin ortaya çıkışı başlamış ve kısa zaman sonra birçok merkezden bu ağa bağlantılar gerçekleşmiştir (Çetin, t.y). Daha sonraki yıllarda İnternet e-posta, iletişim, çevrimiçi topluluklar oluşturmak gibi amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır. 1990 yılında ARPANET kaldırılmış ve İnternet olarak kullanımı devam etmiştir. 1994 yılında piyasaya sürülen Mosaic yazılımı ile Web üzerinde işlem yapmak kolaylaşmış ve ‘Amazon.com’ üzerinden ilk kitap satışı yapılmıştır. Kullanım kolaylığı nedeniyle yaygınlaşan İnternet, ilerleyen yıllarda pazarlama ve reklam amaçlı kullanılmaya başlanmış, 1995 yılında ise ‘e-Bay’ üzerinden ilk sanal müzayede gerçekleşmiştir. İnternetin Türkiye’de ilk kez kullanılması ise 1993 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) projesi kapsamında Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) işbirliği ile gerçekleşmiştir (Çakır, 2007).

İnternet bireyler arasındaki iletişim engellerini kaldırmış, hayatları kolaylaştırmış; daha hızlı, daha kolay ve daha etkili iletişim ortamları kurulmasına olanak sağlamıştır (Özgür, 2013). Hayatımızın her alanına giren İnterneti bireyler, aile ve arkadaşları ile iletişim kurmak, bilgi paylaşmak, araştırma yapmak, yazılı mesajlaşmak, görüntülü ve sesli

görüşmek, film ve video izlemek, haber ve gazete okuyarak güncel olayları takip etmek, e-devlet ve bankacılık işlemleri yapmak, eğlence ve oyun oynamak gibi birçok amaçla kullanılmaktadır.

Günümüzde tüm dünya endüstri, iletişim, sağlık, siyaset, eğitim, ulaşım ve adalet gibi her alanda İnterneti kullanarak yarar sağlamaktadır. Artık sınırların ortadan kalktığı zaman ve mekân fark etmeksizin her yerden bilgiye ulaşılabildiği bu yeni dünya düzeninde, ülkelerin konumu ve gücünü etkileyen en önemli araçlardan biridir. Teknoloji ve İnternet gücünü elinde bulunduran ülkeler bugün dünya ekonomisinde ve siyasetinde söz sahibidir.

İnternet kullanımı son yıllarda hızla arttığından dolayı kullanım oranına ilişkin birçok istatistikler yapılmaktadır. Uluslararası alanda faaliyet gösteren bir sayısal pazarlama ajansının Ocak 2018 yılı verilerine göre dünya nüfusunun yaklaşık %53'ü İnternet kullanmaktadır (We Are Social, 2018). Aynı araştırmada günlük ortalama İnternet kullanım süresinin yaklaşık 6 saat olduğu, cep telefonu kullananların sayısının dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisi olduğu belirtilmiştir. Türkiye için yayınlanan istatistiklere bakıldığında ise; Türkiye'nin 81 milyonluk nüfusunun 54.4 milyonunun (tüm nüfusun yaklaşık %67'sinin) İnternet kullanıcısı olduğu, günlük ortalama İnternet kullanımının 7 saat, bu saatin yaklaşık 3 saatinin ise sosyal medya üzerinde geçirildiği açıklanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2018) Türkiye'de İnternet kullanımının 2000'li yıllarda 2 milyon iken bu sayının günümüzde 54 milyona kadar ulaştığını belirtmektedir. Bu rakamlar her geçen gün ülkemizde ve dünya da bilgisayar ve İnternet kullanım oranının hızla artmaya devam ettiğini göstermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Ağustos 2018 verilerine göre belirli yaş aralıklarında bilgisayar ve İnternet kullanım oranlarını belirlemiştir. Buna göre 16-74 yaş aralığındaki bireylerin bilgisayar kullanım oranı %59.6, İnternet kullanım oranı ise %72.9'dur.

2.2. Web Teknolojilerin Gelişimi

İnternetin hızlı gelişimine paralel olarak İnternet üzerinde faaliyet gösteren web teknolojileri de aynı hızla gelişmiştir. Web teknolojileri Web 1.0 ile başlamış, daha sonra Web 2.0, Web 3.0 ve son olarak Web 4.0 olarak gelişmiştir. Bunların kapsamaları ve kullanımları aşağıda karşılaştırmalı olarak belirtilmiştir.

2.2.1. Web 1.0

Web 1.0, 1994 yılından beri gelişen World Wide Web (www)'in ilk evresidir. Web 1.0 teknolojileri topluma eskisinden daha fazla bilgiye erişme olanağı sağlayarak, tarayıcıya (browser) erişen herkese 'salt okunur' basit metin, grafik ve bilgilere erişim olanağı sunmuştur (Kapp ve O'Driscoll, 2010). Web 1.0 kullanıcıların herhangi bir etkileşim sağlayamadığı, bireyin sadece arama yapmasına izin veren, standart HTML sayfalarından oluşmaktadır (Odabaşı vd., 2012). Öztürk (2011) Web 1.0'ı bireylerin pasif bir konumda olarak, sadece yayınlanan içeriği okumak, bilgi almak, program ve dosya indirmek için sınırlı etkileşimle kullandıklarını belirtmiştir. Günümüzde artık Web 1.0 teknoloji ile kurulan web siteleri genellikle kapanmış ya da kullanıcı sayısı azalmıştır (Genç, 2010a).

2.2.2. Web 2.0

İlerleyen yıllarda Web 1.0'ın belli ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kalmasından dolayı Web 2.0 ortaya çıkmıştır. Teknolojik anlamda yaşanan gelişmeler bireylerin bilgi, beklenti ve becerileri üzerindeki değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Bu değişiklikler bireylerin işbirliği içinde rahat çalışmasını sağlayan ve etkin olarak katılım sağlayacağı yeni uygulamaları da geliştirmiştir. Gelişen bu yeni uygulamalar Web 2.0 uygulamaları olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, 2011).

Web 2.0 kavramı 2004 yılında Dale Dougherty tarafından bir okuma yazma ağı olarak tanımlanmıştır (Choudhury, 2014). İlk kez O'Reilly ve MediaLive tarafından düzenlenen web konferansında, web dünyasının geleceği ve bu alandaki gelişmeler tartışılırken, Tim O'Reilly tarafından kullanılmış bir kavramdır (Genç, 2010a; Korucu ve Karalar, 2017). World Wide Web (www)'in ikinci kuşağını oluşturan Web 2.0 kavramı, ilk kuşak web araçlarından farklı özellikleri olan araçları tanımlamak için kullanılmaktadır (Horzum, 2010). Web 2.0 daha önceden pasif olarak web sayfalarını kullanan bireylere; teknik engellerle karşılaşmadan aktif katılımcı olmaları, içerik üretmeleri, yorum yapabilmeleri, bilgi paylaşımları, etkileşim ve işbirliği olanaklarından yararlanma imkanı sağlamaktadır. (Brown, 2009; Horzum, 2010). Horzum (2010)'a göre, Web 2.0 sayesinde kullanıcılar 'web okuru' olmaktan çıkıp, 'web okuryazarı' haline gelmişlerdir ve artık işbirlikli çalışmalar ile çevrimiçi ansiklopediler, günlükler ve gruplar oluşturmaya başlamışlardır.

Web 2.0 insan etkileşiminin önemli, kullanıcılarının aktif ve dinamik olduğu, kitlelere içerikleri ulaştırmak ve bir kaynak ile birden çok kişiye ulaşmak amacıyla geliştirilmiştir

(Selwyn, 2007a; İşman ve Hamutoğlu, 2013). Web 1.0'dan Web 2.0'a geçişle beraber bilişim teknolojisi ve alt yapı uygulamaları hızla gelişmiştir (Atıcı ve Yıldırım, 2010).

Web 2.0 kavramı, sosyal ağ sitelerini, sosyal ağları, çevrimiçi ansiklopedileri, öğrenme toplulukları ile paylaşım imkanı veren ikinci nesil web uygulamalarını kapsamaktadır (Şendağ, 2008). Bu uygulamaların temel özellikleri sosyal paylaşım, etkileşim ve işbirliği olduğu için sosyal yazılımlar olarak da nitelendirilmişlerdir (Mazman, 2009). Wiki, sosyal ağlar, blog gibi başlıca Web 2.0 uygulamaları ile kullanıcılar, hiçbir programlama dili ve yazılım bilgisi gerekmeden kolaylıkla ürettikleri içerikleri paylaşabilmekte ve güncelleyebilmektedir (Odabaşı vd., 2012). Ekim 2018 itibariyle, en çok kullanılan sosyal ağ siteleri ise Facebook, YouTube, Whatsapp, Facebook Messenger, We Chat ve Instagram olarak sayılabilir (Statista, 2018).

Web 2.0 içinde birçok uygulama ve aracı barındıran 'şemsiye' bir kavramdır ve Web 2.0 kavramını oluşturan uygulamaları tek bir araç kullanarak hayata geçirmek zordur (Horzum, 2010). Web 2.0 uygulaması ile ortaya çıkan en önemli araçlarda çevrimiçi sosyal ağlardır (Boyd ve Ellison, 2007).

Tablo 1: Web 1.0 ve Web 2.0’ın Karşılaştırılmalı Özellikleri

Web 1.0	Web 2.0
Programcı tarafından yapılmış Web sayfasıdır	Kullanıcı tarafından yapılmış Web sayfasıdır
Kullanıcı sadece içerik araştırması yapar	Kullanıcı içerik oluşturur
Kullanıcılar pasif okuyucudur	Kullanıcılar paylaşımlara katkı sağlar, aktiftir
Kullanıcı kendi fikirlerini ifade edemez	Kullanıcı fikirlerini beyan eder
Kullanıcılar içeriği sağlayan kişiye bağlıdır	Kullanıcılar sunulan içeriği değiştirebilir
Kullanıcılar İnternet sitesini ziyaret eder ve okur	Kullanıcılar paylaşılan bilgiyi beraber oluşturur
İşlerliği sık kontrol edilen sitelerdir	İşlerliği araklı kontrol edilen sitelerdir
Tek yönlüdür (Tekten çoğa)	Çift yönlüdür (Çoktan çoğa)
E-posta ana iletişim aracıdır	Bire bir iletişim programları temel iletişim aracıdır
Maliyetler sayfa ve reklam gösterimi üzerine	Tıklama başına maliyet
Temel bağlantı noktası bilgisayarlardır	Farklı cihazlarla bağlantı sağlayabilir
İnternet ortamına kısıtlı zamanla bağlanır	Sürekli İnternet ortamına bağlıdır
Hiyerarşiktir	Dinamik ve Serbesttir

İşlek (2012) ve Odabaşı vd. (2012)’nin tablolarından yararlanılarak oluşturulan Web 1.0 ve Web 2.0’ın özelliklerinin karşılaştırılması Tablo 1’de gösterilmiştir.

Horzum (2010)’un açıklamasına göre; Web 1.0 ile 2.0’ı birbirinden ayıran özelliklere bakıldığında, Web 1.0’da bilgi sahibi kişilerin durağan web sayfalarına yerleştirdiği, dünyadaki herkes tarafından ulaşılabilen teknik bilgilerin bulunduğu siteler yer almaktadır. Web 2.0’da ise bilgiler, teknik bilgiye ihtiyaç duymadan kullanıcılar tarafından gönderilmekte, “bilgilerden sonra sayfalara geri bildirim, bağlantı içeren öğeler ve kullanıcılar tarafından yazılan açıklamalar” (Caladine, 2008) sayesinde kullanıcılar web sayfalarını geliştirebilmektedir.

Web 1.0 ile kullanıcıların etkileşimli olma ihtiyacı, Web 2.0 ile gelişmiştir. Web 2.0 ile kullanıcılar bilgiyi üreten, paylaşan ve depolayan konuma gelmiş ve bilginin önemi artmıştır. Aradığımız bilgiyi çok daha kolay bulabileceğimiz bir ağ olan Web 3.0 ise günümüzde kullanılmaya ve geliştirilmeye devam eden bir web teknolojidir.

2.2.3. Web 3.0

Web 3.0, Web 2.0 gibi bir devam niteliğinde değil aksine yenilikler içeren devrim niteliğinde bir teknolojidir (Yağcı, 2009). Web 3.0 dünya üzerinde yer alan tüm bilgileri tek bir uygulamada birleştirmeyi hedefleyen ve bu sürecin bilgisayarlar aracılığıyla web ortamında otomatik olarak sürdürülmesine imkan veren uygulamalardan oluşmaktadır (Emiroğlu, 2009). Bunların yanı sıra ‘Anlamsal Ağ’ ve ‘Semantik Web’ olarak adlandırılan bir teknolojidir.

Web 3.0 ilk olarak, Tim Berners-Lee tarafından The World Wide Web Consortium (W3C) çalışanlarına açıklanmıştır (Emiroğlu, 2009). Bireyselleştirilmiş ağ olarak düşünülen Web 3.0 ile bireyler artık sadece bir dokümanın içerisinde yer alan kelimeleri değil aynı zamanda içerdiği anlamı da araştırabilmektedir (Çukurbaşı-Çalışır, 2018). Web ortamının büyük bir veri tabanına dönüştüğü, bilgisayarların kendi arasında konuşabildiği, içeriklerin başka içeriklerle ilişkilendirilebildiği ve bu ilişkinin cümlelerle ifade edilebildiği kullanıcı merkezli bir yapı olarak tanımlanabilir (Emiroğlu, 2009). Başka bir ifadeyle; İnternet ortamında birbirinden bağımsız olan milyonlarca veriyi bir araya getirip bütünleştirmeyi sağlamaktadır (Yağcı, 2009). Dolayısıyla cihazlar kendi aralarındaki etkileşim ile bilgileri anlamlandırarak bir insan beyni gibi uygun bilgiye ulaşp bu bilgileri kullanıcılara sunmaktadır (Bedir, 2016; Öztürk, 2011). Örneğin; artık arama motorlarının kullanıcıların web geçmişini ve İnternet kullanımı üzerinde bıraktığı izleri yorumlayarak, kişiye özel arama sonuçları vermesi bu teknolojinin bir parçasıdır (Çukurbaşı-Çalışır, 2018).

Web 3.0’ın temeli, kullanıcıların daha az veri girişi yapmasını sağlayarak ulaşmak istedikleri bilgiye erişim olanağı sağlamaktır (Genç, 2010a). Amacı ise, web ortamında tanımlanmamış hiçbir içerik bırakmayarak, bilgiye ulaşımı kat ve kat arttırmak böylece web üzerindeki bilgi topluluğuna yeni bir anlam kazandırmaktır (Yağcı, 2009).

Özetle, “Web 1.0 bir kütüphaneye, Web 2.0 kendimizin de konuşmaya katılarak bilgi alışverişine katkı sağladığımız bir arkadaş ortamına benzetilebilir. Oysa insan ‘bilgi paylaşımcısı’ olmaya devam ederken, geleceğin teknolojisi olan Web 3.0 ya da diğer adıyla Semantik Web, insanlar hakkında birçok şeyi bilen bir ‘asistan’ rolünü üstlenmektedir” (Çelik, 2008). Nath, Dhar ve Basishtha (2014) tarafından hazırlanan Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3.0’ın özet karşılaştırması Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Web 1.0/2.0/3.0 Özet Karşılaştırma

Web 1.0	Web 2.0	Web 3.0
Salt okunur	Okuma ve yazma	Taşınabilir ve kişisel
Şirket odaklı	Topluluk Odaklı	Bireysel odaklı
Ana sayfalar	Bloglar / Wikiler	Canlı Yayınlar/ Dalgalar
İçeriğe Sahip Olma	İçerik Paylaşımı	İçerik Birleştirme
Web Formları	İnternet uygulamaları	Akıllı Uygulamalar
Dizinler	Etiketleme	Kullanıcı Davranışı
Sayfa Görünümleri	Tıklama başına maliyet	Kullanıcı etkileşimi
Afiş Reklamcılık	İnteraktif Reklamcılık	Davranışsal Reklamcılık
Çevrimiçi Britannica	Wikipedia	Semantik Web
HTML / Portallar	XML / RSS	RDF / RDFS / OWL

2.2.4. Web 4.0

Choudhury (2014)'e göre Web 4.0 'Ultra Akıllı Elektronik Ajan', 'Yaygın Web' ve 'Akıllı Web' olarak kabul edilebilir. Aynı yazara göre Web 4.0 teknolojisinin kullanıldığı makineler Web'in içeriğini okumakta akıllıca davranır. Makineler, Web sitelerine üstün kalite ve performans yüklemek, daha fazla hakimiyet oluşturmak için ilk önce neyin yapılmasına karar verebilir ve bu kararı yürütebilirler. Yani Web 4.0 ile okuma-yazma-yürütme-eşzamanlılık aşamaları akıllı etkileşimli olarak gerçekleşmektedir (Aghaei, Nematbakhsh ve Farsani, 2012).

Yağcı (2009)'a göre, Web 3.0'ın ötesinde Web 4.0 olarak adlandırılan teknoloji, sistemlerin ve uygulamaların tamamen sanal olmasını amaçlayan bir teknolojidir. Bu teknoloji ile etkileşim ve bütünleşme en üst seviyeye çıkarılacaktır. Gerçek dünya ile sanal dünya arasındaki sınırların kalkacağı, fiziksel ve sanal araçların kendi arasında sürekli bağlantı kuracağı bir teknoloji amaçlanmaktadır. Yani, İnternet aracılığı ile gerçek hayatın sanal ortama taşınmasıdır.

Web 4.0 yapay zekanın sanal ortama girmesi ile de açıklanabilir (Yağcı, 2009). Web 4.0 teknolojisi ile sorunların tespitinde ve çözümünde kodlanan yapay zekâdan faydalanılabilir. (Çukurbaşı-Çalışır, 2018). Günümüzde DesktopTwo, G.ho.st, Glide, Goowy ve YouOS çevrimiçi ofis için Google Docs ve Spreadsheets gibi bazı WebOS

uygulamaları Web 4.0 teknolojisini içeren uygulamalarıdır (Çukurbaşı-Çalışır, 2018). Şimdiye kadar sözü geçen web teknolojilerinin gelişimi Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3: Web Teknolojilerinin Gelişimi

	Web 1.0	Web 2.0	Web 3.0	Web 4.0
Web Teknolojisi	Monolog	İnteraktif Web	Semantik Web	Akıllı Web
Geçerlilik Yılı	1995-2000	2000-2010	2010-2020	2020-2030
Odak Noktası	Doküman Odaklı	İnsan Odaklı	Bilgi Odaklı	Sanal Gerçeklik Odaklı

Kaynak: Akış, 2017

Web teknolojilerinin gelişimi hızla devam etmekte, çağa ayak uydurmak ve bireylerin hayatlarını daha da kolaylaştırmak için yapılan çalışmalar gün geçtikçe artmaktadır. Web 2.0 teknolojisi ile hayatımıza giren ve giderek kullanımı yaygınlaşan web araçlarından biri de sosyal ağlardır.

2.3. Sosyal Ağların Tarihçesi ve Gelişimi

Sosyal ağ kavramı insanların etrafındaki kişilerle olan ilişkilerini tanımlamak amacıyla bilimsel anlamda John Arundel Barnes tarafından 1954 yılında kullanılmıştır (Taşkın, 2017). İlk ortaya çıkan sosyal ağlar, kullanıcılarını eğitim gördükleri okullara, ilgi duydukları alanlara ve yaşadıkları yerlere göre bir araya getirmeyi amaçlamıştır (Genç, 2010a). Sosyal ağların tanımına uygun ilk sosyal paylaşım sitesi 1995 yılında kurulan ‘Classmate’ tir. İkinci sosyal ağ sitesi ise 1997 yılında kurulan ‘SixDegrees.com’dur. Birincisi kullanıcılara geçmişteki sınıf arkadaşlarını bulma imkanı sunarken, ikincisi lise ve üniversite arkadaşları ile bağlantı kurma, profil oluşturma ve arkadaşlarını listeleme imkanı sunmuştur (Boyd ve Ellison, 2007; Özmen vd., 2011). 1997-2009 yılları teknolojinin ve ağlarında gelişmesiyle farklı grupların bireysel ve profesyonel profillerini paylaştıkları sosyal paylaşım siteleri ortaya çıkmıştır (Özmen vd., 2011). 2002 yılında kurulan Friendster ‘arkadaşlarının arkadaşlarını’ bulmayı sağlamış ancak kurumların ve toplulukların profil oluşturmalarına olanak sağlamamıştır. Daha sonra 2003’te kurulan MySpace kullanıcılara profil oluşturma önünü açmıştır (Boyd ve Ellison, 2007).

Sosyal ağ yalnızca bir sosyal paylaşım sitesi olarak anlaşılmamalıdır. Blog, dijital çevrimiçi oyunlar, forumlar, Facebook, sözlükler ve Twitter gibi birçok etkileşimli ortamı kapsayan bir kavramdır (Mencet, 2012). Sosyal ağlar alan yazında benzer tanımlarla değişik isimlerle kullanılmaktadır. Çevrimiçi topluluklar, sosyal paylaşım siteleri, sosyal paylaşım ağları,

sosyal ağlar, sosyal ağ siteleri, sosyal medya hemen hemen aynı anlama gelen ve birbirlerinin yerine kullanılan kavramlardır (Genç, 2010a).

Boyd ve Ellison (2007)'e göre, sosyal ağlar, kişilerin tamamen veya kısmen açık olarak profillerini oluşturdukları, diğer kullanıcıların listesini görüntüledikleri, bağlantılarını, beğenilerini ve etkinliklerini paylaştıkları, kullanıcıların kendi aralarında video, sesli sohbet, e-posta, mesaj ve dosya paylaşımı yaptıkları web tabanlı hizmetlerdir. Sosyal ağlar, bireyler ve gruplar arasında etkileşim kurarak sosyal ilişkileri güçlendiren, bireyin amaçları ve istekleri doğrultusunda gruplar oluşturmalarına imkân veren paylaşım siteleridir. Sosyal ağların belli başlı üç ana özelliği vardır. Bunlar kullanıcıların sınırlı bir ağda tamamen açık ya da kısmen açık bir profil oluşturabilme özelliği, bağlantılı oldukları diğer kullanıcıların listelerini açığa çıkartma özelliği ve kullanıcıların diğer kullanıcılarla ilişki içinde oldukları listeleri görüntüleyebilme özellikleridir.

Sosyal ağlar Özmen vd. (2011) tarafından “Çevrimiçi ortamda yararlı bilgileri toplayarak ve bunları başkalarıyla paylaşarak, diğer insanlarla ilişki kurmaya olanak tanıyan kişisel web sayfaları” (s.43) olarak tanımlanmıştır. Sosyal paylaşım sitelerinin daha önceki tanımlarından biri de Bartlett-Bragg (2006) tarafından; etkileşimi, gruplar arası iletişimi, sosyal bağlantıları ve işbirliğini arttıran, web tabanlı bir platformda bilgi değişimlerini toparlayan bir uygulama olarak yapılmıştır. Bu sitelerde kullanıcıların bir amacı da uzun zamandır yüz yüze görüşemedikleri kişilerle bu ağlarda iletişim kurmaktır (Kalafat ve Göktaş, 2011). Kişilerin yaşadığı topluma kendilerini tanıtmalarına, diğer kullanıcılarla İnternet üzerinden iletişim kurmalarına ve aynı zamanda sosyal yaşantıları içinde yaptıkları mimikleri İnternet üzerinde onları simgeleyen birtakım sembolleri kullanarak, kendilerine ait bir sanal dünya kurmalarına imkân veren uygulamalardır (Polat ve Arabacı, 2014). Bireylerin kişisel fotoğrafları ve bilgileri ile oluşturdukları profilleri, kullanıcıların kimliklerini anonim olmaktan çıkarmakta ve artık her bir bireyi sanal ortamda bilinir kılmaktadır. Bu özellik sosyal ağları daha önceki sanal platformlardan ayıran en önemli özelliktir. Yani sosyal ağlar ile insanları günümüzde bilinir ve görünür olmaktadır. (Sütlüoğlu, 2015). Artık insanların kendilerini tanıtmak amacıyla hazırladıkları ‘homepage’ olarak adlandırılan kişisel web sayfalarının yerini sosyal ağlar almıştır. (Zengin, Zengin ve Altunbaş, 2015).

Sosyal ağlar, Web 2.0 özellikleri kullanılarak üretilen teknolojiler arasında etkileşimin ve paylaşımın önemli olduğu ortamlardır (Durusoy, 2011). Özmen vd. (2011) bu ağlarda işin

özünü; sanal ortamda bir grup oluşturup, grup ile beraber hareket etmek, bilgi ve fikir paylaşmak, problemlere çözümler üretmek gibi eylemlerde bulunmak olarak belirtmişlerdir. Aynı yazarlara göre diğer web uygulamaları içeriğin aktarılması üzerine odaklanmışken, blog (ağ günlükleri), sosyal ağlar, Wiki gibi Web 2.0 araçları daha çok sosyal açıdan bağlanabilir olmak üzerine yoğunlaşmıştır.

Öztürk (2011) bilgisayar ve İnternet ile bilgiye ucuz, hızlı, güvenli ve kolay bir şekilde erişim sağlandığını belirterek bu imkânların oluşmasına sosyal ağların yardımcı olduğunu belirtmiştir. Buna göre sosyal ağlar kişilerin arkadaşları ile görüştüğü, eski arkadaşları ile yeniden iletişim kurduğu, videoların izlendiği, kişilerin ilgi duydukları ve başkaları tarafından görülmesini istedikleri uygulamaların paylaşıldığı, kişilerin kendini ifade etmesini sağlayan ve dünyadaki diğer insanlarla bir olma duygusunun hissedildiği ortamlar olduğunu belirtmiştir.

Sosyal ağların en önemli özelliklerinden biri ücretsiz olmasıdır. Ancak zamanla Ning benzeri bazı sosyal ağ siteleri ücretlendirilmiştir (Çubukçuoğlu ve Elçi, 2012). Ücretsiz olan sosyal ağlara bireyler günlük yaşantılarında kolaylıkla ulaşabilmekte ve bazı ağları hiçbir teknik bilgi gerektirmeden kullanabilmektedir. Sosyal ağların kolaylıkla kullanılması, günden güne artan bilgilerin hızlı bir şekilde güncellenmesi, bilgilerin analiz edilmesi ve paylaşılması kullanıcıların sosyal ağlara olan ilgisini arttırmış ve bu durum hem kullanıcı sayısında hem de uygulama sayısında artışa neden olmuştur (Ajjan ve Hartshorne, 2008).

Storsul vd. (2008) bir sosyal ağ hazırlamayı insan yaşamındaki dört temel etkinliğe katılmaya benzetmiştir. Bu dört temel etkinlik şu şekildedir; “pastanede buluşma, grup olarak farklı festivallere katılma, parkta oyun oynama ve büyük bir alışveriş merkezinde zaman geçirmektir.” İnsanların bu dört etkinliğe güzel zaman geçirme, dinlenme ve eğlenme gibi nedenlerle katılmak istediğini, kişilerin sosyal ağlara katılmak istemelerindeki nedenlerin de bu nedenlerle aynı olduğunu belirtmiştir (Akt: Özbay, 2015). Sosyal ağ sitelerinin daha çok çevre edinme, kişisel iletişim ve iş amaçlı kullanıldığı görülmektedir. Kullanıcılar bu amaçlarla kendi profillerini oluşturarak mesajlaşma, paylaşım ve uygulama yoluyla etkileşim sağlamaktadır (Öztürk, 2011).

Boyd ve Ellison (2007) bazı sosyal ağ sitelerinin farklı kitlelere hitap ettiğini, bazılarının ise temel olarak ortak dil, ırk, cinsel tercih, din veya milliyetçi kimlikleri ön planda olan kitlelere hitap ettiğini belirtmektedir. Sosyal ağ çeşitleri blog oluşturma, mobil bağlantı, fotoğraf ve video paylaşımı gibi bilgi ve iletişim araçlarını kullanma kistaslarına göre değişiklik

göstermektedir. Kullanıcılarına sunduğu farklı kullanım amaçları ve içeriklerle insanların sanal ortamda uzun vakit geçirmesini sağlayan sosyal ağlar, sosyal medyanın ilgi çekmesinde büyük öneme sahiptir (Vural ve Bat, 2010).

2.4. Sosyal Medya

Sosyal medya kavramı günlük hayatta ve akademik dilde yukarıda belirtildiği şekilde çevrimiçi topluluklar, sosyal paylaşım siteleri, sosyal paylaşım ağları, sosyal ağ siteleri, sosyal ağ, sosyal yazılımlar, sosyal web gibi birçok farklı kavramla dönüşümlü olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada sosyal medya kavramı kullanılacaktır.

Sosyal medyanın ortaya çıkışı her şeyden önce web teknolojilerinin gelişmesi ve Web 2.0 teknolojisinin ortaya çıkması ile başlamaktadır (Kekeç-Morkoç ve Erdönmez, 2015). Türkiye’de 1993 yılında kullanılmaya başlayan İnternetin yaygınlaşması, 2000’li yıllarla birlikte sosyal medyanın ortaya çıkması ve akıllı telefonların hayatımıza girmesi ile sosyal medya günümüzde en çok kullanılan iletişim kaynaklarından biri haline gelmiştir (Küçükali, 2016).

Sosyal medyanın doğuşu ‘Classmate.com’dur. Ancak bugün kullandığımız hali ile sosyal medyanın ilk ortaya çıkışı 1989 yılında kurulan ve çevrimiçi günlük yazan kişilerin bir araya geldiği ‘Open Diary Web’ sitesi ile gerçekleşmiştir. Aynı yıllarda Weblog kavramı ortaya çıkmış daha sonra blog yazarlarının ‘We blog’ (Blogluyoruz) olarak Weblog terimini kullanması ile blog kavramı oluşmuştur (İşlek, 2012). İlerleyen yıllarda MySpace (2003) ve Facebook (2004) gibi sosyal paylaşım sitelerinin kurulması ile sosyal medyanın bilinirliği ve popülerliği artmıştır (Kaplan ve Haenlein, 2010).

Sosyal medya geleneksel medyadan farklıdır. Tiryakioğlu ve Erzurum (2011) geleneksel medya ve sosyal medya arasındaki farklılıkları belirtmişlerdir. Geleneksel medyada bilginin yayınlanması için belirli kaynaklara ihtiyaç varken, sosyal medya görece olarak masrafsız ve erişimi herkese açıktır. Sosyal medyada kullanıcı hem içerik üreticisi hem de içerik tüketicisi konumundadır ve bunu etkileşimli olarak yapmaktadır. Sosyal medya ve geleneksel medyanın bir ortak özelliği; içerikler hiç kimseye ulaşmayabilir ya da milyonlarca kişiye ulaşabilir. Sosyal medya kavramının resmi tanımı kendisiyle bağlantılı olarak adlandırılan, iki kavramın bir arada ifade edilmesi ile oluşmaktadır. Bunlar Web 2.0 ve kullanıcı tarafından oluşturulan içerik kavramlarıdır (Kaplan ve Haenlein, 2010).

Bazı araştırmacılar ‘sosyal medya’ kavramını doğru kabul ederken, bazı araştırmacılar ise bu kavramın yanlış olduğunu yerine ‘yeni medya’ kavramının kullanılmasının daha doğru olduğunu kabul etmektedir (Kaplan, 2017). İnternetin farklı amaçlarla ve farklı imkânlarla kullanılması, bu platformun yeni medya olma özelliğini güçlendirmiştir. Bu doğrultuda medyanın yeni medya olarak tanımlanması, iletişim alanındaki gelişmelerle ilgilidir. Yeni medya daha çok iletişim alanında kullanılan, geleneksel medyadan farklı olarak sayısal tabanlı, dijital, hipermetinsel, etkileşimli, parçalı ve sanal niteliklere sahip bir medya olarak tanımlanmaktadır (Solmaz, 2016). Yayla (2010) sosyal medyanın birden fazla anlamı içeren ve tanımı üzerine fikir birliğine varılamamış bir kavram olduğunu savunmaktadır. Aynı yazar kavramın kullanımında da ortak bir görüş olmadığı gibi sosyal medya ile yeni medya kavramı ve Web 2.0 arasında zaman zaman bir anlam karmaşası yaşandığını belirtmiştir. Günlük ve akademik dilde sosyal medya kavramı sıklıkla kullanılıyor olsa da zaman zaman bu kavramlar birbirinin yerine kullanılmaktadır.

İşlek (2012)’e göre sosyal medya; medya, kullanıcı ve teknoloji gibi üç boyutu içeren bir kavramdır. Ancak sosyal medya sadece bir boyut ile değil, bu üç boyutun “bütünleşik” bir şekilde ele alınmasıyla açıklanır. Medya boyutu, geleneksel medyadan farklı olarak ‘yeni medya’ kavramı ile açıklanırken, kullanıcı boyutu ‘kullanıcı tabanlı içerik’ ve teknoloji boyutu ise Web 2.0 kavramı ile açıklanmaktadır. Kaplan ve Haenlein (2010) göre sosyal medya: “Web 2.0’ın teknolojik ve ideolojik temelleri üzerine oluşturulan ve kullanıcı tarafından içeriklerin üretilmesine ve paylaşılmasına izin veren bir grup İnternet tabanlı uygulamadır.”

En basit tanımıyla sosyal medya Web 2.0 teknolojilerinin kullanıldığı bir iletişim ortamıdır (Küçükali, 2016). İşlek (2012)’ göre birbirinin yerine kullanılan bu sebeple çok fazla karıştırılan sosyal medya ve Web 2.0 kavramları birbirleriyle ilişkili ancak bazı noktalarda farklılık gösteren kavramlardır. Aynı yazara göre sosyal medyanın teknik boyutu olan Web 2.0; medya kavramına ve sosyal aktiviteye ihtiyaç duymayan, çevrimiçi servisleri ve çevrimiçi teknolojileri içeren bir kavramdır. Web 2.0 uygulamaların oluşturduğu bir ortam iken, sosyal medya bu uygulamaları kullanan iletişim araçlarıdır (Yayla, 2010).

Sosyal medya kullanım açısından da kolaylıklar sağlamaktadır. Vural ve Bat (2010) sosyal medyanın kullanım bakımından karışık bir yapıda görüldüğü halde basit bir iletişim sistemine sahip olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal medya araçları ile kullanıcılar paylaşımlarını kolaylıkla yapılabilmekte, bu ortamlarda karşılaştıkları içerikleri diğer

kullanıcılara kolay ve hızlı bir şekilde ulaştırabilmekte, yorum yapma ve beğeni özellikleri sayesinde paylaşımlarla geri bildirimde bulunabilmektedir (Zengin vd., 2015). Bu gibi özellikler günümüzde sosyal medyayı önemli kılmaktadır.

Öztürk ve Talas (2015)'a göre günümüzde sosyal medya eğitimcilerden gazetecilere, internet liderlerinden reklamcılara, yöneticilerden danışmanlara kadar geniş bir topluluğun fikir alışverişinde bulunduğu bir ortamdır. Hatta son yıllarda bazı devlet başkanları bile politik görüşlerini ve aldıkları kararları anında tüm dünyaya sosyal medya aracılığıyla aktarmaya başlamışlardır. Dünyada en popüler olan sosyal medya uygulamaları Ekim 2018 itibarıyla aylık aktif kullanıcı sayılarına göre aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4: Dünyada En Popüler Sosyal Medya Uygulamaları

	Sosyal Medya Uygulamaları	Kullanıcı Sayısı (yaklaşık)
1	Facebook	2.234.000.000
2	YouTube	1.900.000.000
3	WhatsApp	1.500.000.000
4	Facebook Messenger	1.300.000.000
5	We Chat	1.058.000.000
6	Instagram	1.000.000.000
7	QQ	803.000.000
8	QZone	548.000.000
9	Tik Tok	500.000.000
10	Sina Webio	431.000.000

Kaynak: Statista, 2018

Sayısal pazarlama ajansı olan We Are Social tarafından Ocak 2018'de yayınlanan verilere göre dünya nüfusunun yaklaşık %42'si sosyal medya kullanıcısıdır. Bir önceki yılın verilerine göre dünyadaki sosyal medya kullanıcı sayısında %13'lük bir artış olmuştur. Dünyada en çok kullanılan sosyal medya araçları ise; sırasıyla Facebook ve YouTube'dur. Facebook kullanıcı profiline bakıldığında kullanıcıların %36,4'ü 13-24 yaş aralığındadır. Türkiye'de ise 51 milyon (nüfusun yaklaşık %63'ü) aktif sosyal medya kullanıcısı vardır. Ocak 2017 raporuyla kıyaslandığında sosyal medya kullanıcı sayısı oranında %6'lık bir artış olduğu görülmektedir. Türkiye'de en çok kullanılan sosyal medya araçları ise sırasıyla YouTube ve Facebook'tur. Bunları Instagram ve Twitter takip etmektedir. Aynı araştırmaya göre Türkiye sosyal medya kullanımının yaygınlığı sıralamasında dünyada 23. sırada yer almaktadır.

İnternet kullanım istatistikleri ve sosyal ağların kullanım oranlarına bakıldığında ise Türkiye'nin İnternet kullanımında dünya ortalamasının üzerinde olduğu ve sosyal medya kullanım oranlarında ise ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Ülkemizde bu kadar yoğun sosyal medya kullanımına rağmen 'LinkedIn' gibi ticari amaçlı sosyal medya araçlarının kullanımı düşüktür. Çünkü kullanım amaçlarının altında akrabalık ve dostluk ilişkileri aynı zamanda kültürel yapının önemi büyüktür (Küçükali, 2016). Türk toplumunda bu kadar yaygın kullanımı ile sosyal medya artık hayatımızın birçok farklı noktasında (eğitim, ticaret, sosyal hayat, vb.) vazgeçilmez hale gelmiştir.

Kietzmann, Hermkens, McCarthy ve Silvestre (2011) sosyal medyayı yedi işlevsel yapı taşı ile tanımlayan bir çerçeve sunmuşlardır. Bunları; kimlik, sohbet, paylaşım, mevcudiyet, ilişkiler, itibar ve gruplar olarak açıklamışlardır. Sosyal medyada yapılan etkinlikler bu yapı taşlarından bazısına ya da tümüne odaklanmalarına göre tanımlanmaktadır. Kimlik, kullanıcıların kimliklerini sosyal medya ortamında ne ölçüde ortaya çıkardığını gösterirken, sohbet, kullanıcıların diğer kullanıcılarla çeşitli amaçlarla ne ölçüde konuştuğunu, iletişim kurduğunu göstermektedir. Paylaşım, kullanıcıların içeriği paylaşma, dağıtma ve alma düzeylerini temsil etmektedir. Mevcudiyet (varlık), kullanıcıların diğer kullanıcılara erişilir olup olmadığını göstermektedir. Başkalarının nerede olduğunu, sanal dünyada veya gerçek dünyada mevcut olup olmadığını bilmeyi de kapsamaktadır. İlişki, bir sosyal medya platformunun kullanıcıların nasıl bir araya getirildiklerini, bilgi alışverişinin ne ve nasıl şekilde yapıldığını belirlemektedir. İtibar ise sosyal medya kullanımında kullanıcıların saygınlığını sağlama ve arttırmaya yönelik etkileridir. Gruplar ise kullanıcıların sosyal ağ çevrelerini oluşturma ve geliştirme işlevini görmektedir.

Sadece bir medya aracı olmaktan ötesi olan sosyal medya, kullanıcılarına bir yaşam biçimi sunmakta ve bu yaşam biçimi toplum geneline yayılarak toplumsallaşma aracına dönüşmektedir (Göker, 2016). Bu toplumsallaşma sürecinde farklı kullanım amaçları ortaya çıkmaktadır.

2.5. Sosyal Medya Kullanım Amaçları

Sosyal medyanın hızla yaygınlaşması ile birlikte kişilerin İnternet kullanım alışkanlıkları büyük oranda değişmiştir (Timur vd., 2014). Kullanım alışkanlıklarının değişmesi sosyal medyayı kullanan hedef kitleyi ve kullanma amaçlarını da değiştirmiştir. Sosyal medya kullanımını aktif ve pasif kullanım olarak ikiye ayırabiliriz. Aktif olarak sosyal medyayı kullananlar anlık durum paylaşma, mesajlaşma, yorumlar yapma, yorumlara cevap verme,

paylaşım yapma gibi eylemlerde bulunurken; pasif olarak kullananlar ise, gündemi ve haber kaynaklarını takip etme, paylaşılan içeriklere ve arkadaş resimlerine bakma gibi pasif eylemlerde bulunmaktadır (Sağbaş, Ballı ve Şen, 2016).

Sosyal medya genellikle arkadaşlık, akrabalık, aktiviteler ve ilgiler üzerine kuruludur, ancak bunlarla sınırlı değildir. Burgaz (2014) insanların bu ortamları tercih etme nedenini sosyal medyanın sürekli güncellenebilmesi, sanal paylaşımlara açık olması ve birden fazla alanda kullanıma imkân vermesi olarak belirtmiştir. İnsanlar sosyal medya aracılığıyla herhangi bir konu, kurum, marka hakkında düşüncelerini yazabilmekte ve tartışabilmektedir. Ayrıca kullanıcılarına bilgi paylaşımı, iletişim, ilişkileri geliştirme ve yeni ilişki kurma gibi birçok imkân sağlamaktadır (Özmen vd., 2011).

Solmaz, Tekin, Herzem ve Demir (2013) sosyal medya kullanım amaçlarını arkadaşlarla iletişim kurmak, eğlenmek, yeni arkadaşlıklar edinmek, fotoğraflara bakmak ve fotoğraf yüklemek, boş zamanları değerlendirmek, bilgi sahibi olmak, insanları daha iyi tanımak, olayları takip etmek, kişi ve organizasyonlara ulaşmak, fikir alışverişi yapmak ve bilgiye ulaşmak olarak belirlemişlerdir. Örgütlerin sosyal medyayı kullanım amaçlarına bakıldığında ise örgütler bilgi edinmek, iş ortakları ve diğer kuruluşlarla işbirliği sağlamak, işletmelerini tanıtmak, ürünlerinin ve markalarının farkındalığını arttırmak, işletmelerinin itibarını ve satışlarını yükseltmek, müşterilerin görüş, öneri ve şikâyetlerine ulaşmak ve yanıtlamak, müşterilerini ürün geliştirme ve yenilik sürecinde dâhil etmek, personel seçimi ve alımı yapmak gibi amaçlarla kullanmaktadır (Şengöz ve Eroğlu, 2017).

Sosyal ağlar bireyler ve gruplar arası iletişime, işçi ve işveren arasındaki ilişkiye, seçim kampanyalarını yürütmeye, yardım çağrılarında bulunmaya ve her türlü aktivite için grup oluşturmaya imkân sağlayan, bireylerin beklentilerini karşılayabilecek ve ilgisini çekebilecek uygulamaları içerisinde barındıran bir sanal ortamdır (Öztürk ve Akgün, 2012). Açıkça bireylerin geçmişle bağlantılarını tazelemekten başlayarak gelecek için yeni bağlantılar kurmaya kadar geniş bir yelpazede hizmet sağlamaktadır.

Sosya medya öğrenciler tarafından da kullanılmaktadır. Yuen ve Yuen (2008) sosyal medya araçlarının öğrenciler tarafından soru sorma, çalışma grupları oluşturma, derslere ilişkin kaynak paylaşımı, sınıf arkadaşları ile iletişim kurma, dijital medya paylaşımı gibi eğitsel amaçlarla kullanıldığını ortaya koymuşlardır. Sepetçi ve Mencet (2017) ise öğrencilerin günlük hayatlarında sosyal medya kullanım amaçlarını daha çok sosyalleşme, içerik paylaşma, oyun oynama ve etkinliklere katılma olarak belirlemişlerdir.

Bunların dışında yükseköğretim kurumlarında son yıllarda öğrenme ve öğretme sürecinin dışında sosyal medyayı tanınabilirlik ve iletişim amaçlı kullanım artmıştır. Bunlardan biri Seçkiner-Bingöl ve Tahtalıoğlu (2017)'nin çalışmasıdır. Bu çalışmada bir kamu kurumu olan Gazi Üniversitesi'nin sosyal medya kullanımı örnek olay olarak incelenmiştir. Buna göre Gazi Üniversitesi'nin bilinçli olarak izlediği bir sosyal medya stratejisinin olmadığı belirlenmiştir. Akyazı (2018) ise yükseköğretim kurumlarının tercih dönemlerinde sosyal medya hesaplarını kullanım performansına yönelik bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma ile üniversitelerin kendilerini bu sürece tam olarak odaklayamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Günlük hayattan iş hayatına, siyasetten sağlığa, reklamdan eğitime alışverişten iletişime kadar sosyal medya hayatın her alanında, her yaşta bireyler için vazgeçilmezdir. Ancak kullanıcılar bu farklı amaçlara hizmet için farklı araçlar kullanmaktadır.

2.6. Sosyal Medya Araçları

Sosyal medya kullanımında, zaman geçtikçe gereksinimlerin ve amaçların değişmesinden dolayı eski araçlar önemlerini kaybederek ortadan kaybolmakta ve yeni araçlar ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla sosyal medya araçlarının yapısı dinamik olarak değişmektedir (Şengöz ve Eroğlu, 2017).

McLoughlin ve Lee (2007)'e göre, birçok sosyal medya uygulaması, hem çevrimiçi hem de çevrimdışı etkileşimleri, görsel ve sözel bağlantıyı gerektirdiğinden sanal dünyayı ve gerçek dünyayı desteklemektedir. Örneğin Flickr ve YouTube, fotoğrafların ve videoların hem 'gerçek dünya' hem de 'sanal' arkadaşlarla paylaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Aynı yazara göre sosyal paylaşım siteleri, kullanıcıların kişisel profillerini bir dizi multimedya unsuruyla kişiselleştirerek, mevcut kişilerle etkileşimde bulunarak ve aynı zamanda yeni ilişkiler kurarak çevrimiçi bir kimlik oluşturmalarına olanak tanımaktadır.

Sosyal medya araçlarının sınıflandırılması alan yazında birçok farklı şekilde yapılmaktadır (Akar, 2013; Carabiner, 2009; Durusoy, 2011; Horzum, 2010; ICrossing, 2008; İşlek, 2012; Kaplan, 2017; Kaplan ve Haenlein, 2009; Mangold ve Faulds, 2009; Safko, 2010; Tuten ve Solomon, 2014; Zarella, 2010; Weinberg, 2009). Alan yazında erişilen sosyal medya araçlarının sınıflandırılmaları, İşlek (2012) tarafından yapılan sınıflandırma tablosu ile birlikte düzenlenerek EK 1'de gösterilmiştir.

Kaplan ve Haenlein (2010) çoğu insanın Facebook, Second Life, YouTube ve Wikipediayı bir grupta kategorize ettiğini ancak farklı sosyal medya uygulamalarının

sınıflandırılabilceği sistematik bir yol olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca her gün yeni sosyal medya uygulamalarının ortaya çıktığını herhangi bir sınıflandırma şemasının gelebilecek uygulamaları dikkate alarak yapılmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle aşağıda; sosyal medya araçlarından bazıları bilinirlik, kullanıcı sayısı ve kullanım yoğunluğunun yanı sıra öğrenme ve öğretme sürecine destek olmaları esas alınarak herhangi bir sınıflandırma yapılmadan açıklanmıştır.

2.6.1. Facebook

Facebook, 2004 yılında Mark Zuckerberg tarafından kurulmuştur. Mark Zuckerberg öğrencisi olduğu Harvard Üniversitesi öğrencilerinin ‘harvard. edu’ e-posta adresi ile kayıt olarak, öğrencilerin kendi aralarında haberleşmesi amacıyla kurmuştur (Boyd ve Ellison, 2007). Daha sonra çevre üniversite öğrencilerini de kapsayan bir iletişim ağına dönüşmüştür. 2006 yılında ise tüm e-posta adreslerine bazı sınırlandırmalar ile kayıt imkânı verilmiştir.

Sosyal medya araçlarının en bilinenlerinden olan Facebook, kullanıcılara görüşmek ve bağlantı kurmak istedikleri kişilerle sanal ortamda bir araya gelip ilişkilerini sürdürme imkânı sağlar (McLoughlin ve Lee, 2008). Facebook günümüz itibariyle hızlı bir yükseliş sağlayan ve büyük bir kullanıcı kitlesine sahip olan sosyal ağlardan biridir (Kalafat ve Göktaş, 2011). Üye sayısı, paylaşım sayısı ve ziyaretçi sayısı dikkate alındığında Facebook diğer tüm sosyal medya araçları içinde ilk sırada yer almaktadır (Özgür, 2013). Facebook’un kullanıcı kitlesinin büyük çoğunluğu gençlerden oluşmakta ve gençler genellikle arkadaş bulma amacıyla üye olmaktadır (Öztürk, 2011). Dünya üzerinde aktif olarak Facebook kullanan gençlerin 790 milyon kişi olduğu dikkat çekmektedir (We Are Social, 2018).

We Are Social (2018)’ göre; gençlerin yanı sıra her yaşta insanın ilgisini çekmeye başlayan Facebook’un tüm dünyadaki kullanıcı sayısı (dünya nüfusunun 3’te biri) yaklaşık 2 milyar 167 milyon kişidir. Bu kullanıcıların %88’i mobil kullanıcıdır. Bu oran Ocak 2017 verilerine göre %15 artış göstermiştir. Aynı kaynakta kullanıcı profili incelendiğinde ise kullanıcıların yaklaşık %36’sı 13-24 yaş aralığındadır.

Facebook, teknik açıdan en başarılı ve en çok tercih edilen Web 2.0 uygulamalarından biri olarak gösterilmektedir (Özmen vd., 2011). Facebook, bireylerin bilgi alışverişi yapmasını ve arkadaşları ile iletişim kurmasını sağlayan bir sosyal medya aracıdır (Özmen vd., 2011). Facebook’u diğer sosyal ağlar, arasında en popüler yapan nedenlerden biri birden fazla uygulamayı tek bir çatı altında toplamasıdır (Durusoy, 2011). We Are Social (2018)’ göre dünyada Facebook kullanıcı sayısı en fazla olan ülke 250 milyon ile Hindistan’dır. Türkiye

ise Facebook kullanıcı sayısına bakıldığında 51 milyon kullanıcı sayısı ile dünyada dokuzuncu sıraya girmektedir. Ayrıca İstanbul dünyada en çok Facebook kullanılan yedinci şehir konumundadır.

Karademir ve Alper (2011) Facebook'un güçlü özelliklerini detaylı olarak belirlemişlerdir. Buna göre Facebook; kullanıcılarına çeşitli araç seçeneği ile çoklu bir ortam yaratır, mobil cihazlar için destekleyici altyapıya sahiptir, bireylere sayfalarını kişiselleştirme imkânı verir, resim, video, yazı vb. eylemleri paylaşma, beğenme, yorum yapma imkânı sunar, farklı topluluklar ve gruplar arasında iletişim kurulmasına olanak verir. Farklı siteler ile bağlantı kurarak paylaşımların tek bir buton ile kolayca yapılmasını sağlar ve kullanıcılarına kitap okumak, tartışma yapmak ve fikir paylaşımında bulunmak gibi amaçlarla hizmet verir. Ayrıca Facebook'un dışındaki paylaşım siteleri ve mail hesapları ile bağlantı kurulmasını sağlar. Sağladığı güvenlik hizmeti ile kullanıcılarına hesaplarının güvenlik ayarlarını kendi istekleri doğrultusunda düzenlemesine izin verir. Gelişmiş arama seçenekleri ile istenilen aramayı ve anahtar kelimeyi bulmayı kolaylaştırır. Türkçe dil desteği ile ülkemizdeki kullanıcılarına kolaylık sağlar ve kullanıcılarına çevrimiçi veya çevrimdışı arkadaşları ile sohbet etme imkânı verir. Oyun programları ile kullanıcılarına güzel vakit geçirme fırsatı sunar ve ticari amaçlı kullanım imkânı sağlar. Yazarlar bunların yanı sıra Facebook'un 'yetersiz' özelliklerini de belirtmişlerdir. Buna göre paylaşılan kişisel bilgiler, resimler kötü amaçlarla kullanılabilir. Bazı videolar, reklamlar, resimler cinsel içerikli olabilir veya madde bağımlılığına teşvik edebilir.

2.6.2. YouTube

Kullanıcı sayısı oldukça yüksek olan sosyal medya uygulamalarından biri olan YouTube, 2005 yılında eski PayPal çalışanı olan üç Amerikalı tarafından video bulundurma ve video paylaşma sitesi olarak kurulmuştur (Karademir ve Alper, 2011). "Broadcast Yourself" (kendini yayınla) sloganıyla yola çıkan site, 2006 yılında Google'a satılmıştır (Karademir ve Alper, 2011). Zamanla YouTube kullanıcılarına küçük ya da büyük bir çapta reklam olanağı sağlamaya başlamıştır (Alp ve Kaleci, 2018).

YouTube üzerinden video yayınlanmasına izin veren bir site olduğu gibi; etiketleme, fikir alışverişi, içerik paylaşımı, paylaşılan içeriğe puan verme gibi Web 2.0 özelliklerini de içinde barındırmaktadır (Odabaşı vd., 2012). Kişiler geleneksel medyada pasif olarak izleyen, takip eden konumunda iken YouTube aracılığıyla çeken, yükleyen ve paylaşan kişiler haline gelmişlerdir (Alp ve Kaleci, 2018).

Karademir ve Alper (2011) YouTube'un özelliklerini detaylı olarak derlemişlerdir. Buna göre YouTube; kullanıcılarına kanal oluşturabilme imkânı verir, içerisinde sayısız video ve video kategorileri bulunmaktadır, EDU özelliği sayesinde eğitim içerikli videolar izlenebilmekte ve farklı sosyal ağlarda paylaşılabilir. İçeride gömülen "embed" kodları ile kişisel sitelerde videolar içerilebilmektedir, kullanıcılarına abone olma özelliği sayesinde istedikleri zaman güncellemelerden haberdar olabilme fırsatı verir. Kullanıcılarına "daha sonra izle" (watch later) özelliği, HD kalitesinde videoların görüntülenmesi, ya da bir videonun farklı çözünürlüklerde izlenmesi olanağı sağlar. Kullanıcılara kanallarında videoların gruplandırılması, yükledikleri videolarla ilgili istatistiksel bilgiler ve video gösterimi ile ilgili yorumlama hizmetlerini sunar. Türkçe dil desteği ile ülkemizdeki kullanıcılarına kolaylık sağlar. Ayrıca YouTube içinde bulunan videolar sayesinde kullanıcılara farklı dilleri öğrenmek ve dil geliştirmek konusunda yardımcı olmaktadır (Alp ve Kaleci, 2018).

Videoları, bilgisayara indirmeden istenilen zamanda ve yerde izlemek İnternet ortamında video izlemenin en önemli avantajıdır. YouTube'da bu avantajı kullanıcılarına sağlamaktadır. Bu özelliklerin yanında YouTube'un çevrimiçi hizmeti, resim paylaşma, kullanıcılara özel fotoğraf albümü oluşturma ve arkadaş listeleri özelleştirmek gibi hizmetleri yoktur (Alp ve Kaleci, 2018).

2.6.3. Twitter

Twitter, günden güne kullanıcı sayısı artan en önemli mikroblog ortamlarından biridir. 2006 yılında Jack Dorsey tarafından oluşturulan Twitter internet üzerinden geliştirilen kısa mesaj uygulaması olarak ortaya çıkmıştır (Odabaşı vd., 2012; Kaplan, 2017) Twitter ilk ortaya çıktığı zamanlarda kullanıcılarına sorduğu "Şu anda ne yapıyorsun?" (What are you doing?) sorusu ile kullanıcıların anlık durumlarını paylaşmalarını hedeflemiştir. İlerleyen zamanlarda kullanıcı sayısının artması, ticari ve kültürel amaçlı kurumlarında iletişimlerinde Twitter kullanımının artması sonucunda web sitesi kullanıcılarına sorduğu soruyu "Şu anda ne oluyor?" (What's happening?) olarak değiştirmiştir (Genç, 2010a). Kullanıcılar Twitter üzerinden sınırlı karakter ile fikirlerini, düşüncelerini, resim, video ve istedikleri sayfaların web adreslerini paylaşabilirler. Diğer kullanıcılar da bu paylaşımları görebilir ve yorumlar da bulunabilir (Odabaşı vd., 2012). Twitter kullanıcıları hem içerik üretirken hem de içeriği tüketen kişilere dönüşebilirler (Altunay-Cemiloğlu, 2010).

Altunay-Cemiloğlu (2010)'nın O'Reilly ve Milstein (2009)'den aktardığına göre Twitter'ın ortaya çıkış amacı her an her yerden mesaj gönderebilmektir. Bu nedenle 140 karakter ile sınırlı olması mobil cihazlardaki SMS'lerin (anlık mesajlaşma) karakter sayısı ile doğrudan ilişkili olmasından kaynaklanmıştır. Aynı yazarlara göre Twitter'ın karakter kısıtlaması günlük yaşamın giderek hızlı, anlık ve kısa şeylerden oluşması ile ifade edilebilir. Bu Twitter'ı diğer sosyal medya araçlarından ayıran en önemli özellik olmuştur (Altunay-Cemiloğlu, 2010). Ancak 2017 yılından itibaren ise Twitter karakter sayısı kullanıcılardan gelen uyarılar doğrultusunda 280 karakter olarak artırılmıştır.

Twitter'ın genel amacı sosyal medya aracılığıyla insanların günlük hayattaki yaşantılarını, deneyimlerini, duyduklarını, fikir ve düşüncelerini veya o sırada anlık olarak ne yaptıklarını web ortamında karakter sayısı ile sınırlı olan ifadelerle paylaşmasıdır (Altunay-Cemiloğlu, 2010; Odabaşı vd., 2012). Twitter'ın mikroblog özelliği; bilgi ve düşüncelerin belirli bir karakter ile sınırlı olmasını, sosyal ağ özelliği ise; paylaşılan metinlerin takipçiler aracılığı ile ağ içinde yayılmasını göstermektedir (Odabaşı vd., 2012). İfadelerin ve metinlerin kısa olması yazma ve okuma için pratik bir yapı gösterir (Altunay-Cemiloğlu, 2010).

2018 Ocak ayına göre dünyadaki 330 milyon kullanıcı sayısı ile 5. Sırada olan Twitter, ülkemizde 29 milyon kullanıcı sayısı ile 4. Sırada en çok tercih edilen sosyal medya aracı olarak yer almaktadır (We Are Social, 2018).

2.6.4. Instagram

Instagram değişen sosyal medya dünyasının değişen iletişim aracı olarak giderek yaygınlaşmaktadır. Instagram Kevin Systrom ve Mike Krieger tarafından 2010 yılında oluşturulmuştur. İlk olarak Iphone telefonlar için ücretsiz fotoğraf paylaşma ve düzenleme uygulaması olarak tasarlanan Instagram, daha sonra Android işletim sistemine sahip telefonlarda da kullanılmaya başlanmıştır (Burgaz, 2014). Instagram kullanıcıların fotoğraf çekerek ve fotoğrafları filtreleyip değiştirerek kolayca paylaşım yapabileceği yeni bir iletişim şeklidir (Hu, Manikonda ve Kambhampati, 2014).

Instagram mobil, masaüstü ve internet tabanlı olarak kullanılabilen, kullanıcılarına fotoğraf ve video paylaşma olanağı veren bir uygulamadır. Kullanıcılar paylaştıkları fotoğraflarına, coğrafi konum, sayısal filtreler ve hashtag adı verilen etiketler ekleyebilmektedir. Hashtaglar aracılığıyla kullanıcılar aynı konu ya da başlık etrafında toplanan fotoğraflara ulaşabilmekte ve kendi fotoğraflarını bu gruplara dâhil edebilmektedir. Kullanıcılar Instagram ile başka

kullanıcılara ulaşabilir ve onların paylaştıkları fotoğrafları kendi ana sayfalarında görüntüleyebilmektedir (Gürel, 2011).

2.6.5. Wiki

Hawai dilinde “hızlı” anlamına gelen wiki kişilerin kolaylıkla büyük dokümanlar oluşturabileceği, yeni sayfa yaratıp bu sayfalar üzerinde değişiklik ve düzenlemeler yapabileceği bir web yazılımı olarak tanımlanmaktadır (Akar, 2010; Burgaz, 2014). Ayrıca Wikilere üye olmadan herkes kaynak belirterek içerik oluşturabilmektedir.

Wiki herkesin üzerinde düzenlemeler yapabileceği, bireylerin yazılmış olan bir bilgiyi değiştirebilecekleri, gruplar ve geniş belgeler oluşturulabilen, isteyen herkesin kullanabileceği, gruplar tarafından geliştirilebilen ve açık kaynak ortamına izin veren bilgi sayfaları topluluğudur (Özmen vd., 2011). İçerisinde ansiklopedilere benzer bilgiler barındırmasına rağmen Wikiyi, ansiklopedilerden ayıran özellik; içerik üretenlerinde kullanıcılar olmasıdır (Odabaşı vd., 2012). Wikiler isteyen herkesin makale eklemesine, mevcut makaleler üzerinde değişiklik yapmasına ve makalelerdeki değişiklikleri takip etmesine izin verir (Durusoy, 2011). Öztürk ve Talas (2015)’e göre Wikiler ortaklaşa ve işbirliğine dayalı, kullanıcıların sayfa oluşturmaya, oluşturulan farklı sayfalarda düzenlemeler yapmasına ve sayfaları birbirine bağlamasına imkân sağlayan bir iletişim ortamıdır. Altun (2008)’e göre ise Wikiler üzerinde düzenlemeler yapılmasına imkân veren bir ansiklopedi, bir sözlük ya da veri tabanına benzeyen web siteleri gibi düşünülebilir.

Wiki belli bir amaçla oluşturulan grupların işbirliği yaparak kolayca büyük dokümantasyonlar oluşturmalarını sağlar (Atıcı ve Yıldırım, 2010). Wikiler arasında en bilinen uygulama Wikipedia’dır (Atıcı ve Yıldırım, 2010). Wikipedia kullanıcılar tarafından içeriği oluşturulan, her ülkenin diline çevrilmiş, dünya çapında bir çevrimiçi ansiklopedidir (Durusoy, 2011; Horzum, 2010).

Ekşi Sözlük ülkemizde sıklıkla kullanılan Wiki uygulamalarından biridir. Uzunoglu (2015)’na göre Ekşi Sözlük ile Wikipedia birbirine benzemekte, ancak bazı noktalarda farklılık göstermektedir. İlk olarak yazar olma süreçleri birbirinden farklıdır. Ekşi Sözlük’te Wikipedia’dan farklı olarak yazarlık aşamasında ‘çaylaklık’ adı verilen bir süreç ve sözlüğe giriş tarihine göre oluşturulan nesil ayrımları vardır. Buna göre Ekşi Sözlük’ün kültürü ve kullanıcı profili ile ilgili daha belirleyici tespitler yapılmaktadır.

Burgaz (2014)’a göre Wikiler diğerleriyle karşılaştırıldığında, ülkemizde en az ilgi gören sosyal medya aracıdır. Wikilerin etkinliğini artırmak için kullanıcıların güvenilir ve değerli bilgi yarattıkları inancını sağlamak önemlidir. Kullanıcılar güvenilir ve değerli bilgi paylaştıklarına inanırlarsa Wikiler üzerinde ortaya çıkan bilgiler ve fikirler o kadar etkili olacaktır (İşlek, 2012).

Horzum (2010) Wikilerin yeni fikirleri ortaya çıkartmak ve tartışmak, beyin fırtınasına olanak vermek ve bitmiş ürünlerin sergilenmesini sağlamak amacıyla kullanılabileceğini belirtmiştir. Bu durumu “Wiki’nin kullanımı ile bilgi bir kişiden diğerine transfer olmaz. Bunun yerine her kişinin bir topluluğun parçası olarak bilgi paylaşımı ve yapılandırmacı öğrenmede olduğu gibi birinin diğerinden etkilenmesi ve bilgiyi yapılandırması söz konusudur” sözleriyle açıklamıştır.

2.6.6. Blog/Weblog

Blog, ‘web’ ve ‘log’ İngilizce kelimelerinin birleşerek oluşturduğu weblog yerine kısa ve yaygın olarak kullanılan kelimedir. Blog, kelime anlamı olarak ters kronolojik (en yeniden en eskiye) sıra ile sıralanmış, tek bir sayfa üzerinde birçok yazı gösteren İnternet uygulamasıdır (Atıcı ve Yıldırım, 2010). Bloglar düzenli aralıklarla yazı, haber, fotoğraf, vb. bilgi paylaşımlarının eklenebildiği, son yazılan günden ilk yazılan güne doğru tarihsel bir sırada tutulan, düzenli olarak güncellenebilen ve Türkçe’de karşılığı ‘Ağ Günlükleri’ olarak kullanılan paylaşım siteleridir (Özmen vd., 2011).

Hiçbir teknik bilgi gerektirmeyen ağ günlükleri kolaylıkla çevrimiçi yazılımlarla oluşturulabilmektedir (Özmen vd., 2011). Bloglarda yazılan yazılara kullanıcılar yorumlar ekleyebilmekte böylelikle kolaylıkla etkileşim sağlanmaktadır (Atıcı ve Yıldırım, 2010). Aynı zamanda ağ günlükleri başka elektronik günlükler ve çevrimiçi sitelerle ilişki kurarak kullanıcılara ortak bir bilgi havuzu oluşturmaktadır (Koçoğlu, 2009).

Blog sahipleri bazen sadece kişisel hayatlarını bir günde toplarken, bazen de “tematik” olarak ilgi duydukları alanlarına göre blog oluşturabilmektedirler (Genç, 2010a). Web 1.0 teknolojisi ile oluşturulan web siteleri günümüzde yerini bloglara bırakmaya başlamış ve ülkemizde Blog kullanımı artmıştır (Genç, 2010a). En yaygın olarak kullanılan Web 2.0 araçlarından olan Bloglar ile kullanıcılar istekleri doğrultusunda kendi günlüklerini oluşturabilir, düşüncelerini paylaşabilir ve diğer kullanıcılar ile iletişim kurarak fikir alışverişinde bulunabilirler (Odabaşı vd., 2012). Kullanıcılar Bloglarda metin paylaşımının yanında başka sitelerin sundukları hizmetlerden faydalanarak medya ve bağlantı paylaşımı

yapabilir (Durusoy, 2011). Genellikle metin ağırlıklı olan bloglar fotoğraf paylaşımı için photoblog, videolar için videoblog ya da vlog ses dosyası paylaşımı için Podcastler gibi özelleşmiş olabilir (Durusoy, 2011).

Günümüzde Blogların yazı paylaşımı dışında resim, ses ve video gibi paylaşımlara da imkân vermesi Blog yazarlığına olan ilgiyi artırmaktadır. Buna bağlı olarak Blog ve Blog yazarlarının da kullanım amaçları çeşitlilik göstermektedir. Blog yazarları yarı zamanlı veya tam zamanlı, iş olarak veya hobi amaçlı, kurumsal ve kendi işinin sahibi olarak blog kullanmaktadır (Genç, 2015). Kişisel amaçlı tutulan bloglar aynı zamanda başka bir günlüğe destek olmak, makale eklemek, yazı yazmak ve yorum yapmak amacıyla da kullanılabilir (Horzum, 2010). Aynı yazara göre günümüzde internette bulunan çoğu Blog kişisel ve gazetelerin kullandıklarıdır. 2008 yılından beri ülkemizde başarılı Blog yazarlarına Blog Ödülleri verilmeye başlanmıştır (Genç, 2010a).

2.6.7. Google Plus

Google Plus sosyal çevreler, konular, görüntülü sohbet, anında yükleme, grup sohbeti ve yayın akışı özelliklerine sahip bir sosyal medya aracıdır. Çevreler özelliği ile kullanıcıların listelerindeki kişileri aile, arkadaş ya da kendi isteklerine bağlı başlıklar altında gruplamasına olanak vermektedir. Konular özelliği ile kullanıcıların ilgilendiği konuları tek tık ile toplu bir şekilde sayfalarına çıkarmaktadır. Görüntülü sohbet özelliği ile kullanıcılar herhangi bir program açmadan uygulamada vakit geçirirken arkadaşları ile görüşebilmektedir. Anında yükleme özelliği ile kullanıcılar özellikle mobil cihazlar üzerinden çok hızlı ve kolay bir şekilde fotoğraflar yükleyebilmektedir. Kullanıcılar grup sohbeti özelliği ile oluşturdukları gruplarla çevrimiçi sohbet olanağı sağlamaktadır. Yayın akışı özelliği; Facebook'daki haber akışı, Twitter'daki zaman akışı özellikleri ile aynı anlama gelmektedir. Oluşturulan gruplara göre güncelleme yapma ve grupların güncellemelerine ayrı ayrı bakma imkânı vermektedir (Atasoy, 2011).

2.6.8. LinkedIn

LinkedIn, Reid Hoffman tarafından 2003 yılında “Dünyanın En Büyük Profesyonel Sosyal Ağı” sloganıyla kurulmuştur. Bir kariyer ağı olan LinkedIn daha çok profesyonel amaçlarla iş hayatında bağlantı kurulmasını sağlayan bir sosyal medya aracıdır. Kullanıcılar mesleki profillerini oluşturarak iş bağlantıları yapabilmekte ve iş ağlarını genişleterek farklı alanlarda iş edinme imkânı bulabilmektedir. En eski sosyal medya araçlarından biri olan LinkedIn iş insanlarının birbirlerini bulduğu, takip ettiği, kişilerin kariyer değişimlerinin

izlendiği ve firmaların iş ilanları yayınlayarak iş arayanlarla iletişime geçtiği bir platformdur (Burgaz, 2014).

LinkedIn ile kullanıcılar belirli kriterlere göre arama ve filtreleme yaparak diğer kullanıcıların profillerine ulaşabilmektedir (Bedir, 2016). Kietzmann vd. (2011) LinkedIn’da kişilerin profillerinde paylaştıkları mesleki kariyerleri aracılığı ile sosyalleşmenin sağlandığını belirtmiştir. LinkedIn, kullanıcıların diğer kullanıcılarla nasıl bağlantı kurduklarını ve ‘ hedef ’ kullanıcıdan (örneğin bir işveren) ne kadarlık uzaklıkta bir ilişkiye sahip olduklarını görmelerine imkân tanımaktadır. LinkedIn’ın ilişki kurmak üzerine odaklanmış bir sistemi vardır. Örneğin bir işçi işverene kaç bağlantı yaparak ulaşabileceğini ve ne kadar bağlantı uzaklıkta olduğunu görebilmektedir (Burgaz, 2014).

Acar, Gürsoy ve Ünsal (2014) LinkedIn’ı "bir kişinin mesleki hayatındaki (profesyonel) ilişkileri, başarısının anahtarıdır" felsefesine dayanan profesyonel bir sosyal ağ sitesi olarak belirtmişlerdir. Profesyonel sosyal ağ sitesi, profesyonel bireylerin iş dünyasındaki ilişkilerini devam ettirmek ve geliştirmek için kullandıkları sosyal ağ siteleri olarak tanımlanmaktadır. Profesyonel ağ sitelerinde kullanıcılar oluşturdukları profilleri ile çalışma alanlarını, iş deneyimlerini ve kariyer bilgilerini paylaşmaktadır. Girişimcilerin ve şirketlerin de üye olarak iş bağlantıları kurmalarına imkân tanımaktadır. İş arayanlar ile işverenin bulunduğu bir platformdur.

İşveren kurumlar LinkedIn’ı insan kaynakları gözüyle değerlendirerek bu platformda oluşturdukları kurumsal sayfalarında duyuru, ilan ve video gibi ciddi paylaşımlarda bulunmaktadır (Burgaz, 2014). Aynı yazara göre yine bir işveren de bireylerin referanslarını ve bağlantılarını görüntüleyerek çalışanını seçmektedir.

2.6.9. Tumblr

Tumblr “tumble” ve “blog” kelimeleri birleştirilerek oluşturulmuş bir Mikroblogdur. David Karp tarafından 2007 yılında kurulmuştur. Tumblr herkes tarafından teknolojik araçlar (bilgisayar, tablet, telefon) aracılığıyla rahat bir şekilde kullanılabilen ve özel veya genel olma durumuna göre paylaşımlar yapılabilir (Bedir, 2016).

2.6.10. WhatsApp

WhatsApp akıllı telefonlar için geliştirilmiş, günümüzde bilgisayar ve tabletler aracılığı ile de kullanılabilen ücretsiz bir mesajlaşma uygulamasıdır. Kullanıcılarına yazılı ve sesli mesajlaşmanın yanı sıra fotoğraf, video, konum, belge ve kişi paylaşma imkânı vermektedir.

İlk ortaya çıktığı zamanlarda sadece yazılı mesajlaşma imkânı veren WhatsApp günümüzde sesli ve görüntülü konuşma özellikleri ile de kullanıcılarına hizmet vermektedir. Zamanla özelliklerini yenileyen ve geliştiren uygulama son olarak 2017 yılından itibaren kullanıcılarına bir gün sonunda kaybolan ve anlık paylaşım imkânı veren ‘durum’ özelliğini eklemiştir.

2.6.11. Skype

Skype 2003 yılında kurulan, iletişimin yazılı, sesli ve görüntülü olarak gerçekleşebildiği bir sosyal medya aracıdır. Ücretsiz bir uygulama olan Skype, telefon, bilgisayar ve televizyon üzerinden bağlanılarak kullanılabilir.

Horzum (2010)’a göre Skype bir anlık mesajlaşma uygulamasıdır. Anlık mesajlaşma uygulamaları iki ya da daha fazla kişinin eş zamanlı olarak iletişimini ve işbirliğini sağlayan araçlar olarak ifade edilmektedir. Bu araçların özellikleri ücretsiz olmaları, dosya ve ek materyal paylaşımına izin vermesi, video ve web konferansı olanağı, yazının yanında sesli iletişim imkânı gibi sıralanabilir.

2.6.12. Flickr

Flickr en çok bilinen, fotoğraf paylaşma hizmeti sunan sosyal medya uygulamalarından biridir (İşlek, 2012). Kendini dünyadaki en iyi çevrimiçi fotoğraf ve paylaşım uygulaması olarak tanıtan Flickr, fotoğraf ve kısa video paylaşım olanağı veren bir uygulamadır (Karademir ve Alper, 2011). Flickr’ın en önemli özelliklerinden biri cep telefonları ile fotoğraf paylaşımı yapılabilmesi ve yüksek çözünürlüklü fotoğraf makinelerinin kullanılmasıdır (Bedir, 2016).

Karademir ve Alper (2011) Flickr’ın sunduğu hizmet ile yüklenen fotoğraf ve videoların tüm dünya ile paylaşılabilmesini, milyarlarca fotoğrafın yer aldığı havuz içerisinde ücretsiz olarak istenilen fotoğraflara ulaşılabilmesini belirtmişlerdir. Flickr arkadaşlık hizmeti, grup oluşturma, paylaşılan resimler üzerinde düzenleme yapma, resimleri yayınlama, resimlerin çekildiği yerlerin harita üzerinde gösterilmesi ve yayınlanan resimlerin telif haklarını oluşturma gibi birçok özelliğe sahiptir. Flickr kullanıcılarına siteye yükledikleri fotoğrafların kimler tarafından görüntülenebileceğine karar verme olanağı sağlamaktadır (İşlek, 2012). Ayrıca Flickr’da grafiti sanatçıları, spor, yaşanan yer gibi ortak ilgi alanlarından oluşan birçok farklı grup olabilmektedir.

2.6.13. Podcast

Podcast kavramı 2004 yılında ilk kez The Guardian gazetesi teknoloji yazarı tarafından ortaya atılmıştır (Akar, 2010). Bir MP3 blogu ya da MP3 haber bülteni olan Podcast iPod'da ki "pod" ve yayımlama anlamına gelen "broadcast" kelimelerinin birleşmesi ile türetilmiştir (Burgaz, 2014).

Podcast (oyuncu yayın abonelikleri) "Dijital medya dosyalarının taşınabilir medya oynatıcılarında veya bilgisayarlarda oynatılmak üzere internet üzerinden beslemeler (akışlar) yoluyla dağıtılma tekniği olarak bilinmektedir" (Genç, 2010b). İşlek (2012) gelişen teknoloji ile iPodların video oynatmaya da izin vermesinin podcast tanımını genişlettiğini belirtmiştir. Podcast ortaya çıktığı ilk zamanlarda iPod için geliştirilmesine rağmen günümüzde iPod ile bir bağlantısı bulunmamaktadır.

Podcast Web üzerinden ses yayınlanmasına izin verir (Özerbaş ve Mart, 2017). Ayrıca "bir radyo yayınının veya benzerinin sayısal ortamda kaydedilmesi ve kişisel medya oynatıcılarda indirilmek için internette hazır olarak bulundurulması" şeklinde tanımlanmaktadır (Butow ve Bollwitt, 2010; Akt: İşlek, 2012). Podcastler, dinlenebilen ya da podcastların çevrimiçi olarak görülebildiği İnternet radyosuna benzemektedirler (Burgaz, 2014).

2.6.14. Second Life

Second Life üç boyutlu çevrimiçi bir sanal dünya simülasyonudur. Merkezi San Fransisco'da bulunan Linden Lab şirketi tarafından kurulmuştur. Kullanıcıların kendilerini temsil eden karakterler oluşturarak, diğer kullanıcılar ile sanal bir ortamda etkileşime geçtikleri üç boyutlu sanal bir dünyadır (Bezir, 2012).

Second Life bir oyun değildir. Hedeflediği herhangi bir başarı ya da belli bir seviye yoktur. Second Life'ta üç boyutlu bir sanal ortamda kullanıcılar üç boyutlu nesnelerin biçimlendirilmesi ve birleştirilmesi ile çevrenin tasarımını yapmakta ve nesneleri her açıdan görüp etkileşimde bulunabilmektedir (Çukurbaşı ve Karamete, 2017). Second Life'ın amacı bu sanal platformda kişileri, grupları tanıştırmak, yaratıcılığı ve işbirliğini geliştirmek olarak belirtilmiştir (Bezir, 2012).

Bedir (2016) Second Life üzerinde yapılacakların tamamen kullanıcıların yapmak istedikleri ve hayal güçleri ile sınırlı olduğunu ve diğer yapılabilecekleri şu şekilde belirtmektedir. Second Life'ta kullanıcı kostüm, saç rengi, ten rengi, boy, kilo, meslek gibi her özelliğini

kendi isteğine göre oluşturduğu karakter (avatar) ile sanal bir dünya yaratmaktadır. Bu dünyada karakterler ortamdaki diğer objeler ve kullanıcılar ile etkileşime geçebilmekte ve aynı zamanda kendi dış görünüşlerini değiştirebilmektedir (Bezir, 2012). Ayrıca kullanıcılar Second Life ile araba, uzay aracı ve uçak gibi araçlar tasarlayabilmekte, ev ya da bina inşa edebilmekte, yeni yerler ziyaret ederek yeni insanlarla tanışabilmektedir.

2.6.15. Periscope

Periscope yalnızca çevrimiçi canlı yayınlara izin veren bir uygulamadır. İngilizcede ki çevre, etraf gibi anlamlara gelen “peri” kelimesi ile gözlem yapmak için kullanılan aygıtlar olan mikroskop, stetoskop, teleskop gibi kelimelerin birleşmesi sonucunda “Periscope” kelimesi ortaya çıkmıştır (Göker, 2016). IOS ve Anroid programları için geliştirilen Periscope, Twitter tarafından kullanıma sunulmuştur.

“Çevreyi gözlemleme” anlamına gelen Periscope, özgün bir ortam ve yeni medyanın sunduğu temel özellikleri de içinde barındıran bir uygulamadır (Göker, 2016). Periscope kullanılarak geliştirilen görüntülü canlı yayın uygulamasının artması sosyal medyaya büyük bir hareket katmıştır.

2.6.16. MySpace

MySpace 2003 yılında ortaya çıkan ilk sosyal medya uygulamalarındandır. YouTube ve Flickr gibi video ve fotoğraf paylaşımına izin veren bir uygulamadır (Kietzman vd., 2011).

Bedir (2016) MySpace’i kullanıcılarına çevrimiçi sosyalleşme olanağı veren, iletişim ve arkadaşlıklar kurma imkânı sunan, kişilerin görüntülerini, profillerini, resimlerini, gruplarını, bloglarını, müzik ve videolarını barındıran sosyal bir iletişim ağı olarak tanımlamıştır. Daha çok video ve ses dosyalarının paylaşılmasına izin veren bir uygulamadır. MySpace’de diğer sosyal ağlarda olduğu gibi kullanıcılar kendi bilgileri ve fotoğrafları doğrultusunda kendi profillerini oluşturabilirler.

2.7. Gelişmekte Olan Öğrenme/Öğretme Teknolojileri ve Yenilikçi Öğrenme

Gelişmekte olan öğrenme ve öğretme teknolojileri yıkıcı teknolojiler kapsamında değerlendirilmektedir. Yıkıcı teknolojiler ise var olan bir teknolojinin yerini beklenmedik bir şekilde alan bir yenilikçi teknolojinin ortaya çıkışıdır. Sanal Gerçeklik (SG) “Virtual Reality - VR”, Artırılmış Gerçeklik (AG) “Augmented Reality - AR” ve Karışık Gerçeklik (KG) “Mixed Reality – MR” son günlerde sıklıkla duyulan ve yenilikçi öğrenme alanındaki araştırmaların giderek arttığı bir takım kavramlar ve araçlar dizisidir. Bunlar kişilerin

kendilerini sanal bir evrenin içinde hissetmelerini ve gerçek dünyadan kopmadan sanal dünya ile etkileşimlerini sağlamaya çalışır.

Mastorakis (2018)' göre yakın gelecekte Sanal Gerçeklik (SG) ve Artırılmış Gerçeklik (AG) kavramları sosyal medya trendlerini de etkileyecek ve sosyal medya içeriğini tamamen değiştirecektir. Aynı yazar SG ve AG'in sosyal medyayı güçlendirileceği bir çağa geçiş olacağını, etkileşimli bir şekilde SG ve AG kullanımının sosyal medyayı şekillendireceğini belirtmiştir. Günümüzde birçok sosyal medya aracı (Facebook, Instagram, Snapchat) programlarını SG ve AG ile entegre etmek ve keşfetmek için adımlar atmıştır.

Erbaş ve Demirer (2015) alt yapı imkânlarının gelişmesi ile teknolojilerin daha yaygın kullanım alanı bulduğunu ve bu teknolojilerin hayatımızı özellikle de geleceğimizi şekillendirdiğini belirtmişlerdir. Aynı yazarlara göre son yıllarda Sanal ve Artırılmış Gerçeklik teknolojilerinin öğrenme ortamlarında kullanılması için yapılan çalışmalarla bu teknolojiler popüler hale gelmiştir.

2.7.1. Sanal Gerçeklik (SG)

Sanal Gerçeklik (SG) kavramını, Kayabaşı (2005) “Bilgisayar ortamında oluşturulan üç boyutlu animasyonların ve resimlerin teknolojik araçlar ile insanların zihinlerinde gerçek bir ortamda bulunma hissi ve ortamda bulunan nesnelerle etkileşimde bulunmalarını sağlayan teknoloji” olarak tanımlamaktadır. Kısacası “gerçeğin yeniden inşa edilmesidir.” Amacı, gerçek dünyayı yansıtan üç boyutlu ve etkileşimli bir sanal ortam yaratmak, gerçekliği olduğu gibi sanal dünyaya taşımaktır (Somyürek, 2014).

Bayraktar ve Kaleli (2007) sanal gerçekliğin bireylerin tasarlanan sistemleri algılama ve kavrama gücünü önemli ölçüde arttırdığını belirtmişlerdir. Tıp dünyasından eğlence dünyasına kadar sanal gerçekliğin pek çok uygulama alanı olduğunu ve öğrenme ve öğretme sürecinde de iş başı ve örgün eğitim dâhil olmak üzere geleneksel öğrenme araçlarına önemli bir rakip olarak ortaya çıktığını ve yeni fırsatlar ortaya koyduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretme amaçlı Sanal Gerçeklik uygulamaları ile yapılan çalışmalardan biri Sun, Lin ve Wang'ın (2010) çalışmasıdır. Buna göre güneş, ay ve yıldızlar gibi astronomi kavramlarının Sanal Gerçeklik uygulamaları ile öğretimi sağlanmıştır. Sanal Gerçeklik uygulamalarının öğretme amaçlı kullanımındaki olumlu yönleri ise içeriğe ve deneyime dayalı eğitim, verimli ve zengin iş birliğine dayalı öğrenme ve motivasyon artışı olarak sıralanabilir (Erbaş ve Demirer, 2015).

2.7.2. Artırılmış Gerçeklik (AG)

Artırılmış Gerçeklik (AG), etkileşimli ve gerçek zamanlı olarak gerçek dünyayı sanal verilerle bilgisayar ortamında zengileştirmektir. Kısacası gerçekliği sanal bilgilerle zengileştirmeye odaklanan bir teknolojidir (Somyürek, 2014). Demirer ve Erbaş (2015) ise artırılmış gerçeklik kavramını gerçek dünya ortamının farklı teknolojik araçlar ile görüntülenmesi ve bu ortamın sanal nesneler ile zenginleştirilmesi olarak tanımlamışlardır.

Eğitimden tıpa, eğlence sektöründen askeri uygulamalara kadar her alanda uygulanan ve son yıllarda ilgi gören bir teknolojidir (Altınpulluk, 2015). Eğitim alanında artırılmış gerçekliğin kullanılması öğrencilerin gerçek dünya ile öğrenme ortamlarını bütünleştirerek bilgi ve becerilerinin sorunsuz bir şekilde uygulanmasına imkân sağlamaktadır (Demirer ve Erbaş, 2015).

Artırılmış Gerçeklik teknolojisi ile yapılan çalışmaların içinde öğrenme ve öğretme sürecinde kullanımı da önemli bir yer almaktadır. Bu konudaki çalışmalardan biri de Pérez-López ve Contero (2013) tarafından yapılmıştır. Buna göre yazarlar AG ortamı ile dolaşım ve sindirim sistemlerinin tanıtılması amacıyla bir yazılım geliştirilmiştir. Uygulama ekranındaki butonlar ile öğrenciler dijital olarak oluşturulmuş organın 3D görüntüsünü görebilmektedir. Bu görüntüler üzerinde yakınlaştırma ve şeffaflaştırma işlemleri ile seçtikleri nesneyi ekranın alt kısmında açılan bilgi metinleri ile öğrenebilmektedir. Çalışma sonunda öğrencilerin görüşlerine göre; AG teknolojisinin öğrenme süreçlerini kısalttığı, memnuniyet derecesini yükselttiği, motivasyonu arttırdığı ve konunun daha iyi anlaşıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Akt: İçten ve Bal, 2017).

Kaleci, Demirel ve Akkuş (2016)'a göre, Artırılmış Gerçeklik ortamlarının eğitsel alanda varlığını koruyacağını ve ileride yenilikçi teknolojilerle farklı ortamlar ve farklı yazılımlarla eğitim alanında birçok etki bırakacağını ifade etmişlerdir. Aynı yazarlara göre eğitsel alanda yapılacak AG uygulamalarının belirli standartlara göre tasarlanması, görsel ve içerik anlamında kullanıcıya hitap etmesi gerekmektedir.

2.7.3. Karışık Gerçeklik (KG)

Gerçek-sanal ortamların sürekliliğinin sağlanması Karışık Gerçeklik (KG) olarak adlandırılır. Ancak kişiyi ortamın “içine alan” (immersive) Sanal Gerçeklik, kişiyi gerçek dünyadan ve geleneksel araçlarından ayırır (Billinghurst ve Kato, 1999). Buna karşılık, gerçek dünya ile sanal nesnelerin üst üste bindirildiği bir ortam Karma Gerçeklik (MR)

aracılığıyla gerçekleşir. Aynı yazar bu durumda kullanıcıların sanal görüntülerle aynı anda hem birbirlerini hem de gerçek dünyayı görmelerinin mümkün olduğu için kullanıcılar arasında sıkı bir iletişim yaratılıp, sanal bilginin duygusal olarak yoğurulmasının kolaylaştığını belirtmiştir.

Bu konuda araştırmalara yıllar önce başlamış artık günümüzde ise uygulanmaya başlamıştır. Birt et.al. (2018) de KG nin tıp ve sağlık bilimleri eğitiminde simülasyon yaparak deneyimsel öğrenme için mobil Karışık Gerçeklik kullanımından yararlanılmasından söz etmiştir. Böylece pedagojinin önceden kullanılan iki boyutlu görüntü ve videoların yerine etkileşimli mobil ortamlar aracılığıyla öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde değişimini anlatmıştır.

2.8. Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Sosyal Medya Kullanımı

Bilgi çağı; teknolojinin toplumsal, örgütsel ve bireysel düzeyde bir yaşam modeli olarak kabul edildiği, rekabetin küresel düzeye ulaştığı ve bilginin stratejik öneminin arttığı bir dönemdir (Kııcı ve Dilmen, 2014). Bilginin stratejik öneminin artması, bilgi ve iletişim kaynaklarındaki teknolojik gelişmeler, hayatın her alanında olduğu gibi öğrenme ve öğretme sürecinde de bir takım yenilikler meydana getirerek, öğrenme ortamının işleyişini, kapsamını ve yapısını değiştirmiştir (Kııcı ve Dilmen, 2014; Mazman, 2009). Kııcı ve Dilmen (2014)'e göre bu değişimin temel kaynağı, önceki dönemlerde öğrenme ve öğretme etkinliklerinin sadece okul dönemiyle sınırlı olacak şekilde düzenlenmesi ve verilen eğitimin o kişilerin ömrü boyunca geçerli olacağı düşüncesine sahip olunmasıdır. Öğrenme sisteminin bilgi toplumuna ayak uydurabilmesi için bu çağın ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmesi, öğretim programlarının değişmesi, içerik ve süreçte yeni yaklaşımlar belirlenmesi gerekmektedir. Babur (2010)'a göre çağdaş toplumlar, ezberci ve hazır bilginin aktarıldığı geleneksel öğrenci yerine; öğrenmeyi öğrenmiş, grup çalışmasını benimsemiş ve bilgiye ulaşma yollarını bilen bireylere ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeple günümüzde eğitim kurumlarında köklü değişiklikler yapılması gerekebilir. Uzun yıllar boyunca içeriği doğru olarak kabul edilen eğitim sistemlerinin günümüzde topluma katkısı tartışılabilir.

Sosyal medyayı öğrenme ve öğretme süreci ile bütünleştiren tasarımcıların, öncelikle bu ortamlarda öğrencilerin etkileşim ve iletişim sağlayabilecekleri, kendi varlıklarını hissettirebilecekleri, ayrıca öğrencinin motivasyonuna olumlu yönde katkı sağlayacak teknolojik araçların neler olduğunu belirlemesi gerekmektedir. Ayrıca sosyal medyanın doğasında bulunan işbirlikçi yapıdan da faydalanılmalıdır (Kııcı ve Dilmen, 2014).

Günümüzde eğitim kurumlarından ve öğretmenlerden beklenen en önemli görev, topluma eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, problem çözme becerisine sahip, kendi öğrenmesinin sorumluluğunu alabilen ve sağlıklı kararlar verebilen bireyler yetiştirmeleridir (Saban, 2004). Böylece öğrencilerin sosyal ortamdaki başarısı iş hayatındaki başarısına da yansıtacak bunun sonucunda sağlıklı ve mutlu bireylerden oluşan bir toplum inşa edilecektir. Ülkenin geleceğinde söz sahibi olan öğrencilerin ders dışında da sorumluluk alan ve bunu yerine getiren bireyler olmaları ülkenin geleceği açısından önem kazanmaktadır (Sepetçi ve Mencet, 2017).

Günümüzde eğitimli bir birey, teknoloji ile iç içe yaşamayı benimseyen, değişimlere direnmeyip kolayca adapte olabilen, öğrenmeyi seven bir yapıda ve yaratıcı zekâsını kullanabilen özelliklere sahip olmalıdır (Özden, 2005). Öztürk (2011) bireylerin artık pasif olmaktan çıkarak, diğer bireylerle işbirliği içinde bilgiye ulaştığını belirtmektedir. Böylece öğrenme ve öğretme kişiye bağlı olmaktan uzaklaşarak günden güne daha özgür olmaktadır. Geçmiş yıllarda sınırlı sayıda kaynağa sahip bireyler önemli iken bugün sınırsız sayıdaki kaynağa erişebilen ve bu kaynakları kullanma becerisine sahip bireyler önemlidir.

Her zaman her yerden ulaşılabilen, yüksek hızla bağlantı sağlanan, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre yönlendirdiği, yer ve kişiye bağlı olmaktan uzak, daha bireyselci, özgür ve etkili bir öğrenme ve öğretme süreci amaçlanmaktadır (McLoughlin ve Lee, 2007; Öztürk, 2011). Yenilenen sistemler, öğrenen-öğreten rollerinde değişikliğe sebep olmuş, bireyler kendi kendine öğrenmeye başlamış, öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenci merkezli yaklaşımlar ortaya çıkmıştır (İşman ve Hamutoğlu, 2013). Öğrenme ortamlarının değişmesi, geleneksel okul ve sınıf tabanlı eğitim sistemi yapısından uzaklaşarak web tabanlı eğitim sistemine odaklanılmasına yardımcı olmuştur (Ekici ve Kızılcı, 2012).

Öztürk ve Talas (2015) öğrenme ve öğretme sürecinde yaşanan değişikliği şu şekilde dile getirmiştir:

“Öğrenme sürecinde öğrenenlerin merkeze gelmesi, içeriğin oluşturulmasında, uygulanmasında ve değerlendirilmesinde öğretici kadar öğrencilerinde anahtar roller üstlenmeye başlaması, eğitimin artık okul ve sınıf dışına taşınarak, herkesin istediği yerden katılımı ile gerçekleşmesiyle kişiler arasında etkili iletişim ve etkileşimle birlikte işbirlikli bir şekilde çalışabilecekleri ortamlar geliştirmek önem kazanmıştır. Bu doğrultuda, teknolojiye hızlı gelişim ile öğrenme ve öğretmede gerek öğrenme ortamı, biçimi gerekse bireylerin iletişim şekilleri ve sürecin işleyişinde köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Sınıf, laboratuvar, okul, kampüs gibi öğrenenlerin yüz yüze bir araya

geldiği ortamlar, yerini iletişimin web araçları ile internet üzerinden sağlandığı çevrimiçi ortamlara bırakmıştır.”(s.117)

Öğrenciler daha fazla “özerklik, bağlantı ve sosyo-deneyimsel” öğrenmeye ihtiyaç duymaktadır (McLoughlin ve Lee, 2007). Eğitim kurumlarının birçoğu öğrencilerinin ihtiyaçlarına cevap verecek yeni eğitim modelleri arayışına girmiştir (Mazman, 2009). Eğitim kurumları, kurum ve bireylerin daha üretken ve etkin bir yapıya sahip olmaları adına e-öğrenme araçlarının kullanımını arttırmaya yönelmiştir (Yalçın Tepe ve Adıgüzel, 2017). Geleneksel öğretim sistemlerinin birçoğu öğrenciye kendi seçtiği derse kaydolma olanağı verse de bazı öğretim sistemlerinde iletişimi sağlayan araçlar ve öğrencilerin kişisel profil alanları yoktur (McLoughlin ve Lee, 2007). Öğrencilerin devam zorunluluğunda oldukları bir müfredata uymak istememeleri, ders içeriğini kişiselleştirememeleri ve iletişim eksiklikleri nedeniyle ortaya çıkan bu yenileşme ve değişimle beraber e-öğrenme ortamlarının oluşturulması daha önem kazanmıştır (Bartlett-Bragg, 2006). Öğrenme ve öğretmede kullanılan e-öğrenme ortamları ile öğrencilerin katılımını ve etkileşimini arttıran yeni oluşumlar ortaya çıkmıştır (Atıcı ve Yıldırım, 2010).

E-öğrenmede kullanılan Web 2.0 uygulamaları ve araçları wikiler, bloglar, dosya, video ve resim paylaşım siteleri, sosyal etiketleme ve sosyal ağlar olarak listelenebilir (Atıcı ve Yıldırım, 2010). Ajjan ve Hartshorne (2008)’e göre blog, wiki ve sosyal ağlar gibi Web 2.0 araçları; diğer klasik web uygulamaları gibi sadece içeriğin iletilmesinin dışında daha çok sosyal bağlanabilirlik üzerine yoğunlaşmıştır. Böylece bu araçlar kullanıcı etkileşimleri ve katılımları ile yönetildiğinden, aktif ve sosyal öğrenme için gerekli işbirliğini ve bilgi paylaşımını desteklemektedir.

Web 2.0 araçları üzerine araştırmalar yapan Danah Boyd (2007) eğitimin artırılması için Web 2.0 araçlarının en çok ‘sosyallik’ yönünün etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu yönlerin, öğrenci merkezli eğitimi etkileyen üç özelliğini; konuşma ve etkileşimi desteklemek, sosyal geribildirim için destek, sosyal ağlar ve insanlar arasındaki ilişkileri desteklemek olarak belirtmiştir (Akt: McLoughlin ve Lee, 2007).

Karademir ve Alper (2011) sosyal medya araçlarının öğrenme ve öğretme sürecine dâhil olabilmesi ve etkin kullanılabilmesi için ekran tasarımı, gezinme, teknik özellikler, tasarım öğeleri, tasarım ilkeleri ve web içeriği gibi belirli kriterlere sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir. Sarsar vd. (2015)’ne göre sosyal medya araçları; öğrenme ve öğretme sürecinin yapısını değiştirmesinin yanı sıra zaman ve mekân sınırı olmadan, daha geniş kitlelere erişim imkânı sağlamaktadır. Sosyal medyanın öğrenme ortamına etkisi

düşünüldüğünde eğitimcilerin buna kayıtsız kalması düşünülemez. Hem eğitimciler hem de kurum yöneticileri tarafından sosyal medya olanaklarının tanınması, öğrenme ortamını desteklemek ve zenginleştirmek amaçlı kullanılması gün geçtikçe önem kazanmaktadır.

2.8.1. Sosyal Medya Araçları

Öğrenme ve öğretme amaçlı kullanılan sosyal medya araçları; özellikleri, kullanım kolaylıkları, anlaşılır olmaları ve öğretmenlerin tercihlerine göre değişiklikler göstermektedir. Sosyal medya araçlarının bu süreçte kullanılmasının önemli olduğunu düşünen birçok eğitim kurumu ve öğretmenler bu araçlardan yararlanma yolunu seçmişlerdir.

Sosyal medya araçlarını günümüzde kullanan eğitimciler için Sparrow (2014); “Web 1.0 teknolojisi ile eğitim aldık. Web 2.0 teknolojisi ile ders veriyoruz. Ancak öğrencilerimiz Web 3.0 modelinde yaşıyorlar” demiştir. Aynı yazar bu üç teknolojinin öğrenme ve öğretme sürecindeki farklarını ortaya koyarak bunu bir tablo ile belirtmiştir (Tablo 5).

Tablo 5: Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Web 1.0/2.0/3.0 Karşılaştırılması

	Web 1.0	Web 2.0	Web 3.0
Anlamı...	Zorunlu Kılan	Sosyal olarak yapılandırılmış	Sosyal olarak yapılandırılmış ve bağlamsal olarak yeniden icat edilmiş
Teknoloji...	Sınıf kapısına el konuldu (dijital göçmenler)	Dikkatli bir şekilde kabul edildi (dijital göçmenler)	Her yerde (dijital evren)
Öğretim yapan...	Öğreten-öğrenci	Öğreten-öğrenci ve öğrenci-öğrenci	Öğreten-öğrenci, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğreten
Okullar...	Bir binada	Bir binada veya çevrimiçi ortamda	Her yer ve topluma tamamen aşılanmış
Ebeveynler; okulları ... olarak görüyor	Günlük yetiştirme	Günlük yetiştirme	Onların da öğrenmesi için bir yer
Eğitimciler...	Lisanslı uzmanlar	Lisanslı uzmanlar	Herkes, her yer
Okuldaki donanım ve yazılımlar...	Büyük bir maliyetle satın alınan ve göz ardı edilip kullanılmayan	Açık kaynak ve düşük maliyetle kullanılan	Düşük maliyetle kullanılabilen ve amaçlı olarak kullanılan
Endüstri; mezunları ... olarak görüyor	Montaj hattı çalışanları	Bir bilgi ekonomisinde kötü hazırlanmış montaj hattı çalışanları	İş arkadaşları veya girişimciler

Facebook

Öğrenciler tarafından en çok tercih edilen sosyal medya uygulaması Facebook'tur (Acar ve Yenmiş, 2014; Ekici ve Kıyıcı, 2012; Genç, 2010b; İşman ve Albayrak, 2014; Kalafat ve Göktaş, 2011; Kekeç-Morkoç ve Erdönmez, 2015; Mazman, 2009; Öztürk ve Akgün 2012; Vural ve Bat, 2010). Türkiye'deki Facebook kullanıcı profili incelendiğinde kullanıcı sayısının %36'sının 13-24 yaş aralığındaki gençlerden oluştuğu görülmektedir (We Are Social, 2018).

Araştırmacılardan bazıları sosyal medya araçlarından Facebook ile eğitim hayatı arasında önemli bir bağ olduğunu belirtmektedir. Yapılan araştırmalar genellikle Facebook'un öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımının etkisinin ve öneminin incelenmesi üzerine yoğunlaşmıştır. Mazman (2009) Facebook'un eğitsel bağlamda kullanımını, iletişim amaçlı kullanım, işbirliği için kullanım ve kaynak/materyal paylaşımı için kullanım olarak üç boyutta incelemiştir. Facebook bu üç boyut açısından da anlamlı sonuç vermiştir. İletişim, işbirlikli öğrenme, farklı kaynaklara ulaşım imkânı ve öğrenme ortamının sağlanması açısından uygunluğu belirlenmiştir. Ekici ve Kıyıcı (2012) Facebook'un eğitsel bağlamda kullanımı üzerine bir uygulama geliştirerek öğrenme sürecindeki etkisini incelemişlerdir. Uşak Üniversitesi'nde yapılan araştırmaya göre deney ve kontrol grubunu olmak üzere iki grup oluşturulmuş, deney grubunda belirlenen ders için Facebook uygulaması kullanırken, kontrol grubunda geleneksel yöntemle ders işlenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre her iki grupta öğrenmenin gerçekleşmesine rağmen, sosyal medya tabanlı uygulamayı kullanan grupta öğrenmenin daha etkin olduğu belirlenmiştir.

Öğrenme ve öğretmede Facebook kullanımının hem öğrenciler hem de eğitimciler için birçok kolaylıklar sağladığı ve öğrenme ortamını kolaylaştırdığı farklı araştırmalarla ortaya konmuştur. Facebook'un öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımının hem öğretmenler hem de öğrenenler açısından önemli katkılar ve kolaylıklar sağlayacağı pek çok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir.

Youtube

YouTube'un geniş video arşivinin öğrenme ve öğretme amaçlı kullanılması önemli bir değer sağlamaktadır. Videoları yeniden oynatma özelliği sayesinde YouTube'un öğrenme ortamlarında kullanımı verimli ve avantajlı olmaktadır. Herhangi bir video görüntülenirken YouTube'un video önerileri sayfasında paylaştığı videolar, öğrencilerin o sırada gözlerine çarparak düşünmedikleri ya da bilmedikleri konular hakkında bilgi sahibi olmalarını

sağlayabilmektedir. Öğrenenler veya öğretmenler üye olunarak bir kanal açabilme imkânı sunmaktadır. Bu kanala yükledikleri videoları İnternet ortamında paylaşarak bu videolar üzerinden bilgi paylaşımı, kişisel listeler oluşturma, ilgi duydukları konularla ilgili kanallara abone olma ve videolarını başka sosyal ağ sitelerinde paylaşma olanağına sahip olabilmektedirler. PowerPoint ve benzeri yazılımlara YouTube bağlantısı ekleyebilme imkânı ile hem öğrenenler hem de öğretmenler sunumlarının içeriklerini görseller ile destekleyip zenginleştirmektedir (Karademir ve Alper, 2011).

YouTube'un öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımı ile ilgili Alp ve Kaleci (2018), Siirt Üniversitesinde YouTube videolarının eğitim materyali olarak kullanımı ile ilgili öğrencilerin görüşlerinin belirlendiği bir anket çalışması yapmışlardır. Buna göre öğrenciler Youtube üzerinden katılmadıkları dersin videolarına, akıllı cep telefonları ve internet bağlantısı ile erişerek, istedikleri yer ve zamandan dersi takip edebilme imkânı elde etmiştir.

Twitter

Öğrenme ve öğretme amaçlı Twitter kullanımı öğrencilere takip etmek istedikleri kişileri ekleyerek kendilerine bir ağ oluşturma bu ağlarla iletişim ve işbirliği içinde istenilen konularda hızlı bir şekilde bilgi sahibi olabilme ve profesyonel öğrenme ağları oluşturma imkânı sağlamaktadır (Greenhow, 2009)

Odabaşı vd. (2012)'ne göre eğitimcilerin sınıfa gelmeden önce işleyecekleri konuya ilişkin bir problemi tweet atması, dersten önce konunun öğrencilerin dikkatini çekmesine ve konu üzerine araştırma yapmalarına sebep olacaktır. Yine verilen ödevler, projeler öğrencilerin grup çalışmalarıyla Twitter üzerinden yapılabilmekte ve tartışılabilmektedir. Böylece bu süreç kayıt altında tutularak öğrencilerin kendilerini değerlendirmesine de fırsat sağlamaktadır.

Öztürk (2011) Twitter'ın öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımının faydalarını; bilgi paylaşımı, bilgi arama, alanında önemli uzmanların, kurumların, etkinliklerin ve kişilerin izlenmesi ve raporlaştırılması, ders içerik, tarih ve saat değişiklikleri, diğer sosyal ağlar ile bağlantı kurma, günlük etkinliklerin takibi, içerik özetlerini paylaşma, mobil destek ile öğrenmeyi gerçekleştirme, yabancı dil öğrenim desteği, çeviri becerilerini geliştirme olarak belirtmişlerdir.

Wiki

Öğrenme ve öğretme amaçlı kullanılan sosyal medya araçlarından biri de Wikilerdir. Horzum (2010) wikiler sayesinde öğrencilerin kolaylıkla web sayfaları, okul ya da sınıf gazetesi oluşturabileceklerini, ödev, araştırma ve projelerini yayınlatabileceklerini belirtmiştir. Bu sayede öğrenciler wikiler üzerinden hazırladıkları dokümanları dünya çapında paylaşabilmektedir. Ayrıca dersin konuları ile ilgili okumalar ve tartışma soruları bir hafta önceden bu ortamda paylaşılabilen ve öğrencilerin hazırladığı ödevler ve projelerle öğrenci merkezli kullanım kılavuzları oluşturulabilmektedir.

Altun (2008)'e göre Wikiler herkese açık düzenleme ve ekleme yapılabilme özelliği ile işbirlikli öğrenme için kullanılabilir özellikler içermektedir. Wikiler ile kullanıcılar diğer kullanıcıların sayfalarına erişebilir, kendi yazdıklarını ekleyebilir, tartışma konularını belirleyerek geniş bir grup ile bu konuları tartışabilir. Böylece her Wiki kullanıcısı bilgiye ulaşmak isteyen bir kullanıcı, bir okur aynı zamanda bilgiyi paylaşmak için istekli bir yazar konumuna gelmektedir. Wikiler, öğrencilerin araştırma ve grup çalışmalarına, proje geliştirmelerine, kolaylıkla kişisel web sitelerini oluşturmaları için gerekli olan bilgiyi paylaşmalarına ve bilgiyi düzeltmelerine imkân vermekte, ayrıca sınıf içi deneyimleri paylaşmak içinde uygun bir ortam sağlamaktadır (Genç, 2010b).

Wikipedia'nın eğitim için önemi büyüktür. Geniş bir bilgi kaynağı olmasının yanı sıra kullanıcılara içeriğe katkıda bulunma imkânı vermektedir. Artık pek çok eğitimcinin, öğrencilerin öğrenmesine hem kişisel hem de kamusal anlamda katkıda bulunan, kitlesel olarak kullanılabilen Wikipedia'dan önceki dönemlere göre daha fazla önem verdikleri görülmektedir (Selwyn, 2014).

Blog

Bloglar öğrenciler açısından dosyaları karşıya göndermek ve bağlantı vermek gibi özellikleri sayesinde etkili bir çevrimiçi gazete olabilmektedir. Bloglar öğrencilere, E-portfolio (elektronik kişisel gelişim dosyası) oluşturma imkânı, sınıf dışındaki kişilerle tanışma ve tartışma fırsatı, kendilerini sosyal olarak ifade edebilme, bilgi ve fikir paylaşımı, gelişim süreçlerini izleyebilme ve bilgileri bir araya toplama olanağı sağlamaktadır. Ayrıca öğrenen ve öğretenler açısından haber, kaynak, ders içeriğiyle ilgili bilgi paylaşımı, proje hazırlama, işbirliği gibi amaçlarla kullanılabilir. Bu ortamlarda öğrenciler bir izleyici kitlesine hitap ettikleri için sahiplik ve sorumluluk duyguları artmaktadır (Horzum, 2010)

Souza (2006)'a göre sosyal ağların eğitim kurumlarında uygulanmasına en iyi örnek, kurumların Web sitelerini ve bir dizi ağ günlüklerini birleştirmesi ile mümkün olabilir. Eğitimciler kendileri ile ilgili alanları düzenlerken, kurum yöneticileride ana sayfadaki tüm ağ günlüklerini bir arada toplayarak okulda neler olduğuna ilişkin düzenleyici ve toplayıcı görevleri üstlenebilir. Kurum yöneticisi her hafta düzenli bir şekilde öğrenci ve sınıf günlüklerinden bilgi alarak akademik ve sosyal amaçlı yapılması gereken tüm etkinlikleri düzenleyebilir (Akt: Özmen vd., 2011).

Flickr

Flickr'ın fotoğraf arşivinde eğitim amaçlı kullanılabilir. Bu doğrultuda, öğrenciler dersleri için birçok fotoğrafa ulaşabilmekte, fotoğrafları paylaşabilmekte, paylaşılan fotoğraflar üzerinden tartışmalar yapabilmektedir. Öğretmenler ya da öğrenenler kendi resimlerini, resim formatındaki elektronik kaynaklarını ya da fotoğraflarını paylaşabilmektedir. Dijital öykü oluşturma, kelimelerin ve fotoğraf makinesinin kullanımının öğretilmesi, oluşturulan dijital öykü ile ilgili beyin fırtınasının yapılması, sanal müze turunun oluşturulması gibi sınıf içi veya sınıf dışı etkinlikler Flickr'ın öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımına örnek oluşturmaktadır (Karademir ve Alper, 2011). Öztürk (2011) Flickr'ın öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımını içerik yönetimi ve paylaşma, koleksiyon yönetimi, E-portfolio (elektronik kişisel gelişim dosyası) oluşturulması, görsel içerikli farklı öğrenme etkinlikleri, beyin fırtınası, etiketleme ve üst veri oluşturma olarak belirtmiştir.

Podcast

Podcast öğrenme ve öğretme amaçlı en çok kullanılan uygulamalardan biridir (Horzum 2010). Özerbaş ve Mart (2017) Podcastların işitsel materyaller ile öğrenenlere daha uygun bir içerik sunacağını ve diğer sözlü sunumlara göre daha ekonomik olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler Podcastler aracılığıyla açıklamalarını, ses günlüklerini ve yazma sonuçlarını paylaşabilmektedir. Diğer taraftan Gedik, Şendağ, Toker ve Caner (2017) yoğun Podcast dinlemenin İngilizce öğretmen adaylarının eleştirel düşünme, konuşma ve dinleme becerileri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Second Life

Dünyadaki çeşitli üniversiteler üç boyutlu sanal dünyalar arasında yaygın olarak kullanılan Second Life ortamını öğrenme ve öğretme amacıyla kullanmakta ve sanal kampüslerde ders

vererek, toplantılar, seminerler ve konferanslar düzenlemektedir (Bulu ve İşler, 2011). Columbia Üniversitesi, Florida Üniversitesi, Indiana Üniversitesi, Massachusetts Üniversitesi, New York Üniversitesi ve Ohio State Üniversitesi gibi birçok dünyaca ünlü üniversitelerin kampüsleri Second Life ortamında bulunmakta ve çevrimiçi dersler yapılarak buradan katılım sağlanabilmektedir (Bezir, 2012). Ülkemizde de ODTÜ'nün bir kampüsü Second Life ortamında sanal sınıflar kurularak oluşturulmuştur. Öğrenciler bu sanal sınıflarda grup aktivitelerinde yer almış ve yine öğrenim tekniklerini de bu ortamda uygulamışlardır (Bulu ve İşler, 2011).

Bezir (2012) Second Life ile oluşturulan sanal kampüslerde uzaktan eğitim verilerek öğrencilerin hem uygulamalı derslerini hem de teorik olarak alabilecekleri derslerinin bu ortamlarda tasarlandığını belirtmiştir. Öğrenciler bu üç boyutlu ortamlarda oluşturulan sanal kütüphaneler ve müzeler aracılığıyla istedikleri zaman araştırma yapabilmektedir.

Öğrenme ve öğretme amaçlı kullanılan sosyal medya araçlarının yapılan araştırmalarla bu süreci destekleyici ve engelleyici yönlerinin olduğu belirlenmiştir. İlerleyen bölümlerde sosyal medya araçlarının öncelikle öğrenme ve öğretme sürecindeki destekleyici yönleri daha sonra engelleyici yönleri incelenecektir.

2.8.2. Sosyal Medyanın Destekleyici Yönleri

Web 2.0 araçlarını öğrenme ve öğretme amaçlı kullanmanın kalıcı öğrenme, kavramları öğrenmede kolaylık, etkinlik, öğrenme ve öğretmede verimlilik gibi birçok önemli katkısı vardır (Korucu ve Yücel, 2015). Alp ve Kaleci (2018) öğrencilerin metin tabanlı öğrenme sistemleri ile verimliliğinin ve etkinliğinin düşebileceğini belirterek, görsel ve işitsel materyallerin eğitimde kullanılmasının hem somut ve kalıcı öğrenmeye katkı sağlayacağını hem de öğrenciler arasındaki etkileşim ile katılım oranlarının yükseleceğini ifade etmiştir.

McLoughlin ve Lee (2007) ise sosyal ağların öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımında sağlayacağı olası yararları bağlantı ve sosyal medya araçları içindeki sosyal uyum, bilgiyi bulma ve paylaşmada işbirlikçi yaklaşım, bireylerin kendi içeriklerini oluşturmaları, bilgi ve bilgiyi gruplandırma ve içerik değişikliği olarak ifade etmişlerdir. Ajjan ve Harsthone (2008) ise öğrencilerin öğrenme başarısını ve derslere ilişkin memnuniyetlerini arttırdığını, yazma becerilerini geliştirdiğini, sosyal medya araçlarının derslerle kolay bütünleşen araçlar olduğunu ve okul-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında etkileşimi sağladığını belirtmişlerdir. Öztürk (2011) ise eğitimciler açısından yararlarını basit işlem adımları, hızlı bilgi paylaşımı, harmanlanmış eğitime uygunluk ve kullanım kolaylığı olarak sıralamıştır.

Kıcı ve Dilmen (2014)' göre değişen ve artık geleneksel eğitimden farklılaşan, resmi olmayan (informal) eğitim süreci öğrenmeyi daha zevkli hale getirerek öğrencinin motivasyonunu artıracak ve bu durum öğrenmeyi destekleyecektir. Öğrencilerin günlük hayatta kullandıkları sosyal medya araçlarını öğrenme ve öğretme sürecinde bulabilmeleri, öğrenme ortamlarını onlar için günlük hayatlarının bir devamı şeklinde ilgi çekici bir hale getirecektir. Öğrencilerin derslere etkin olarak katılımı ile etkileşimin artması öğrencilerin başarılarına olumlu olarak yansıyacaktır.

Öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanımı öğrenciler için gerekli, kolay ve dersleri için faydalıdır (Toğay vd., 2013). Sosyal medya bu amaçla kullanıldığında akran desteğini güçlendirmek, öğrenen-öğrenen ve öğreten-öğrenen arasında iletişim kurmak, işbirliğine dayalı öğrenmeyi gerçekleştirmek, grup oluşturmak ve grup çalışmalarını yürütmek, derslere katılımı arttırmak, derslerle ilgili kaynak/materyal desteği ile öğrenme ortamını zenginleştirilmek, sınıf içi tartışmaları yürütölmek, dersle ilgili duyurular yapılmak gibi birçok açıdan avantaj sağlamaktadır (Öztürk, 2011; Öztürk ve Akgün, 2012; Mencet, 2012; Toğay vd., 2013). Ayrıca öğrenciler sosyal medya üzerinden öğretmenleri ve bir uzmanla iletişim kurarken, aynı anda farklı kişilerin tecrübelerinden yararlanma imkânına sahip olmaktadır (Vural ve Bat, 2010). Sosyal medya ile öğrenme ortamlarının oluşturulması öğrencilere okul dışında fikir alışverişinde bulunma, yazılı anlatım, yabancı dil ve yaratıcılık becerilerinin gelişmesi gibi alanlarda fayda sağlamaktadır (Sağbaşı vd., 2016).

Banar ve Zeytinoğlu (2014) sosyal medya araçlarının öğrenme ve öğretme aracı olarak kullanılabilirliğini ve öğrencilerin akademik başarısına etkisini incelemişlerdir. Yapılan anket çalışması ile sosyal medyanın öğrencilerin akademik performansı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Sosyal medyanın öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımında avantaj sağlayan özelliklerinden biri de kullanıcıların davranışlarının “ölçümlenebiliyor” olmasıdır. Sosyal medya ile bir derginin içinde yer alan yazarların ve bölümlerin hangisinin daha çok okunduğu belirlenebilmektedir (Genç, 2010a). Bu özellik öğrenme ve öğretme sürecinde öğrencilerin en çok hangi konuya ilgi duyduklarını, yaptıkları araştırmalar ile hangi bilgiye ulaşmak istediklerini tespit edilebilme imkânı sağlamaktadır. Ayrıca eğitimcilerin paylaştıkları ders içeriklerinin görüntölenmesi, okunması ve hangi bölümün daha çok okunduğunun belirlenmesi kolaylıkla tespit edilebilmektedir. Bu durum eğitimcilerin öğrencilerin hangi

konuda eksik olduklarını tespit etmelerine ve öğrenme ortamlarını ona göre şekillendirmelerine katkı sağlayabilir.

Facebook'un öğrenme ve öğretme amaçlı kullanılması ders ile ilgili anlaşılmayan yerlerin açığa kavuşturulmasına, dünyanın dört bir yanından farklı öğrencilerin derse katılarak sahip oldukları bilgileri diğer öğrencilerle paylaşmasına ve öğrencilerin farklı bir bakış açısı yakalamasına olanak sağlamaktadır (İşman ve Hamutoğlu, 2013). Ayrıca eleştirme, işbirlikli öğrenme, örnek verme, problem çözme, soru sorma, tartışmalara katılma gibi öğrencilerin öğrenme hayatlarını destekleyici birçok avantajı bulunmaktadır (Kalafat ve Göktaş, 2011). Öğrenciler Facebook'u kitap alıp vermek, çalışma grupları oluşturmak, ödev ve bilgi paylaşımı, kulüpler ve uygulamalar gibi derslerine katkı sağlayacak şekilde kullanabilmektedir. İşman ve Hamutoğlu (2013) yaptıkları araştırmada Facebook'un kullanım kolaylığı ve yüksek ulaşılabilirliği nedeniyle öğrenme ortamını zenginleştirdiğini ve Facebook ortamı ile oluşturulan tartışmaların öğrencilerin ilgisini çekerek birbirleri ile daha çok şey paylaştığını ifade etmişlerdir. Sarsar vd. (2015) yaptıkları araştırmada öğrenme ve öğretme sürecinde Facebook ve Blogger kullanarak, öğrencilerin tamamının kişisel ve mesleki olarak beklentilerinin karşılandığını ve öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımının verimli ve gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Facebook'un bu sürece bilgiye daha hızlı ulaşım, farklı kaynaklardan çeşitli bilgiler elde etme, öğrenenlerin öğrenenlere kolay ulaşımı, öğrencilerin birbirleriyle etkileşiminin sağlanması, öğrenenler ve öğrenenler arasındaki geri bildirimin kolaylaşması, öğrenme ortamlarının görsellerle, videolarla ve ses dosyaları ile desteklenmesi, sınıf ortamında iletişim kuramayıp, yüz yüze ilişkilerde rahat edemeyen öğrencilerin arkadaşları ile iletişime geçmesi gibi birçok katkısı vardır (Şahin, 2014).

Eğitimciler açısından incelendiğinde ise yapılan duyuruların hemen görülmesi ve yayılması, ulaşmak istedikleri öğrencilere daha kolay ulaşmaları, öğrencilerin dersten önce yapılan duyuru ile ilgili sorunlarını paylaşması ve bu sorunların hemen çözülmesi gibi büyük avantajlar sağlamaktadır (İşman ve Albayrak, 2014). Ayrıca eğitimciler Facebook üzerinden öğrencilerine web sitelerinin adreslerini, video ve belge paylaşımlarını, öğrenci sunumlarını, ödev paylaşımlarını yapabilmekte, farklı içerik ve gruplar oluşturarak tartışma ortamları, güncel bilgi ve etkinlik paylaşımlarında bulunabilmektedir (Karademir ve Alper, 2011).

YouTube ise öğrenme ve öğretme amaçlı kullanıldığında mobil özelliği ile eğitimcilere sınıf ortamı dışında da öğrencilerine ulaştırmak istedikleri görselleri ve bilgileri ulaştırabilme, EDU özelliği sayesinde öğrencilere üniversitelerin yükledikleri ders videolarına erişebilme

imkânı sağlamaktadır. Ayrıca öğrenciler kayıtlı olmadıkları bir üniversiteden eğitim alma fırsatını da Youtube sayesinde yakalamaktadır (Karademir ve Alper, 2011).

YouTube'daki ders videoları ile öğrenciler katılamadıkları dersin videolarına, akıllı cep telefonları ve internet bağlantısı ile erişerek, istedikleri yer ve zamandan takip edebilme imkânı elde etmektedir. Ayrıca öğrenciler bireysel olarak ders çalışırken videolarla dersler daha eğlenceli hale gelmekte, videolar öğrencilerin konuları anlamalarına yardımcı olmakta, aktif katılımlarını sağlamakta ve başarılarını arttırmaktadır (Alp ve Kaleci, 2018).

YouTube dil seçenekleri ile videoları farklı dillerde ve alt yazı ile izleyebilme imkânı sunmaktadır. YouTube ile dünyanın dört bir yanından çekilmiş videolara kolayca ulaşılabilen ve hızlı bilgi alışverişi yapılabilmektedir. İzlenen bir video ile ilgili aynı kategoride olan videolara kolaylıkla erişilebilmektedir. 3D video izleme seçeneği ile videolar daha gerçek bir ortamda izlenmekte ve böylece daha etkili öğrenme ortamı sağlanmaktadır. Videoların altına yapılan yorumlarla öğrenciler derslerle ilgili tartışabilmekte ve video paylaşımı ile öğrenciler arasındaki işbirlikli öğrenme artmaktadır. Ayrıca YouTube sanal kütüphane olarak kullanabilmektedir. Bunlar YouTube'un öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımında sağladığı avantajlardan bazılarıdır (Şahin, 2014).

Twitter'ın öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımında öğrenme ortamını destekleyici yönelerine bakıldığında ise; Twitter ile öğrenciler işbirlikli öğrenme sayesinde yazma becerilerini geliştirerek kendi tweetleri üzerinde imla ve yazım hatalarını düzeltebilirler. Kendi aralarında ya da öğretim elemanları ile aralarındaki haberleşme ve paylaşımlar e-posta yerine Twitter üzerinden yapılabilir. Kendilerini ifade etme yetenekleri gelişir. Bir konu ile ilgili herhangi bir okulda ya da başka bir ülkede bilgi edinirlerse mobil cihazlar üzerinden tweet gönderip konuyu geliştirebilirler. Konu ile ilgili gelen tweetler hemen yanıtlanabilir ve sorular yöneltilebilir. Resmi ve resmi olmayan ya da eş zamanlı olmayan konularla ilgili olarak öğrenciler fikir belirtebilir, tartışma oluşturabilir, buluşmalar planlayabilirler. Twitter sınıfta ve sınıf dışında öğrenme ortamının oluşmasını, devam etmesini sağlar (Grosseck ve Holotescu, 2008; Akt: Karademir ve Alper, 2011).

Second Life'in öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımı öğrenme ortamına birçok açıdan katkı sağlamaktadır. Bulu ve İşler (2011) yaptıkları çalışmada ODTÜ Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitim Bölümü öğrencilerine seçilen bir dersi harmanlanmış olarak Second Life ortamı üzerinden vermişlerdir. Araştırmada öğrencilerin Second Life ortamında yapılan ders hakkındaki görüşlerinin olumlu olduğu, işlenen dersleri eğlenceli buldukları, ilgilerini

çektığını ve motivasyonlarının arttığı belirlenmiştir. Bezir (2012), Second Life üzerinden işlenen derslerin para ve zaman tasarrufu sağlanması, gerçek hayatta çekingen olan bireylerin oluşturdıkları karakterlere büründükleri için daha rahat hareket edebilmesi ve öğretene kontrolü az olduğu için özgür bir öğrenme ortamı sağlanması gibi avantajları olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Second Life sanal ortamının yabancı dil eğitimi için de elverişli olduğunu ifade etmiştir.

2.8.3. Sosyal Medyanın Engelleyici Yönleri

Sosyal medya araçlarının öğrenme ve öğretme sürecine olan engelleyici yönlerine ilişkin daha az sayıda çalışmaya erişilebilmiştir. Yapılan çalışmalar daha çok sosyal medyanın günlük hayatta kullanımının gençler üzerindeki zararlı etkileri üzerinde durmuştur. Bu başlık altında hem öğrenme ve öğretmede hem de günlük hayatta sosyal medya araçlarının olumsuz yönlerini ele alan çalışmalar incelenmiştir.

Sosyal medya araçları en çok gençler üzerinde etkili olmaktadır. Bu araçlar ile gençler yeni sosyal çevre, yeni öğrenme ortamları ve yeni paylaşım durumları elde ederken, bazı sakıncalı durumlarla da karşı karşıya kalabilmektedir. Bu sakıncalar, bilgisayar ve İnternete aşırı bağımlılık, sanal taciz, zararlı yayınların paylaşımı vb. durumlar olarak açıklanabilir (Özmen vd., 2011). Sağbaş vd. (2016) ise gençlerin sosyal medya üzerindeki olumsuz etkilerini çok fazla paylaşım, duygusal etkiler, gelişmeleri kaçırma korkusu, kıyaslama ve kıskançlık, kişilerarası beceri eksikliği, kimlik hırsızlığı, nefret söylemi, sosyal güvensizlik, siber zorbalık, siber takip, şiddet görüntüleri, siber istismar olarak belirlemişlerdir.

Son yıllarda internet ve sosyal medya kullanımının yükseköğretim öğrencileri arasında bağımlılık boyutuna ulaşması günümüzün en önemli sorunlarından biridir (Küçükali, 2016). Sosyal medya yükseköğretim öğrencilerinin gereğinden fazla zamanını almakta ve ders verimliliğini düşürmektedir (Öztürk ve Akgün, 2012). Kirschner ve Karpinski (2011) sosyal ağların yükseköğretim öğrencilerinin ders çalışmasına engel olduğunu sosyal ağları kullanan öğrencilerin, kullanmayan öğrencilere ve daha az kullanan öğrencilere göre ders notlarının düşük olduğunu belirlemiştir. Bedir (2016) ise sosyal medya hesapları olmayan öğrencilerin akademik başarılarının daha fazla olduğunu ve sosyal medyada geçirilen süre arttıkça not ortalamasının düştüğünü belirtmiştir.

Sosyal medyanın öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılmasının öğrenciler açısından bir başka olumsuz etkisi de öğrencilerin kişisel hayatı ile eğitim hayatındaki sınırın korunamamasıdır. Özdemir-Çakır (2018) öğrencilerin kişisel hayatı ve eğitim hayatı

arasındaki sınırın aşılmasından dolayı endişelendiklerini belirleyerek, öğrencilerin kısmen de olsa sosyal medya ile kişisel bilgilerini sınıf ortamında paylaşmaktan rahatsızlık duyduğunu belirlemişlerdir.

Bezir (2012) Second Life ortamı ile oluşturulan öğrenme ortamda yaşanan olumsuzluklarını: bilgisayar, internet bağlantıları ve uygulamanın donanımı için gerekli eksiklikler gibi teknik aksaklıklarla öğrenme ve öğretme ortamının kesintiye uğraması, yüz yüze olmayan çevrimiçi öğrenme ortamlarında beden dilinin yeterince kullanılamaması ile karakterlerin karşısındaki kişilerin jest ve mimiklerini görememesi, öğretmenlerin bu ortamda öğrencilerinin kontrolünde zorlanması, öğrencinin bu ortama ilk kez girmesi ve aynı anda birçok işlevi (fareyi kullanmak ve konuşmak gibi) yapmaya çalışması olarak belirtmiştir. Bir başka engelleyici yön öğretim elemanlarının sosyal medya ortamına sınırlı katılımının olması olarak söylenebilir. Öğretim elemanlarının derslerde ek kaynak olarak kullanılabilecek materyalleri sosyal medyada hiç kullanmaması sosyal medyanın bu süreçteki kullanım sorunlarından birini oluşturmaktadır (Mencet, 2012).

Sosyal medya araçlarının kendi özellikleri içinde barındırdığı bu süreci etkileyen olumsuz bir özellik olarak, geri bildirim özelliğinin bu süreçte dikkatli kullanılması önemlidir. Geri bildirim özelliği ile paylaşımların hızlı yayılması ve buna bağlı olarak paylaşımların takip ve kontrolünün zorlaşması bu süreçte istenmeyen sonuçlara neden olabilir (Vural ve Bat, 2010).

Bu zararların üstesinden gelmek için okul yönetiminin dikkatli olması, öğrencilerle daha yakından ilgilenmesi, öğrencileri ve ailelerini sakıncalı durumlara karşı bilgilendirmesi ve öğrencileri sosyal ağlardan gelecek olan sakıncalı durumlar karşısında uyarması gereklidir (Özmen vd., 2011). Okul yöneticisi, eğitimciler ve okulun diğer personelinin öğrencileri sosyal medyayı etkili kullanım hakkında bilgilendirmesi, onlara bu konuda rehberlik etmesi, zararlı ve sakıncalı bir durumun önlenmesi, sosyal medyanın öğrenme ve öğretme sürecinde kullanımının etkinliği açısından da oldukça önemli bir durumdur (Willard, 2011). Öğretmenlerin sosyal medyayı öğrenme ve öğretme sürecinde kullanması öğrencileri bu olumsuz etkilerden kurtararak daha kaliteli zaman geçirmelerini sağlayacaktır (Yaylak ve İnan, 2018).

Sosyal medya araçları destekleyici ya da engelleyici yönlere sahip olsa da getirmiş olduğu imkânlar sayesinde gün geçtikçe popülerliği artmaktadır (Öztürk ve Akgün, 2012). Bu

durum süreci etkilemekte ve gün geçtikçe sosyal medya araçlarının öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılmasını önemli kılmaktadır.

2.9. Yükseköğretimde Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Sosyal Medya

Yükseköğretim kurumları günümüzde internet aracılığıyla öğrencilerin kişisel ihtiyaçlarına ve isteklerine göre hazırlanmış özel bir öğrenme ortamını sunabilmektedir. Bunun sonucunda ise öğrenciler yeni öğretme teknolojileri ile pasif ve bağımlı olmaktan çıkarak daha aktif, kendi kendini motive eden, yöneten, katılımcı ve yeniliğe açık bir role bürünmektedir (Turan ve Çolakoğlu, 2008). Yükseköğretim kurumlarında yaşanan bu değişiklikler yaşam boyu öğrenmeyi devam ettirmek için sadece bilgi ve bilginin elde edilmesini değil aynı zamanda beceri ve kaynakların geliştirilmesini de önemli kılmaktadır (Owen, Grant, Sayers ve Facer, 2006; Akt: McLoughlin ve Lee, 2007). Sosyal medya üniversitelerin akademik anlamda birebir insanlarla etkileşime girdiği bir ortam olması sebebiyle öğrenciye uygun bir öğrenme ortamı sunmaktadır (Ekici ve Kıyıcı, 2012).

Günümüzde gençlerin sosyal medya üzerinde zaman harcadığı ve etkileşim kurmaya çalıştığı bir gerçektir. İnternet ve sosyal ağ kullanıcılarının çoğunluğunu yükseköğretim çağındaki gençler oluşturmaktadır. Öğrencilerin günlük hayatlarında kullandıkları sosyal medya araçlarının üniversiteler tarafından yükseköğretimde öğrenme ve öğretme sürecini desteklemek amacıyla kullanmaları gün geçtikçe önemli olmaktadır (Ajjan ve Hartshorne, 2008). Smith (2009) içinde bulunduğumuz yüzyılda artık sosyal medyanın öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılmasının kaçılmaz olduğunu hatta sosyal ağların adının “akademik ağ” olarak değiştirilmesinin gerekli olduğunu belirtmiştir. Sosyal medyanın öğretme amaçlı kullanımı öğrencilerin öğretim elemanları ve akademik sohbetlerde içinde kaldıkları rol karmaşasının üstesinden gelmelerine ve akademik çalışmalarında yardımcı olacaktır (Selwyn, 2007).

Kalafat ve Göktaş (2011)’e göre Facebook’un yükseköğretim çağındaki öğrencilerin hemen hemen hepsinin Facebook üyeliğinin olması, Facebook kullanımında aktif olmaları, Facebook’un ücretsiz olması, herhangi bir maliyetinin olmaması, kullanımının teknik bilgi gerektirmemesi gibi nedenler yükseköğretimde kullanılmasının avantajları arasında sayılabilir.

2.9.1. Öğrenenlerin Sosyal Medya Kullanımı

Günümüzde yükseköğretim öğrencileri dijital yerliler, İnternet kuşağı, küresel kuşak, net kuşak, ağ kuşağı ve Y kuşağı (Sepetçi ve Mencet, 2017; Yeşil ve Fidan, 2017) gibi kavramlarla adlandırılmaktadır. Dijital yerliler; cep telefonların, bilgisayarların, İnternet'in ve video oyunlarının dijital dilini 'anadili' gibi bilen bir nesil olarak tanımlanmaktadır (Prensky, 2001). Dijital yerlilerin tanımında yaşa bağlı bir ölçüt yer alsa da aynı yaş grubundan olan gençler aynı imkân ve özelliklere sahip olmayabilir (Yalçın, 2017). Bu sebeple bu kavram yaştan çok bilgiler, yetenekler, teknoloji, aynı yaş grubundakilerle, kurumlarla ve diğer insanlarla girilen etkileşim, deneyimler ve niteliklere göre tanımlanmalıdır (Teo, 2013). Bilişim teknolojileri, İnternet ve sosyal medya en çok ve doğrudan bu kuşağı etkilemektedir. Yapılan bir araştırmaya göre dijital yerlilerin %90'nının uyumaya gitmeden önce sosyal medya hesaplarını ve maillerini akıllı telefonları aracılığıyla kontrol ettikleri, beşte birinin ise on dakikada bir akıllı telefonlarını kontrol ettikleri belirlenmiştir (Yeşil ve Fidan, 2017).

Yapılan araştırmalar İnternete giren gençlerin büyük çoğunluğunun sosyal medya kullanıcısı olduğunu ve her üç gençten birinin günde az üç saatini sosyal medya hesaplarında geçirdiğini belirlemiştir (Özbay, 2015; Sağbaş vd., 2016). Yayla (2010) bir üniversitede yaptığı çalışmada öğrencilerin %89'nun sosyal medyaya üye olduğunu ifade etmiştir. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi öğrencilerinin sosyal medya kullanımı konusunda tutum ve davranışlarını Çemrek, Baykuş ve Özaydın (2014) incelemişlerdir, %93,9 İnterneti Sosyal medya amacı ile kullandıklarını belirttikleri halde kullanım ve doyum çerçevesinde öğrenme ve öğretmeye ilişkin bir faktör olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin sosyal medya araçlarını kullanımı incelendiğinde; Facebook, YouTube, Wikiler, postcast'ler, gibi birçok sosyal medya araçları, video ve fotoğraf paylaşım sitesi gibi Web 2.0 uygulamalarını yoğun bir şekilde kullandıkları görülmektedir (Genç, 2010b). Kekeç-Morkoç ve Erdönmez (2015) yükseköğretim öğrencileri ile yaptıkları araştırma sonucunda öğrencilerin en çok kullandıkları sosyal medya araçlarını sırasıyla Facebook ve Twitter olarak belirlemişlerdir. Bu konuda yapılan bir başka araştırma ise yükseköğretim öğrencilerinin en çok kullandığı sosyal medya araçlarını WhatsApp, Instagram ve Facebook olarak belirlemiştir (Yeşil ve Fidan, 2017). Ayrıca bu araştırma sonunda üniversite öğrencilerinin %91'inin araştırmalarını çevrimiçi olarak yaptığı ve araştırma yaparken "Önce Wikilere ve bloglara bakılıyor" düşüncesinin de kabul gördüğünü ifade edilmiştir. Bu alanda yapılan

Çalışmalardan biri de Akdeniz niversitesi’nde ğrencilerinin medya kullanım alışkanlıkları ve eğitim amaçlı İnterneti kullanım bilincini tespit eden Sepetçi ve Mencet (2017)’in yaptıkları çalışmadır. Bu araştırmada ğrencilerin LinkedIn ya da ‘hocam.com’ gibi kariyer ve iş yaşamına yönelik paylaşımlar yapan sosyal ağıları çok az kullandığı, yoğun olarak Facebook ve Twitter sosyal medya araçlarını kullandıkları belirlenmiştir.

Yükseköğretim ğrencilerinin zamanlarının çoğunu okul ortamından çok sayısal ortamlarda geçirmesi, bu ortamların günlük hayatta rutinlerini oluşturması, gençlerin toplum için ‘mobil ulusun’ taşıyıcısı ve dönüştürücüsü durumunda olduğunu göstermektedir (Vural ve Bat, 2010). Dolayısıyla onları etkili ve faydalı sosyal medya kullanımı konusunda bilinçlendirmek gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Sepetçi ve Mencet (2017)’e göre yakın gelecekte itici güç olan yükseköğretim öğrencilerine sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanma, içerikleri kontrol etme, doğru anlamlandırabilme, sosyal medyayı yalnızca eğlence amaçlı değil aynı zamanda eğitim amaçlı da kullanabilme ve medya içerikleri üretebilme becerisi kazandıracak eğitim programları hayata geçirilmelidir.

Öztürk ve Akgün (2012) sosyal paylaşım sitelerinin yükseköğretim öğrencileri için olumlu ve olumsuz taraflarını belirlemişlerdir. Buna göre sosyal ağlarda öğrencilerin kendisini daha rahat ifade etmeleri buna bağlı olarak psikolojik rahatlama, öğrenme süreci ile ilgili çalışmalarında evrimii destek almaları, merak duygularının artması, haberleşme, iletişim, sosyalleşme, paylaşım gibi olumlu taraflarını belirlemişlerdir. Aynı amaçlı yapılan bir başka çalışmada sosyal medya kullanımın gençler açısından olumlu etkileri farklı fikirleri keşfetme ve öğrenme, içerik oluşturma ve geliştirme, geliştirilmiş öğrenme fırsatı, sosyalleşme, sağlık bilgilerine ulaşma, takım oyunları ve işbirliği, teknolojik becerileri artırma olarak ifade edilmiştir (Sağbaş vd., 2016). Olumsuz taraflarını ise sosyal ağların bilgilerin çalınma riski, ders verimliliğini azaltması, gereğinden fazla zaman alması ve sosyalleşmeyi engellemesi, çok fazla paylaşım, duygusal etkiler, gelişmeleri kaçırma korkusu, kıyaslama-kıskançlık, kişilerarası beceri eksikliği, kimlik hırsızlığı, nefret söylemi, sosyal güvensizlik, siber zorbalık, siber takip, şiddet görüntüleri, siber istismar olarak ortaya koymuşlardır (ztrk ve Akgün, 2012; Sağbaş vd., 2016).

Sosyal medya araçlarının yükseköğretimde okuyan öğrenciler için, akran desteğini güçlendirme, iletişim becerilerini geliştirme, işbirliğine dayalı öğrenme ortamı, katılım, sosyal bağlılık ve öğrenme deneyimlerini zenginleştirme gibi birçok faydası vardır (ztrk, 2011). Öğrenciler sosyal medyayı genellikle eski arkadaşları ile bağlantı kurmak, yeni

insanlar tanımak, gündemi takip etmek, yeni bilgiler edinmek, okulları ile ilgili gruplara katılmak, bilgi ve kaynak paylaşımı, araştırma yapmak, fotoğraf paylaşmak, alışveriş, çevrimiçi sohbet ve oyun oynamak amaçlı kullanılmaktadır (Aydın, 2016; Ajjan ve Hartshorne, 2008; Bedir, 2016; Grant, 2008; Mazman, 2009; Özbay 2015; Öztürk, 2011; Öztürk ve Akgün, 2012; Sepetçi ve Mencet, 2017; Vural ve Bat, 2010; Yayla, 2010).

Yükseköğretimde öğrenme ve öğretme sürecine üzerine yapılan araştırmaların çoğu öğrenciler üzerine ve onların görüşlerini belirlemeye yöneliktir. Bu konuda ülkemizde yapılan çalışmalardan bazıları genel olarak sosyal medyayı inceledikleri gibi bazıları da belirli bir sosyal medya aracını ele almışlardır. Bunlar aşağıda incelenmektedir.

Öztürk ve Akgün (2012) sosyal medyanın yükseköğretimde eğitimle bütünleştirilmesi ve eğitsel anlamda kullanılmasına ilişkin öğrencilerin görüşlerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Yaptıkları çalışmada öğrencilerin görüşlerinin olumlu yönde olduğunu belirlemişlerdir. Öğrenciler öğretim elemanlarının dersle ilgili paylaşımlarını sosyal medya üzerinden yapmasının yararlı olacağını, her dersin kendisine ait bir sosyal medya hesabı olması gerektiğini, sosyal medyanın eğitimde fırsat eşitliği yaratacağını, yükseköğretimde eğitimin sosyal medya ile desteklenmesi halinde başarının artacağını düşündüklerini ortaya koymuşlardır. Ayrıca öğrencilerin yarıdan fazlası günümüzde öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya araçlarının yer almasının şart olduğunu ve üniversitelerin öğrenme sürecini desteklemek için bünyesinde bir sosyal medya aracına sahip olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Aynı yazarlar 2013 yılında aynı çalışma grubu üzerinde sosyal medyanın öğrenme ve öğretmede kullanımını öğrencilerin demografik özelliklerine göre incelemişlerdir. Buna göre sosyal medyanın öğrenme amaçlı kullanımına yönelik öğrencilerin görüşleri, okudukları lisans programına ve sosyo-ekonomik durumlarına göre değişiklik gösterdiği belirlemişlerdir. Bilgisayar, Matematik ve Türkçe alanlarında eğitim alan öğrencilerin görüşlerinin diğer bölümlere göre daha olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca düşük gelir düzeyli öğrencilerin görüşlerinin orta gelir düzeyli öğrencilerin göre görüşlerine göre daha olumlu olduğunu gözlemlemişlerdir. Bunun nedenini ise düşük gelirli öğrencilerin ücretsiz eğitim almak istemeleri olarak değerlendirerek bunun sonucunda sosyal medyanın eğitimde fırsat eşitliğine olanak sağlandığını belirtmişlerdir. Banar ve Zeytinoğlu (2014) muhasebe bölümünde sosyal medyanın kullanılabilirliğini ve sosyal medya kullanımının muhasebe bölümü öğrencilerinin akademik başarısına etkisini tespit etmek amacıyla öğrenciler üzerinde bir anket çalışması

yapmıştır. Araştırma sonunda muhasebe bölümde sosyal medya kullanımının mümkün olabileceği tespit edilmiştir. Öğrencinin akademik başarısında ise öğretim elemanları ile etkileşim içinde olma, sosyal medyanın işbirliğine dayalı öğrenme için kullanılması, bağlılık ve okul arkadaşlarıyla etkileşimler gibi değişkenlerin etkili olduğu belirlenmiştir. Özbay (2015) sosyal medyanın öğrenciler tarafından öğrenme ve öğretme sürecinde ne kadar etkin kullanıldığını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada öğrencilerin sosyal medyayı işbirlikli öğrenme doğrultusunda değil de sadece ödev ve proje çalışmalarını derse giren öğretim elemanına iletmek amaçlı ile kullandıklarını belirlemiştir. Bedir (2016) sosyal medya kullanımının üniversite öğrencilerinin akademik başarısına etkisini yaptığı araştırma sonucunda sosyal medya hesapları olmayan öğrencilerin akademik başarısının daha fazla olduğu ve sosyal medyada geçirilen süre arttıkça not ortalamasının düştüğü belirlemiştir. Ayrıca öğrencilerin İnterneti kullanma süreleri arttıkça sosyal medyayı kullanma süreleri de arttığını ortaya koymuştur. Kekeç-Morkoç ve Erdönmez (2015) öğrencilerin yükseköğretimde öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya kullanımının faydalanılabilirliği, etkinliğini ve etkisini tespit etmek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Buna göre öğrenciler sosyal medyanın bu süreçte kullanımının faydalı olduğunu, kullandıkça deneyim sahibi olduklarını, ödevlerini yapmada kolaylıklar sağladığını, uygulamaların basit ve anlaşılır olduğunu, öğretim elemanları ve okul yönetiminin sosyal medya kullanımı konusunda teşvik edici olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler geleneksel eğitim sistemine göre sosyal medyanın öğretim etkinliklerinde daha etkili ve çekici olduğunu belirttiğini ifade etmişlerdir.

Özgür (2013) Facebook'un öğrenme ve öğretme sürecine kullanımına ilişkin yükseköğretim öğrencilerin görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Öğrencilerin eğitsel bağlamda kullanımına yönelik düşüncelerini işbirliği, kaynak ve materyal paylaşımı ve iletişim olarak belirlemiştir. Aynı zamanda öğrencilerin sosyal medya araçlarını öğrenme sürecinde kullanımına ilişkin görüşlerinin orta düzeyde olduğuna yani kullandıkları ya da kullanmak istedikleri sonucuna ulaşmıştır. Kalafat ve Göktaş (2011) yükseköğretimde öğrenme ve öğretme sürecinde Facebook gruplarının ve profil sayfalarının etkinliğini ortaya koymak amacıyla Gümüşhane Üniversitesi öğrencileri ile bir çalışma yapmışlardır. Araştırma sonunda öğrencilerinin çoğunluğunun Facebook'un eğitsel amaçlı kullanımı konusunda olumlu görüş bildirdiklerini belirlemiştir. Öztürk (2011) yükseköğretim öğrencilerinin sosyal medyanın eğitimde kullanılmasına yönelik görüşlerini incelemiştir. Sosyal ağları kullanımlarını belirlenmek amacıyla sorularda sosyal ağlar yerine Facebook

kullanmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin görüşlerine göre sosyal medyanın yükseköğretimde öğrenme ve öğretme süreciyle bütünleştirilmesinin bir gereklilik olduğu ve kullanımının iletişim, işbirliği ve kaynak ve materyal paylaşımı açısından faydalı olduğu sonucuna ulaşmıştır. İşman ve Hamutoğlu (2013) karma öğrenme yöntemi ile eğitim alan yükseköğretim öğrencilerinin sosyal ağlardan Facebook’u kullanım düzeylerini, öğrenme ve öğretmede amacı ile kullanımlarını belirlemek amacıyla bir anket çalışması yapmışlardır. Araştırma sonucunda Facebook’un kullanım kolaylığı ve yüksek ulaşılabilirliği sebebiyle öğrenme ortamını zenginleştirdiği belirlenmiştir. İşman ve Albayrak (2014) Facebook’un eğitim amaçlı kullanımı ile ilgili öğrencilerin görüşlerini belirlemek amacıyla Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde belirlenen bir dersi alan öğrencilerle bir Facebook grubu kurarak, kurulan bu grupta her hafta derste işlenen konular ile ilgili materyal paylaşımı, sınavlar ile ilgili bilgiler ve derslerle ilgili duyurular yapılmıştır. Öğrencilere kişisel olarak, grupla ya da dersle ilgili sorunları ya da ödev ile ilgili anlaşılmayan noktalarda sorulan sorulara bu grup üzerinden yanıt verilmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin Facebook grubunu birçok açıdan faydalı bulduğu belirlenmiştir. Acar ve Yenmiş (2014) Gazi Üniversitesinde eğitimde sosyal medya araçlarından Facebook kullanımına ilişkin öğrencilerin görüşlerini belirleyen bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonunda öğrencilerin görüşlerinin yaş ve cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermediği, öğrencilerin derse destek amaçlı Facebook kullanımına karşı olumlu görüş ifade ettikleri ve olumlu bir sonuca varıldığı belirlenmiştir. Kıcı ve Dilmen (2014) sosyal medyanın, işbirlikli öğrenme için, uygun bir ortam olduğunu göstermek amacıyla dört farklı üniversitede lisans ve yüksek lisans öğrencileri ile var olan Facebook hesapları üzerine bir çalışma yapmışlardır. Yapılan bu çalışma ile sosyal ağların, bilişim toplumu için ihtiyaç duyulan işbirlikçi öğrenme ve yaşam boyu öğrenme ihtiyacına uygun sahip olduğu teknik özellikler ve bireylere sağladığı etkileşim ve iletişim imkânları nedeniyle uygun ortamlar olduğu belirlenmiştir.

Toğay vd. (2013) yükseköğretimde öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanılabilirliği ve etkinliği belirlemek amacıyla Gazi Üniversitesinde bir dönem boyunca derslerin aktif olarak sosyal medya destekli yürütülmesini sağlayarak öğrencilerin görüşlerine dayalı bir anket çalışması yapmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre, öğrenciler sosyal medya kullanımının gerekli, kolay ve dersleri için faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin eğitim amaçlı olarak en çok kullandıkları sosyal medya araçlarının ise Youtube ve Facebook olduğu tespit edilmiştir. Sarsar vd. (2015) yaptıkları araştırma ile öğrencilerin öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya kullanımı ile ilgili görüşlerini belirlemeyi

amaçlamışlardır. Seçilen bir ders, sınıf ortamındaki paylaşımların yanı sıra sosyal medya araçlarından Facebook ve Blogger üzerinden etkinliklerle yürütülmüştür. Araştırmanın sonunda Facebook kullanımının öğrencilerin tamamı tarafından, Blogger kullanımının ise öğrencilerin yarısı tarafından olumlu karşılandığı belirlenmiştir. Özdemir-Çakır (2018) yükseköğretim öğrencilerinin öğrenme ve öğretme amaçlı Facebook’u ne şekilde kullandığını belirlemek amacıyla yaptığı çalışma sonunda öğrencilerin derslerle ilgili Facebook gruplarına katılmaktan ve bu ortamlarda öğretim elemanları ile arkadaş olmaktan memnun olduklarını belirlemiştir. Ancak öğrencilerin özel hayatları ile eğitim hayatlarının sınırlarını korumak amacıyla sosyal medyada ya da ders grubunda bazı profil bilgilerini gizlediği ve sınırlandırdığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca öğrencilerin öğrenme ve öğretme amaçlı kullandığı sosyal medya araçlarının WhatsApp ve Facebook olarak öne çıktığını belirlemiştir.

Altun (2008) öğrenme ve öğretme sürecinde Wiki kullanımı ile ilgili yükseköğretim öğrencilerinin görüşlerini belirlemek amacıyla ile belirlenen bir dersin yürütülmesinde Wiki kullanıldığı bir araştırma yapmıştır. Buna göre öğrencilerin görüş ve deneyimleri sonunda Wikilerin bilgi yönetimi, ders ve sınıf içi etkileşimin sağlanması, sanal dünyada sosyal ve etkileşimli bir ortam oluşturulması, öğrencilerin bilgi üreterek eğitime katkıda bulunması gibi özelliklere imkân ile öğrenme ortamını desteklediği belirlenmiştir.

Alp ve Kaleci (2018) Youtube’daki ders videolarının önlisans öğrencileri üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini ve bu ders videolarının kullanımı hakkında öğrencilerin görüşlerini belirlemek amacıyla önlisans öğrencileri ile bir anket çalışması yapmışlardır. Eğitim amaçlı Youtube kullanımının öğrenme ve öğretme süreci açısından olumlu sonuçları olduğunu ortaya koymuşlardır.

2.9.2. Öğretim Elemanlarının Sosyal Medya Kullanımı

Sosyal medya araçlarının kullanıcı sayısının yoğunluğunun yükseköğretim öğrencilerinden oluşması öğretim elemanlarının da bu araçları mesleki gelişim anlamında ve eğitim ortamında kullanmalarının önemini gittikçe arttırmaktadır (Özmen vd., 2011). Yükseköğretimde bu süreç ile ilgili yapılan çalışmalarının çoğunun öğrenciler üzerinde yoğunlaştığını belirlenmiştir. Bu konuda öğretim elemanlarının görüşlerini ve beklentilerini içeren daha az sayıda çalışmaya erişilmiştir. Ülkemizde ve yurtdışında yapılan araştırmalardan bazıları bu bölümde incelenecektir.

Sosyal medya araçları öğrencilerin günlük hayatının önemli bir parçasıdır. Bu nedenle yükseköğretimde öğrenme ve öğretmeyi desteklemek için öğretim elemanlarının bu araçları kullanmayı bilmesi önemlidir. Albion (2008) sosyal medya araçlarının eğitim bağlamında kullanımının önemini belirtirken, eğitimcilerin bu gelişim süreci dışında bırakılmasının söz konusu olmadığını, özellikle eğitimci yetiştiren kurumların eğitimci adaylarını sınıflarında bu uygulamaları yerinde ve etkili kullanmanın, onlara gerekli fırsatları sağlama ve bu sürece hazırlama konusunda ayrı bir öneme sahip olduğunu ifade etmiştir (Akt: Özmen vd., 2011). Ajjan ve Hartshone (2008) öğretim elemanlarının Web 2.0 araçlarını benimsemesine yönelik bir çalışma ortaya koymuşlardır. Buna göre birçok öğretim elemanı öğrenme ve öğretmede Web 2.0 araçları kullanılmasının öğrenciler için yararlı olacağını düşündüklerini belirttikleri halde sadece bir kaçının kullanmayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretim elemanlarının büyük bir kısmının öğrenme ve öğretmede bu araçları kullanmadığı ve ileride kullanmayı planlamadıkları, bir kısmının ise ileride kullanmayı düşündükleri belirlenmiştir. Moran, Seaman ve Tinti-Kane (2011) öğretim elemanlarının sosyal medyayı kişisel, profesyonel ve öğretme amaçlı kullanım düzeylerini belirlemişlerdir. Buna göre öğretim elemanlarının sosyal medyayı kişisel olarak kullanımına bakıldığında; en çok kullandıkları sosyal medya araçlarının Facebook (%57) ve Youtube (%49) olduğu görülmüştür. Kişisel gelişimlerini ve kariyerlerini desteklemek, mesleklerine katkıda bulunmak amacıyla profesyonel olarak en az bir sosyal medya hesabına sahip olan %78 öğretim elemanı vardır. Ancak bu sosyal medya hesaplarını kullanım sıklıklarını ‘nadir’ olarak belirlenmiştir. Profesyonel amaçlı en çok kullandıkları sosyal medya araçları ise Youtube (%40) ve Facebook (%30) olarak belirlenmiştir. Öğretme amaçlı kullanımlarına bakıldığında ise öğretim elemanlarının sosyal medyayı önemli ölçüde kullandıkları belirlenmiştir. Öğretim elemanlarının %70’i Youtube, Podcast, Blog ve Wikilerin önemli bir öğretim aracı kabul ederken, Facebook ve Twitter’ın sınıf ortamında kullanımını çoğu öğretim elemanı olumsuz olarak değerlendirmiştir. Öğretim elemanlarından %58’i ise sosyal medyanın işbirlikçi öğrenme ortamı için önemli olduğunu kabul etmiştir.

Kilis vd. (2014) Türkiye’de ve Almanya’da yükseköğretim düzeyindeki öğretim elemanlarının sosyal medyaya karşı tutumlarını belirlemek ve Türkiye ve Almanya arasındaki kültürel farklılıkları ortaya koymak amaçlı bir araştırma yapmışlardır. Türkiye’den 12, Almanya’dan ise 10 gönüllü öğretim elemanı ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu görüşme sonuçlarında elde edilen veriler güncel teknolojiler, göç, demografik bilgiler, günlük hayatta ve eğitimde sosyal medya kullanımlarının, yanı sıra kültürel

farklılıklar açısından da analiz edilmiştir. Elde edilen verilere göre, öğretim elemanları sosyal medyanın eğitsel bağlamda kullanımının farkında ancak yeterli seviyede bilinçli değil sonucuna ulaşılmıştır. Sepetçi ve Mencet (2017) yaptıkları araştırmada sosyal medyanın öğrenme ve öğretme sürecinde öğretim elemanları tarafından etkin kullanılmadığını belirtmiştir. Dijital yerlilerle son derece içli dışlı olan ve öğrencilerin algılama biçimlerine hakim olan öğretim elemanlarının hem kısa vadede hem de uzun vadede sosyal medyayı bu süreçte kullanmasının iki taraflı da yüksek kazanımı ile sonuçlanacağını ifade etmişlerdir.

Korucu ve Karalar (2017), öğretim elemanlarının Web 2.0 araçlarına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla, nitel bir araştırma yapmışlardır. Öğretim elemanlarından bazıları Web 2.0 araçlarını dersi desteklemek, sunum yapmak, bilgi paylaşmak, ders içi ve ders dışı tartışma, ölçme ve değerlendirme amaçlarıyla derste kullandıklarını belirtmişlerdir. Web 2.0'ın öğrenme ve öğretme için sağladığı faydaları ise zaman ve mekândan bağımsız bir platform, ergonomik, kullanım kolaylığı ve öğretimi daha etkili hale getirmesi olarak belirtmişlerdir. Öğretimin daha etkili hale gelmesini ise, içeriğin zenginleştirilerek sunulabilmesi, zamanın verimli kullanılabilmesi, içeriklerin ilgi ve dikkat çekici olması konusunda olduğu vurgulanmıştır. “Öğretim elemanlarının Web 2.0 araçlarını derslerinde kullanmalarında öğrencilerinin ve meslektaşlarının etkisi var mıdır?” sorusuna ise öğretim elemanlarının yarısı meslektaşlarının ve öğrencilerin etkisi olduğunu belirtirken diğer yarısı bir etkilerinin olmadığını belirtmiştir. Öğretim elemanları yarıya yakını, Web 2.0 araçlarını kullanmalarında öğrencilerinin zorlamasının ve meslektaşlarının olumlu konuşmalarının etkili olduğunu vurgulamışlardır. Öğretim elemanları Web 2.0 araçlarını kullanırken karşılaştıkları problemler teknolojik ve pedagojik iki ayrı boyutta belirtilmiştir. Teknolojik boyutta yaşanan problemler İnternet erişimi ve hızı, kullanılan Web 2.0 araçlarının dosya yükleme boyutuna ve içeriği düzenlemeye ilişkin getirdiği sınırlanmalar ve bilgisayarların teknik özelliklerden kaynaklı olduğunu belirtmişlerdir. Pedagojik boyuttaki problemlerin temel kaynağının ise Web 2.0 araçlarının derslerde etkili olarak nasıl kullanılacağına ilişkin yeterli eğitim olanaklarının olmaması olarak belirtilmiştir. Öğretim elemanlarının ileride kullanmayı düşündükleri Web 2.0 araçları ise, Facebook, Google araçları, Pawtoon, Prezi, Sosyal ağlar, Videocast, Web günlükleri, ölçme ve değerlendirmeye yönelik araçlar olarak belirtilmiştir.

Manca ve Ranieri (2016) yükseköğretim kurumlarında sosyal medyanın akademisyenler tarafından kullanımı belirlemek amacıyla bir anket çalışması yapmışlardır. Araştırma

sonunda ğretim elemanları arasında sosyal medya kullanımının sınırlı olduğu ve bu uygulamaları kùltùrel direniş, pedagojik konular ve kurumsal kısıtmalar gibi sebeplerle kullanmaya eğimli olmadıkları ortaya konmuştur. Bununla birlikte, sosyal medyayı kullanma şekilleri ya da öğretme amaçlı kullanımına bağlı olarak algılama biçimleri arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Genel olarak akademisyenlerin yükseköğretim kurumlarında sosyal medyanın kullanımının engellerine, avantajlarına, yarar ve zorluklarına karşı kararsız tutum sergiledikleri ifade edilmiştir.

Tiryakioğlu ve Erzurum (2011) ğretim elemanlarının sosyal ağlardan Facebook'u eğitim aracı olarak nasıl kullandıklarını araştırmışlardır. Öğretim elemanlarının öğrencilerden haberdar olmak ve onlarla iletişim kurmak, dersle ilgili duyurular ve paylaşımların yapılması için Facebook'u uygun bir araç olarak gördüğü belirlenmiştir. Ancak ğretim elemanları öğrenme materyallerine Facebook üzerinden erişim ve dersin tamamının Facebook ile yürütölmesi konusunda Facebook'un güvenilir bir ortam olarak kabulü aşamasında kararsız bir tavır sergilemişlerdir. Araştırmaya katılan ğretim elemanlarının hemen hemen hepsinin bir şekilde Facebook'u derslerinde kullandığı en az kullanan ğretim elemanının bile dersi için bir grup kurarak buradan duyurular yaptığı belirlenmiştir. Mencet (2012) ğretim elemanlarının sosyal medyayı öğrenme ve öğretme sürecinde kullanımlarını belirlemek amacıyla belirlenen bir sınıfın öğrencileri ve derslerine giren ğretim elemanlarının oluşturduğu kapalı grup özelliği olan bir Facebook grubunu incelemiştir. Bu grubu ğretim elemanlarının en çok duyuru amacıyla kullandığını ve bu duyuruların genellikle öğrencilerin kayıt yenilemeleri, ödevlerin içeriği, otomasyona giriş gibi ğrenci işlemlerine yönelik olduğunu belirlemiştir. Buna göre grupların öğrenciler ve ğretim elemanları arasındaki haberleşmeye katkı sağladığını belirtmiştir. Bu araştırma sonunda ortaya çıkan bir sorun ise ğretim elemanlarının bu gruplara katılım düzeylerinin sınırlı olması ve eleştiri yazılarına grup ortamında öğrencilere ğretim elemanlarının cevap vermemesi olarak dikkat çektiğini ifade etmiştir.

Üniversitelerin, ğretim elemanlarının ve öğrencilerin sosyal medya kullanmak için değişim sürecine uyum sağlamaları, üniversitelerin fiziki ve teknik alt yapılarının ve uyguladıkları eğitim programlarının bu sürece uygun olması gerektirir.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Yöntemi

Öğretim elemanlarının öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya kullanıp kullanmadıkları, bu duruma olan bakış açıları, görüşleri ve beklentilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırma bir alanda derinlemesine veri toplamasını içeren bir araştırma biçimidir (Büyüköztürk, 2012). Burada araştırmacının temel amacı katılımcılara bilgi vermek değil, katılımcılardan bilgi almaktır. Toplanan veriler ‘iyi’ ya da ‘kötü’ olarak değil anlama derecesi, betimleme ve kuramsal yansıtma ile belirlenmektedir (Uzuner, 1999). Nitel araştırma insanların davranışlarını, öykülerini, örgütsel yapılarını, yaşam tarzlarını ve toplumsal değişimi belirlemeye yönelik bilgi üretme aşamalarından biridir (Strauss ve Corbin, 1990). Nitel araştırma, temelinde istatistiksel veri analizi olan nicel araştırmanın aksine bireylerin olayları nasıl anlamlandırdıklarını başka bir tabirle olayları nasıl nitelediklerini belirlemeye çalışır (Dey, 1993). Storey (2007) nitel araştırmanın kişilerin olaylara ilişkin kişisel bakış açılarını belirlemeyi amaçladığını bu sebeple nicel araştırmadan daha güçlü olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda nitel araştırmayı kişilerin sırlarını çözümlemeyi ve kendi çabalarıyla oluşturdukları toplumsal sistemleri keşfetmeyi hedefleyen bir araştırma yöntemi olarak tanımlamak mümkündür (Özdemir, 2007).

Nitel araştırmada araştırmacının başlıca görevi sosyal gerçekliğin içinde yerleşmiş olan bilgiyi, araştırma sürecinde elde etmiş olduğu verileri analiz ederek bulmak ve ortaya çıkartmaktır. Başka bir tabirle belirli bir hipotez olmadan araştırma alanına gidilmesi bu

alandan ne olduğunun gözlemlenerek betimlenmesi, neden öyle olduğunun açıklığa kavuşturulması ve bunun analizi aşamalarından oluşmaktadır (Balcı, 2005).

Durum çalışması, araştırmacının zaman içinde sınırlandırılmış olan bir veya birden fazla durumu; gözlemler, görüşmeler, dokümanlar, raporlar, görsel ve işitseller gibi çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları aracılığı ile derinlemesine inceleyerek sonuçta içinde bulunulan durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı bir nitel araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2007). Şubaşı ve Okumuş (2017)'a göre, verilerin sistematik bir şekilde toplanılan ve gerçek ortamda neler olduğuna bakılan bir yöntemdir. Aynı yazarlara göre durum çalışmasının birden fazla tanımının ortak noktası “bir durumun derinlemesine çalışılıp betimlenmesi”dir.

Nitel araştırmada en yaygın olarak kullanılan üç farklı veri toplama tekniği vardır. Bunlar gözlem, görüşme ve doküman incelemesidir. Nitel araştırmada en sık kullanılan veri toplama aracı olan görüşme genellikle bir kişi ya da grupla yapılır. Görüşmenin etkili ve verimli olabilmesi için bu yöntemin temel özelliklerini iyi vurgulayan ve nitel veriyi elde etmeyi kolaylaştıracak bir görüşme formu hazırlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Patton (1987) üç farklı görüşme yaklaşımından bahseder; sohbet tarzı görüşme (yapılandırılmamış görüşme), görüşme formu yaklaşımı (yarı yapılandırılmış görüşme) ve standartlaştırılmış açık uçlu görüşme (yapılandırılmış görüşme) tarzı (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Yapılandırılmış görüşmeler “dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur” (Patton, 1987). Yapılandırılmamış görüşmede ise genellikle araştırmacı gözlem amacıyla doğrudan ortama katılır. Sorular önceden belirlenmeyen ve konuşmanın anlık akışı içinde kendiliğinden gelişen ve görüşülen kişinin kendisi ile görüşme yapıldığının bile farkında olamayacağı türden görüşmelerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ise görüşme sırasında incelenecek sorular veya konular listesini kapsamaktadır. “Benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanmaktadır” (Patton, 1987). Görüşmeci önceden hazırladığı konu veya alanlara sadık kalarak hem önceden hazırlanmış soruları sorma hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir. Sorular veya konuların belirli bir öncelik sırasına konması zorunlu değildir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılmasındaki amaç katılımcıların, sosyal medya ve sosyal medyanın öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılmasına dair görüşlerini, beklentilerini serbestçe ifade edebilmelerini ve araştırmacının öngörmediği durumların ortaya çıkmasını sağlamaktır. Bu teknik kullanarak verilerin çözümlenmesi odaklı daha sağlıklı sonuçlara ulaşmak amaçlanmıştır.

Katılımcıların tümüyle yüz yüze görüşme yapılmıştır. Bu tür görüşme tekniği ile hazırlanan sorular görüşülecek kişilere aynı sıra ile sorulmuştur. Ancak katılımcıların görüşme esnasında soruları istediği esneklikte yanıtlamalarına izin verilmiştir. Sorulacak soruya önceki soruda yanıt verildiyse soru atlanmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu Aksaray Üniversitesi (AS )’de 2017-2018 bahar yarıyılı döneminde 10 farklı fakültede ders veren toplam 20  ğretim elemanıdır (Profesör, Doçent, Doktor  ğretim  yesi ve  ğretim Görevlisi). Görüşme yapılan  ğretim elemanları amaçlı örnekleme yöntemlerinden, kolay ulaşılabilir durum örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemleri ile seçilmiştir.

Tablo 6: Katılımcıların  zellikleri

		n	%
�nvan	Prof. Dr.	3	15%
	Doç. Dr.	5	25%
	Dr. Öğr. Üyesi	10	50%
	�ğretim Görevlisi	2	10%
Cinsiyet	Kadın	8	40%
	Erkek	12	60%
Yönetici	Evet	10	50%
	Hayır	10	50%
Fakülteler	Mühendislik	3	15%
	�ktisadi ve İdari Bilimler	3	15%
	Fen-Edebiyat	2	10%
	Eğitim	2	10%
	Sağlık	2	10%
	Spor	2	10%
	Turizm	2	10%
	İletişim	2	10%
	Veterinerlik	1	5%
	İslami İlimler	1	5%
N		20	100

Katılımcıların demografik bilgisi incelendiğinde (Tablo 6) araştırmaya 12 erkek, 8 kadın öğretim elemanı katılmıştır. Katılımcıların ünvanları şöyledir; 3 Prof. Dr., 5 Doç. Dr., 10 Dr. Öğr. Üyesi, 2 Öğretim Görevlisidir. Akademik yönetici olarak araştırmamıza katılan 10 öğretim elemanı ise Dekan, Dekan Yardımcılığı ve Bölüm Başkanlığı gibi çeşitli görevlerde olan akademisyenlerdir. Ünvan dağılımına göre Dr. Öğr. Üyesi (%50) katılımcıların yarısını oluşturmaktadır, bunu takip edenler Doç.Dr. (%25) ve Prof.Dr. (%15) olup en az sayıda katılımcı Öğretim Görevlileridir (%10). Bu dağılım temsil açısından üniversitede kadro dağılımıyla örtüşmektedir. Cinsiyete göre erkek katılımcılar (%60) ve kadın katılımcılar (%40) sayısı dengeli dağılmıştır denilebilir. Yönetici olan ve olmayan katılımcıların sayısı eşittir. Araştırmanın amacı açısından önemli bir etken olarak görülmediği için katılımcıların yaş bilgisine ilişkin veriler toplanmamıştır.

3.2. Verilerin Toplanması

Amaçlı örnekleme yöntemi derinlemesine yapılan araştırmalar için çalışmanın amacına göre bilgi açısından zengin olan durumların seçilmesidir (Büyüköztürk, 2012). Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi araştırma problemine uygun evren içinde var olan benzer durumları yansıtacak şekilde eşit olarak örneklem seçilmesidir (Büyüköztürk, 2012). Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ise araştırmacıya hız ve pratiklik kazandıran, araştırmacının erişilmesi kolay ve yakın olan bir durumu seçmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çalışma gurubunu oluşturan, erişilebilen ASÜ’de ders verilen 10 fakülte ve her bir fakülteden toplamda 20 öğretim elemanı ile görüşme yapılmıştır.

Araştırmanın ilk aşamasında kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile ASÜ’deki 10 farklı fakültenin her birinin İnternet sitelerinden rastgele seçim yoluyla 2 asıl ve 2 yedek, 4 öğretim elemanı, toplam da 40 kişi belirlenmiştir. Belirlenen öğretim elemanları Prof. Dr., Doç. Dr., Dr. Öğr. Üyesi ve Öğretim Görevlisi ünvanlarına sahip, fakültelerde aktif olarak ders veren öğretim elemanlarından seçilmiştir.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle belirlenen 20 öğretim elemanına araştırmanın konusu ve amacını anlatan bir yazı eşliğinde e-posta ile ulaşılmıştır (EK 2). Araştırmaya katılım konusunda olumlu veya olumsuz görüşlerini e-posta aracılığıyla geri dönüş yapmaları istenmiştir. Katılım sağlamak isteyenlerle uygun olacak randevu tarihi ve saati belirlenmiştir. Olumlu geri dönüş alınan öğretim elemanları ile belirlenen gün ve saatlerde görüşmeler yapılmıştır. İlk e-postalardan geri dönüş alınamayan öğretim elemanlarına bir

hafta ara ile bir kez hatırlatma e-postası gönderilmiştir. Hatırlatma e-postasına olumlu ya da olumsuz olarak geri dönüş yapmayan öğretim elemanlarına ise bir hafta sonra telefon edilerek görüşmeye katılım sağlamak isteyip istemeyecekleri sorulmuştur. Araştırmaya katılmak istemeyen öğretim elemanları yerine yedek olarak belirlenen öğretim elemanlarına ulaşılmış aynı süreç onlarla da işlemiştir. Sonuç olarak, kabul eden öğretim elemanlarına belirlenen açık uçlu sorular yöneltilerek görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler, katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri ve kendilerine uygun randevu tarihinde yüz yüze yapılmıştır. Çalışmaya gönüllü öğretim elemanları katılmıştır. Yapılan görüşmelerin uzunluğu 30-45 dakika arasında değişiklik göstermiştir.

Araştırmada öğretim elemanları ve akademik yöneticilerin öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya kullanımı ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme soruları; Kilis vd. (2014)'nin çalışmasındaki 11 görüşme sorusundan amaca uygun olanları güncellenerek alınmıştır. Bu soruların yanı sıra araştırmacı tarafından çalışmanın amacına uygun ve araştırma problemi sorularına yanıt getirebilecek Sarsar vd. (2015), Toğay vd. (2013) ve Bedir (2016)'in çalışmalarından alınan bazı sorular düzenlenmiştir. Bu sorular konunun uzmanı bir öğretim elemanından görüş olarak düzenlenmiştir. Sonuçta toplam 15 soru içeren bir görüşme formu hazırlanmıştır (EK 3).

Görüşmeler 2018 Mart ve Nisan ayları boyunca gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere başlanmadan önce ASÜ İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığından gerekli izinler alınmıştır. Görüşme yapılan her öğretim elemanına araştırma ile ilgili bilgilendirme formu okutulmuş ve izin belgesi (EK 4) imzalatılmıştır. Çalışmanın amacı ve elde edilen bulguların gizliliği konusunda açıklama yapılmıştır. Görüşme esnasında izin veren katılımcılarda ses kayıt cihazı kullanılmış izin vermeyen katılımcılarda ise kısa notlar alınarak görüşmeler tamamlanmıştır. Çalışmada katılımcıların isimleri kullanılmamış isim yerine 'K1', 'K2', ..., 'K20' şeklinde kodlar kullanılmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Araştırmada veri çözümlenmesinde veri çözümleme yaklaşımlarından içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi ile birbiriyle bağlantılı veriler belirlenen kavramlar ve temalar etrafında toparlanarak anlaşılır bir şekilde düzenlenip yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İçerik analizinde ilk aşamada araştırmacı araştırma konusuna ilişkin temalar geliştirmektedir. Daha sonra, elde ettiği verilerde bu temalar içine giren cümle, resim ya da

kelimeleri saymaktadır. Temalar geliştirirken araştırmacı gelişigüzel davranmamalı ve aynı veriler üzerinden benzer bir araştırma yapmayı düşünen araştırmacıların da aynı sonuçları elde edebilecekleri türden uyumlu temalar geliştirmelidir (Silverman, 2001). İçerik analizi süreci, her nitel araştırma için farklıdır. Araştırmanın amacı ve toplanan verilerin yapısı, bu sürecin her araştırma için aynı olmamasına sebep olabilir.

Nitel araştırmalarda araştırmanın güvenilirliğini sağlamak önemlidir. Araştırmacı iç ve dış güvenilirliği sağlamak için bazı yöntemler kullanmaktadır. Bu araştırmada dış güvenilirliğin sağlanması için araştırmanın bütün aşamaları, araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama süreci ve aracı, verilerin analizi, elde edilen bulguların yorumlanması ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır. Ayrıca sık sık katılımcıların görüşlerine doğrudan yer verilmiştir. Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak araştırmacının bulgulara ilişkin yorumlarının gerçeği yansıtacak şekilde yapılması ile mümkün olmaktadır. Bu amaçla farklı yöntemler kullanılabilir. Bu araştırmada iç güvenilirliği sağlamak amacıyla ilk önce; yapılan görüşmelere ilişkin derinlemesine ve ayrıntılı bilgi toplanmıştır. Katılımcıların kendilerini güvende ve rahat hissedecekleri bir ortam sağlanmaya çalışılmış ve görüşme süreleri kısa tutulmuştur.

Verilerin güvenilirliğini sağlamak için iki kodlayıcı birbirlerinden bağımsız olarak, her katılımcıya ait görüşme sorularına verilen yanıtları okumuş ve kodlar oluşturarak uygun temalar belirlemişlerdir. Daha sonra kodlayıcıların bulduğu temalar üzerinden görüş ayrılığı ve görüş birliği yüzdeleri belirlenmiştir. Miles ve Huberman (1994) tarafından belirlenen aşağıdaki formülle yarı yapılandırılmış görüşmeler için güvenilirlik uzlaşma değeri hesaplanması yapılarak yüzdeler belirlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2008)'e göre güvenilirlik hesaplamasında uzlaşma yüzdesi %70 olduğunda araştırma güvenilir kabul edilmektedir.

Uzlaşma Yüzdesi = $\text{Görüş Birliği} / (\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}) \times 100$

Hesaplamaların sonucunda Tablo 7' de görüldüğü gibi toplam güvenilirlik uzlaşma yüzdesi %89 olarak bulunmuştur.

Tablo 7: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Uzlaşma Yüzdesi

Tema	Uzlaşma Yüzdesi
Tema 1	%85
Tema 2	%90
Tema 3	%87
Tema 4	%91
Tema 5	%88
Tema 6	%90
Tema 7	%96
Tema 8	%88
Tema 9	%90
Tema 10	%92
Güvenirlilik Yüzdesi	%89

Veriler analiz edilirken ilk olarak belirlenen her iki kodlara göre çerçeveler oluşturulmuş ve bu çerçevelerle veriler sistematik bir biçimde sınıflandırılmıştır. Sonraki aşamada belirlenen çerçevelere göre görüşmede elde edilen yanıtlar konularına göre sınıflandırılıp, temalar ve alt temalar belirlenerek katılımcıların belli konulara verdikleri cevaplar farklılıklar ve benzerliklerine göre ele alınmıştır. Elde edilen verilerle 10 ana tema oluşturulmuştur (Tablo 8). Belirlenen temalar ile daha önce yapılan benzer araştırmaların temaları karşılaştırılmıştır. Temaların diğer araştırmalarda belirlenen temalarla benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Bulguların sunumunda öğretim elemanlarının görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Tablo 8: Temalar ve Alt Temalar

Temalar ve Alt Temalar	
1.	Günlük Hayatta Sosyal Medya Kullanımı
2.	Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Kullanımı
3.	Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Kullanılma Nedenleri
4.	Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Kullanılmama Nedenleri Kişisel Tercihlerden Kaynaklı Nedenler Sosyal Medya Kaynaklı Nedenler Öğrenci Kaynaklı Nedenler
5.	Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Kullanılan Sosyal Medya Araçları
6.	Sosyal Medya Öğrenme ve Öğretme Sürecini Destekler Öğrencilerin İlgi ve Motivasyon Artışı Öğrencilere Hızlı ve Etkin Ulaşım Zaman ve Mekân Sınırının Ortadan Kalkması Etkili, Hızlı ve Kolay Öğrenim Öğrencilerin Kendilerini Daha Rahat İfade Etmesi
7.	Sosyal Medya Öğrenme ve Öğretme Sürecini Engeller Sosyal Medyanın Öğrenciler için Zorunluluk ve Bağımlılık Yaratması Sosyal Medyanın Öğrencileri Hazır ve Doğruluğu Kanıtlanmamış Bilgiye Yönlendirmesi Öğrencilerin Bilinçsizlikleri ve İlgilerinin Ders Dışına Yönelmesi Öğrenen-Öğreten İlişkilerinde Dengenin Bozulması Sosyal Medya Araçlarından Kaynaklı Nedenler
8.	Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Etkin Kullanımı ve Geleceğe Yönelik Beklentiler 8.1. Etkin Kullanımı Teknik Sorunların Giderilmesi Sosyal Medya Araçlarının Öğrenme Ortamına Uygun Tasarlanması Öğrencilerin Bilinçlendirilmesi ve Öğretim Elemanlarının Farkındalıklarının Arttırılması 8.2. Geleceğe Yönelik Beklentiler ve Düşünceler
9.	Öğretim Elemanlarının Mesleki Gelişimi
10.	Üniversitenin Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Sosyal Medya ve Teknoloji Kullanımı

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde yapılan tez çalışmasındaki araştırmalar sonunda katılımcıların görüşme sorusularına verdikleri yanıtlardan oluşan nitel bulgular incelenecektir ve bunların yorumlanması yapılacaktır. Toplanan nitel veriler içerik analizi sonucunda Tablo 8’de belirtilen 10 tema altında düzenlenmiştir.

4.1. Günlük Hayatta Sosyal Medya Kullanımı

Yapılan analizler sonunda görüşme soruları içinde açıkça yer almadığı halde ‘Sosyal medya araçlarını öğrenme ve öğretme amaçlı kullanıyor musunuz?’ şeklindeki birinci görüşme sorusuna öğretim elemanları günlük hayatta kullandıkları kişisel sosyal medya hesaplarından söz ederek başlamışlardır. Sağbaş vd. (2016) sosyal medya kullanımını aktif ve pasif kullanım olarak ikiye ayırmıştır. Buna göre sosyal medyayı aktif olarak kullananlar; anlık durum paylaşma, mesajlaşma, yorum ve paylaşım yapma, yorumlara cevap verme gibi eylemlerde bulunurken, pasif olarak kullananlar ise, gündemi ve haber kaynaklarını takip etme, paylaşılan içeriklere ve arkadaş resimlerine bakma gibi eylemlerde bulunmaktadır.

Alınan cevaplar doğrultusunda 20 öğretim elemanından 11 öğretim elemanının günlük hayatta sosyal medyayı kullandığı, 6 öğretim elemanının kullanmadığı, 3 öğretim elemanın ise sosyal medya hesapları var olduğu halde çeşitli nedenlerle aktif olarak kullanmadıkları belirlenmiştir.

Sosyal medya hesapları olan öğretim elemanları kullanım sebeplerini şu şekilde açıklamışlardır:

“Günlük hayatımda daha çok iletişim amaçlı sosyal medya kullanıyorum.” (K10)

Sosyal medya hesabı olan ama aktif olarak paylaşım yapmayan ğretim elemanları ise zaman darlığı veya sadece uzaktan izleme şeklinde sebepler belirtmişlerdir.

“Sadece gözetleme amaçlı kullanıyorum.”(K9)

“Hiçbir sosyal medya hesabım yok. Açıkçası vaktim olmuyor ve bu konulara çok meraklı değilim. İlerde kullanmayı da düşünmüyorum.”(K19)

Ders saatleri ve yoğunlukları fazla olan bazı ğretim elemanları meslek dışı aktivitelere zaman ayıramadıkları için sosyal medyayı günlük hayatlarında kullanmıyor olabilirler.

Kişisel tercihi olarak sosyal medya araçlarını kullanmayan katılımcılar ise sebeplerini mahremiyet ve güvenlik sorunu olarak şöyle açıklamışlardır:

“zel hayatımı herkesin görebileceği bir platformda paylaşmak istemiyorum. Gizlilik problemi ve mahremiyet duygusu.”(K4)

“Günlük hayatta kullandığım sosyal medya hesaplarım vardı. Fakat hacklendim. Onun için yeniden hesaplarımı açmadım ve sosyal medya kullanmıyorum. Tekrar aynı sorunu yaşamaktan korktuğum için kullanmayı da düşünmüyorum. Bence sosyal medya ortamında ciddi bir güvenlik sorunu var.”(K12)

“ok fazla bilgi sabotesine açık bir platform olduğu için sadece haberleşme için kullanılması gerekir. Hayatın her alanında kullanılmasına gerek yok. Özel bilgiler ve mahremiyet istenmeyen kişilerin eline geçebileceği için gizli kalmalıdır.”(K14)

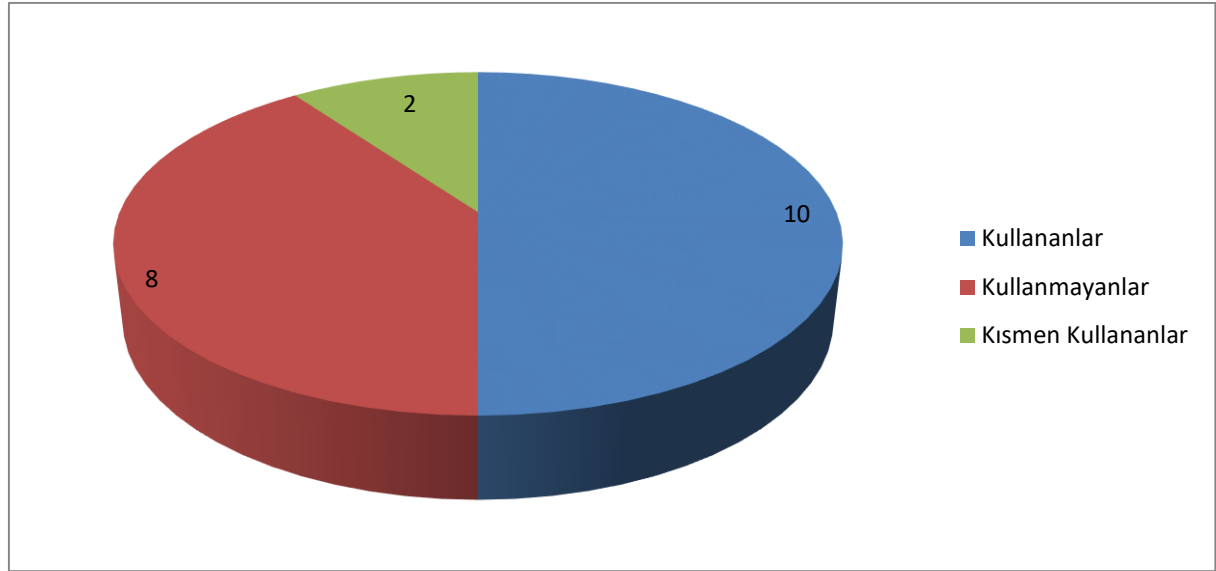
Bu tema altında elde edilen sonuç Moran vd. (2011) alışmaları ile paralellik göstermiştir. Moran vd. (2011) yaptıkları araştırmada ğretim elemanlarının kişisel olarak sosyal medya kullanımlarındaki endişelerini mahremiyet ve dürüstlük sorunu olarak belirlemişlerdir.

4.2. Sosyal Medyanın ğrenme ve ğretme Amaçlı Kullanımı

Öğretim elemanlarının ‘ğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya araçlarını kullanıyor musunuz?’ sorusuna verdikleri cevaplar bu tema altında incelenmiştir.

Araştırmaya katılan 20 ğretim elemanından, 10 ğretim elemanın bu süreçte sosyal medya kullandığı, 8 ğretim elemanının kullanmadığı, 2 ğretim elemanının ise kısmen kullandığı belirlenmiştir. Kısmen kullanıcı olarak değerlendirilen ğretim elemanlarından biri hiçbir sosyal medya hesabı olmadığını ve ilerde sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı kullanmayı düşünmediği belirtmiştir. Diğer ğretim elemanı ise, günlük hayatta kullandığı sosyal medya hesaplarının olduğunu ancak bu süreçte kullanmadığını ve ilerde kullanmayı

planlamadığını ifade etmiştir. Buna karşılık her iki öğretim elemanı da derslerinde YouTube'dan videolar, filmler izlettiklerini ve YouTube'u ders açısından verimli gördüklerini belirtmiştir. Verilen bu yanıtlara göre YouTube'un bazı öğretim elemanları tarafından sosyal medya olarak algılanmadığı söylenebilir. Fakat YouTube yeni özellikleri ile bir sosyal medya aracı olarak kabul edilmektedir (CNN Türk, 2016).

Şekil 1: Katılımcıların Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Sosyal Medya Kullanımı

Öğretim elemanlarının sosyal medyayı günlük hayatta kullanımı, sosyal medya hesaplarının olup olmaması öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanımlarını etkilemediği görülmüştür. Yaylak ve İnan (2018) yaptıkları çalışmada sosyal medyayı her gün kullanan eğitimcilerin ve daha seyrek kullanan eğitimcilerin sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı kullanma düzeylerinin aynı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ancak sosyal medyanın günlük kullanma sürelerine bakıldığında bu durum farklılık göstermiştir. Sosyal medyada günde iki saatten fazla zaman geçiren eğitimcilerin, günde bir saatten az zaman geçiren eğitimcilere göre, öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanımını ve bunun faydasını daha iyi kavradıkları belirlenmiştir.

4.3. Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Kullanılma Nedenleri

Sosyal medya hesaplarını öğrenme ve öğretme amaçlı kullanan 10 öğretim elemanı farklı kullanım nedenleri belirtmişlerdir. Buna göre en fazla kullanım nedenin öğrenci odaklı olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin tercih ettikleri ve kullandıkları araçlarla öğrencilere daha hızlı ve etkin bir şekilde ulaşmayı hedefledikleri anlaşılmaktadır. Bunun nedeni ise öğrenci merkezli eğitim ile öğrencinin tamamen aktif olduğu, eğitim sürecinde yer almasının

amaçlandığı öğrenme ortamları oluşturmak olabilir. Bu sebeplerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Öğrencilerin en çok tercih ettiği sosyal medya araçları olduğu için daha kolaylıkla öğrencilerime ulaşıyorum.”(K3)

“Öğrenme ve öğretme sürecinde çok aktif olmamakla birlikte Facebook ve YouTube sosyal medya araçlarını kullanıyorum. Daha çok öğrencilerin tercih ettiği uygulamalar ve ulaşımı kolay olduğu için bu uygulamaları tercih ediyorum.”(K6)

“Evet kullanıyorum. Benim bir amacım var öğrenciye en hızlı ve en efektif bir şekilde ulaşmak(...). Sosyal medya bana kendimi daha iyi ifade etme ve öğrencilerin aklında daha iyi kalabilmesi noktasında yardımcı oldu.”(K15)

“Kesinlikle, evet. Sözel ifadenin yetmediği yerde görselliğin öğrencinin algılamasına ve öğrenmesine katkı sağlaması için sosyal medyayı kullanıyorum.”(K18)

“Daha çok kitleye ulaştığım ve kalıcı olduğuna inandığım için bu uygulamaları kullanıyorum.”(K13)

“Daha güvenilir ve güncel bulduğum için kullanıyorum.”(K1)

Sosyal medyayı öğrenme ve öğretme sürecinde kullanan öğretim elemanlarının kullanmadan önceki beklentileri ve kullandıktan sonraki görüşlerini belirlemek amacıyla “Eğer sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı kullanıyorsanız, bu uygulamayı kullanmadan önceki beklentileriniz nelerdi ve uygulama sonrası beklentileriniz karşılandı mı?” sorusuna ise alınan cevaplar şu şekildedir:

“Beklentilerimi karşıladı. Sözlü anlatım havada kalıyor. Ama YouTube’den açtığım bir video benim 1 saatte anlattığımı kısa bir süre içerisinde özetliyor.”(K13)

“Evet, beklentim karşılandı daha önceden de yararlı olabileceğini düşünüyordum. Derslerim de kullanınca da yararlı olduğunu gördüm.”(K1)

“Sosyal medya bana kendimi daha iyi ifade etme ve öğrencilerin aklında daha iyi kalabilmesi noktasında yardımcı oldu. Beklentimi karşılıyor.”(K15)

“Beklentimden fazla geri dönüş alıyorum. Örneğin; bir dersimde bir öğretmenin hayatını anlatan bir video izlettim öğrencilerime ve dersten sonra öğrencilerim o öğretmeni görmek için Samsun’a gitmek istediklerini söylediler.”(K18)

Verilen cevaplar Korucu ve Karalar (2017)'ın öğretim elemanlarının Web 2.0 araçlarını derslerinde kullanma nedenlerini belirleyen araştırma sonuçları ile bağdaşmamıştır. Korucu ve Karalar (2017) öğretim elemanlarının Web 2.0 araçlarını derslerinde kullanma nedenlerinin meslektaşları ve öğrencilerinden kaynaklandığı sonucuna ulaşmışlardır. Buna göre, öğretim elemanlarının katıldıkları eğitim ve seminerlerde meslektaşlarından gördükleri sosyal medya araçları dikkatlerini çekmekte ve öğrencilerin bu araçlar üzerinde kurdukları gruplara kendilerini de davet etmesiyle Web 2.0 araçlarını kullandıklarını belirlemişlerdir. Bu araştırmanın çalışma grubunda verilen cevaplar doğrultusunda böyle bir nedene ulaşılammıştır. Ancak sonuçlar Kilis vd. (2014)'nin araştırmaları ile paralellik göstermiştir. Araştırmaya göre öğretim elemanları, öğrencilerin görüşlerini alma, motivasyonunu arttırma, öğrenme ortamını zenginleştirme ve öğrencilere kolay ulaşım gibi öğrenci odaklı sebeplerle sosyal medya araçlarını öğretme amaçlı kullanmaktadır.

4.4. Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Kullanılmama Nedenleri

Araştırmaya katılan sekiz öğretim elemanı sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının kullanmama nedenleri kişisel kaynaklı, sosyal medya kaynaklı ve öğrenci kaynaklı olarak üç alt tema altında belirlenmiştir.

Kişisel Tercihlerden Kaynaklı Nedenler

Bazı öğretim elemanları geleneksel ve yüz yüze eğitim sistemini tercih ettiklerini bu nedenle sosyal medyayı bu süreçte kullanmadıklarını belirtmişlerdir.

“Yüzyüze eğitimin daha gerekli olduğuna inanıyorum. Eğitimin sosyal medya ile desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum...”(K5)

“Ben klasik, kara tahta eğitiminin olmasından yanayım geleneksel eğitimden yanayım, ikinci planda sosyal medya uygulamaları kullanılabilir. Bence sosyal medya daha çok duyuru ve araştırma amaçlı kullanılabilir.”(K7)

“Yüz yüze iletişim ile öğrencilerime ulaşmak daha kolay. Facebook veya Instagram ile de ulaşabileceğimi biliyorum. Ama bunun yüzeysel kalacağını düşünüyorum. Derslerimde sosyal medya kullanmaya ihtiyaç duymuyorum.”(K9)

“Ben birebir yüz yüze eğitimden yanayım. O nedenle bu konudan uzak kalmayı tercih ettim.”(K12)

“Derse fayda sağladığını düşünmüyorum. Sanal ders aygıtları ile göz teması kurulmadığı için sosyal medya destekli ders anlatımının geçici bir hafıza olduğunu düşünüyorum.(...) Artık kalem kullanmıyorlar. Her türlü bilgiyi kamera kaydı ya da fotoğraf çekerek kayıt altına alıyorlar. Oysa kalem çok önemli bir öğrenme aygıtı. Bilgiye kolay ulaşmak, emek sarf etmeden ulaşmak bilgiyi değersizleştiriyor. Bilgiye kolay ulaştıkları için bilgiden senteze, analize ulaşma yeteneklerini kaybediyorlar.”(K14)

Bu neden altında yorumlarına yer verilen beş öğretim elemanında geleneksel ve klasik eğitimden yana olduklarını ve yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durum katılan öğretim elemanlarının kendi eğitim gördükleri sistemi benimsemelerinden, sosyal medya ve teknoloji gelişmeden önce kullandıkları öğretim yöntemlerini daha faydalı bulmalarından kaynaklı olabilir. Kekeç-Morkoç ve Erdönmez (2015) yaptıkları araştırma sonunda öğretim elemanlarının geleneksel eğitim sistemine göre eğitim anlayışının öğrenciler için uygun olmadığını belirlemişlerdir. Ders ve bölüm kapsamında öğrenme ve öğretme süreci sınırlandırılmadan sosyal medya araçları ile eğitime devam edilmesi gerektiğini ortaya koymuşlardır.

Sosyal Medya Kaynaklı Nedenler

Bazı öğretim elemanları sosyal medyanın güvenilir ve gizli olmaması ve sahip olduğu özelliklerin öğrenme ortamı oluşturmaya yeterli olmadığı gibi nedenlerle bu süreçte sosyal medya kullanmadıklarını belirtmişlerdir.

“Eğitim amacı ile kullanmıyorum. Gizliliğin olmadığına inanıyorum. Herkese açık olan bir ortamda da notlarımı ve bilgilerimi paylaşmamın doğru olmadığını düşünüyorum. Bir ortamın ders olabilmesi için; öğrenci, öğretmen ve ders materyalleri gereklidir. Sosyal medyada da böyle bir ortam yoktur. Böyle bir ortamda grup veya sınıf kavramını oluşturamadığım için kullanmıyorum.”(K2)

“Sosyal medyanın suistimale açık bir ortam olduğunu düşünüyorum. Güvenlik açısından sıkıntılı gördüğüm içinde derslerimde sosyal medya kullanmayı tercih etmiyorum”(K12)

Sosyal medyanın değerlerimizi yok ettiğini, mahremiyet ve özel hayatın gizliliğinin bu araçlar ile ortadan kalktığını düşünen bir öğretim elemanı, düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Mümkünse sosyal medya derslerde kullanılmasın. Sosyal medya ortamını güvenilir bulmuyorum. Önceden insanları tanımak istediğinde çevresine sorar araştırırdık. Şimdi bir insanı tanımak için sosyal medya araçlarına başvuruluyor. İnsanlar kendini bu ortamda nasıl biri olmak istiyorlarsa öyle gösteriyor. Ve bu açıdan benim için güvenilir bir ortam değil sosyal medya. Eski değerlerimizin gitgide unutturan bir mecra. Mahremiyetin ortadan kalktığı bir ortam, özel hayatın gizliliği yok. Örf ve adetleri unutturan, milli kimliğimizi yozlaştıran uygulamalar. Bundan 50 sene sonra gelişen teknoloji ile mektupların arşiv değerinin çok yüksek olacağına inanıyorum. Eskiden telefon numaralarını ezbere bilirdik. Çünkü telefon sayısı çok azdı. Şimdi ise bu mümkün değil. Ayrıca bir insana düşünüp, emek verip, özel bir şeyler yazmak varken şimdi hazır mesajlar kullanılıyor. Bu nedenlerle sosyal medyanın gerekli olmadığını düşünüyorum.”(K5)

Bu cevaplar Moran vd. (2011) yaptıkları araştırmada belirlenen nedenlerle benzerlik göstermiştir. Ancak Moran vd. (2011) yaptıkları araştırmaya göre öğretim elemanlarının sosyal medya kullanımında mahremiyet ve dürüstlük endişeleri olmalarına rağmen öğretme amaçlı sosyal medya kullanımını önemli gördüklerini belirtmişlerdir. Bu araştırmada böyle bir bulguya rastlanmama nedeni öğretim elemanlarının kişisel tercihleri, görev yaptıkları kurum, kurumun bulunduğu şehir ve ülke gibi nedenlerin yanı sıra kültürel farklılıklar ve toplumsal inanışlar olabilir.

Öğrenci Kaynaklı Nedenler

Öğretim elemanlarının öğrencilerin sosyal medya ortamında etik olmayan davranışlar sergilemeleri ve saygı sınırını aşmaları sebebiyle öğretme amaçlı sosyal medyayı kullanmadıklarını belirtmişlerdir.

“Etik bulmuyorum. Bu tür ortamlarda öğrencilerin davranışları ve kendi aralarındaki seviyesiz konuşmaların eğitimin önüne geçtiğini düşünüyorum. Eğitimin bu uygulamalarla yapılabilmesi için etikin çok önemli olduğunu düşünüyorum.”(K7)

“Hayır, kullanmıyorum. Sosyal medyanın amacını aştığını düşünüyorum.(...) Öğrencilerin de bu platformda sınırını aştığını düşünüyorum.”(K20)

“Çünkü sosyal medyanın etik olmadığını düşünüyorum.(...) Bu uygulamaları kullanmak tamamen kişiye ait ve onun sorumluluğunda ama bu uygulamaları kullanırken öğrenciler acaba bunun dozunu ayarlayabiliyor mu? Öğrencilerin belli sorumlulukları

var ve sosyal medyayı eğitimde kullanırsam bu sorumlulukları ortadan kalkar. Öğreten ve öğrenen arasında bir mahremiyet olması gerektiğini düşünüyorum. Öğrencilerin istedikleri zaman istedikleri yerlerden eğitimcilerinin özel hayatına erişmesi ve onların fotoğraflarına bakmalarına gerek yok. Kendilerini bu ortamlarda çok rahat hissettikleri için yaptıkları yorumlar ve konuşmalarla öğrenen ve öğretene arasındaki saygıda zamanla kayboluyor.”(K9)

Aynı katılımcı saygı ve etik sınırlarının aşılması konusunda şahit olduğu bir olayı şu şekilde paylaşmıştır:

“Şahit olduğum bir olayı paylaşmak istiyorum. Bir hocamız Periscope uygulaması ilk çıktığı zamanlarda oradan bir canlı yayın açarak dersini anlatmaya başladı. İlerleyen dakikalarda öğrencilerinden uygunsuz bir yorum geldi ve hoca ne yapacağını şaşırarak canlı yayını bitirdi. Ve bir daha da oradan yayın yapmadı. Sosyal medya uygulamalarının yoruma açık olması eğitimde kullanılmaması için bir neden benim için. Bu yüzden de bu alanda ders anlatımına kimsenin kolay kolay cesaret edemeyeceğini düşünüyorum. Örneğin; YouTubedaki videoların yoruma açık olması, ileri geri, keyfi bir şekilde sizi tanıyan ya da tanımayan herkesin yorum yapmasına sebep oluyor.”(K9)

Öğrencilerin sosyal medya ortamındaki etik dışı davranışları çoğu öğretim elemanının şikâyet ettiği ve bu süreçte sosyal medya kullanımlarını etkileyen bir neden olarak ortaya çıkmıştır. Bu konuda endişe duyan öğretim elemanlarının çoğunluğunun kadın öğretim elemanlarından oluşması araştırmada dikkat çeken diğer bir husus olmuştur. Bunun nedeni, kadın öğretim elemanlarının öğrencilerin onlara karşı daha rahat ve laubali bir şekilde davranabileceklerinden çekinerek öğrenen-öğreten arasındaki mesafeyi korumaya yönelik tavırları olabilir. Sağbaş vd. (2016)’nin de belirttiği gibi gençler sosyal medya hesapları üzerinde gerçek hayatta cesaret edemeyecekleri şımarık ve saldırganca eylemlerde bulunup, nefret söylemi ve saygısız davranışları kolayca gösterebilmektedir.

Katılımcılara sorulan “Peki, ilerleyen süreçte kullanmayı düşünür müsünüz?” sorusuna ise dört öğretim elemanı ilerde kullanmayı düşünmediklerini belirtmiş, diğer öğretim elemanları ise gerekli şartlar oluşturulduğu ve kullanmalarını engelleyen nedenler ortadan kalktığı takdirde kullanmayı düşündüklerini belirtmişlerdir.

“Amacına uygun olursa belki ilerde kullanırım. Ama bu şartlar altında ilerde de kullanmayı düşünmüyorum.”(K20)

“Ders saatlerim sınırlı olduğu için kullanmıyorum. Ama dersin durumuna göre ileride kullanabilirim.”(K16)

“Benim için eğitimde saygı olmalıdır. Ama bu uygulamalarla saygı ortadan kalkıyor. Tamamen bu mecradan uzak kalınması gerektiğini düşünmüyorum. Aksine içinde olmayız. Ama eğitim alanında kullanılması içinde güvenilir ve etik bir ortam sağlanmalıdır. Böyle bir ortam sağlanırsa ileriki süreçte sosyal medya uygulamalarını derslerimde kullanabilirim.”(K9)

Günümüzde teknoloji ve sosyal medya araçlarını bu kadar gelişirken ve hayatımızın odak noktasında yer alırken, öğretim elemanlarının bu süreçte sosyal medya kullanmamaları ve kullanmak istememeleri endişe vericidir. Bu anlamda Korucu ve Karalar (2017) öğretim elemanlarının sosyal medya araçlarını öğrenci odaklı öğrenme ortamları oluşturmak için kullanmaları konusunda farkındalıklarını arttırmak, onlara bu araçları kullanım becerisi kazandırmak için kurumsal eğitimlerle desteklemelerini belirtmişlerdir.

Belirlenen kullanılmama nedenleri Manca ve Ranieri (2016)’nin yaptıkları araştırma sonuçları ile bağdaşmamıştır. Manca ve Ranieri yaptıkları araştırmada akademisyenlerin bu uygulamaları kültürel direniş, pedagojik konular ve kurumsal kısıtlamalar gibi sebeplerle kullanmaya eğimli olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmanın bulgularında böyle bir sonuca ulaşamamıştır.

4.5. Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Kullanılan Sosyal Medya Araçları

Sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı kullandığını belirten öğretim elemanlarının kullandıkları sosyal medya araçları Tablo 9’da gösterilmiştir. Buna göre öğretim elemanlarının en çok kullandığı sosyal medya aracı YouTube olarak belirlenmiştir. Öğretim elemanlarının çoğunluğu YouTube’un öğrenme ve öğretme ortamına destek sağladığı ve derslerde kullanımının verimli olduğunu belirtmiştir. Bu süreçte sosyal medyayı hiçbir şekilde kullanmayan öğretim elemanlarının dahi YouTube’u öğrenme ortamına destek gördükleri belirlenmiştir.

Tablo 9: Katılımcıların Öğretme Amaçlı Kullandıkları Sosyal Medya Araçları

	YouTube	Facebook	WhatsApp	Twitter	Instagram	Wikipedia
K1	X					X
K3		X			X	
K4	X		X			
K5	X					
K6	X	X				
K8		X		X		
K10	X	X	X			
K11				X		
K13	X	X				
K15	X	X				
K17	X		X			
K18	X					
N	9	6	3	2	1	1

Moran ve diğeleri (2011) öğretim elemanlarının öğretme amaçlı en önemli sosyal medya aracını Youtube olarak gördüklerini, Facebook ve Twitter 'ın sınıf ortamında kullanımına ilişkin görüşlerinin olumsuz olduğunu belirlemişlerdir. Kilis vd. (2014) ise yaptıkları araştırmada en çok Facebook'un öğretme amaçlı kullanıldığını belirlemişlerdir. Bu doğrultuda alınan cevaplar Kilis vd. (2014)'nin araştırma sonuçları ile bağdaşmamıştır.

Öğretim elemanlarını YouTube'u kullanma nedenlerini güvenilir ve etik olması, ders verilen alana uygun olması, video paylaşımının öğrenme ortamında daha etkili olması ve öğrencilerin motivasyonunu sağlamak gibi nedenlerle belirtmişlerdir.

"YouTube ve Wikipedia kullanıyorum. Diğer sosyal medya araçlarını günlük yaşantımda kullanmama rağmen ders amaçlı kullanmıyorum. Çünkü güvenilir ve etik bulmuyorum. Video paylaşımını derste daha etkili buluyorum."(K1)

"Dersimin sosyal içerikli olması nedeniyle daha çok YouTube'dan faydalaniyorum."(K10)

"Mühendislik sisteminde görselleştirme çok önemli. Bunun için YouTube benim bölümüm için daha yararlı oluyor. Video ile bir şeylerin rakamlardan ibaret kalmasının önüne geçmiş oluyoruz."(K17)

"Bence eğitim için en uygun sosyal medya uygulaması YouTube. Hem eğitim için videoların olduğu hem de canlı yayın ortamı olduğu için yararlı bir platform."(K13)

"1- gençleri ayakta tutmak, 2- anlatmak istediğimi daha iyi anlatmak."(K15)

Öğrenme ve öğretme amaçlı YouTube kullanımının Alp ve Kaleci (2018)'nin belirlediği gibi öğrenciler bireysel olarak ders çalışırken videolarla dersin daha eğlenceli hale gelmesi,

öğrencilerin konuları anlamalarına yardımcı olması ve öğrencilerin başarılarını arttırması gibi birçok faydası vardır.

Youtube’u öğretme amaçlı nasıl ve hangi amaçlarla kullandıklarını ise şöyle belirtmişlerdir:

“Konumla ilgili derste öğrencilerime filmler izletiyorum. Bu izlediğimiz filmlerle ilgili ödevler veriyorum.”(K10)

“Öğrencilerime buradan ödevler veriyorum. Kendim videoları arşivleyip, kesip, bazen videoların seslerini silip derslerimde öğrencilerime izletiyorum. Bazen bilgisayar bezen cep telefonum ile derste öğrencilerime YouTube üzerinden videolar izletiyorum.”(K18)

“(…)Aynı zamanda YouTubedan da videolar izletiyorum. Az önce derste şunu anlatıyordum, Türklerin Anadolu’ya İslam gelmeden önce başka inançlara sahip olduğunu; bunu da YouTube da 11 dakikalık efsane bir video ile anlattım. Bende anlatabilirim ama eminim ki şu anda öğrencilerin aklında çok daha fazla yer etti. (...) görsel bir şey izleteceksem YouTube.”(K15)

Facebook kullanan öğretim elemanlarının ise daha çok ders notları, derslerle ilgili video ve duyuru paylaşımı yaptıkları, ayrıca öğrenci gruplarına dâhil olarak iletişim amaçlı kullandıkları belirlenmiştir.

“Facebook’dan ders notlarını ve duyurularımı paylaşıyorum. Alanımızla ilgili videoları da kendi Facebook sayfamda öğrencilerimin görebilmesi için paylaşıyorum.”(K6)

“Facebook ve Instagram kullanıyorum. Teknoloji ve iletişim derslerinde, teknolojinin ve iletişimin nasıl geliştiğini göstermek amaçlı kullanıyorum.”(K3)

“Alanım yeni iletişim teknolojileri ve sosyal medya ile ilgili konular. Özellikle bu derslerde sosyal medyadaki güncel gelişmeleri, yeni uygulamaları, sosyal ağlar ve toplum ilişkisini anlatıyorum. Fakültemizin bir Facebook ve Twitter sayfası var. Genel duyuruları ve ders duyurularını bu sayfada paylaşıyorum.”(K8)

“Facebook gruplarını öğrencilerimle iletişim, not paylaşmak, not açıklamak için kullanıyorum. Ayrıca kendi web sitemden de öğrencilerime not paylaşımı yapıyorum. Uygulamaların anket kısımlarını geri dönüş olarak öğrencilerim üzerinde uyguluyorum. Ama Instagramı bire bir eğitim sürecinde kullanılması için uygun bulmuyorum.”(K13)

“Facebook’ da öğrenci gruplarımız var. Bu gruplar da bölümle ilgili duyurular, ders iptali ve not paylaşımları yapıyorum. Öğrencilerde aktif ve sorularını burada

sorabiliyorlar ve dersle ilgili konuşmalarını buradan yapabiliyorlar. Duyuru olarak Facebook.”(K15)

“Facebook’ da öğrenci gruplarımız var oradan ders notları paylaşımı ve etkinlik paylaşımları yapıyoruz. Öğrencilerime hangi konuya hazırlanıp derse gelmelerini Facebook grupları üzerinden paylaşıyorum.”(K10)

Facebook’un öğretme amaçlı kullanımı üzerine yapılan çalışmalar (Acar ve Yenmiş, 2014; Ekici ve Kıyıcı, 2012; Genç, 2010b; İşman ve Albayrak, 2014; Kalafat ve Göktaş, 2011; Kıcı ve Dilmen, 2014; Mazman,2009; Mencet, 2012; Özdemir-Çakır, 2018; Öztürk, 2011; Tiryakioğlu ve Erzurum, 2011; Toğay vd., 2013) sonunda; Facebook’un özellikleri ve yapısı gereği öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımının uygun olduğu belirlenmiştir. Mazman (2009) Facebook’un öğretme amaçlı kullanımını işbirliği, iletişim ve kaynak/materyal paylaşımı olarak 3 boyutta incelemiştir. Facebook ile öğrenme ortamı için gerekli olan iletişimin sağlandığını, bireylerin topluluklar oluşturarak bir arada çalışabilmelerinin kolaylaştığını, farklı görüş ve farklı fikirlerin bir araya gelerek işbirlikli öğrenmenin oluştuğunu belirlemiştir. Ayrıca farklı kesimler tarafından ortaya konulan kaynaklara ulaşım ve çeşitli materyallerin paylaşılabilmesi açısından Facebook’un öğrenme ortamına katkı sağladığını ifade etmiştir.

Katılımcılar Facebook’un öğrenme ve öğretme sürecine uygun olmadığını, ciddiyetsiz ve bilgi kirliliği olan bir ortam olduğunu belirten düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

“Facebook özellikle 50-60 yaş üstünün ve çocukların eline geçti onun için eğitim amacıyla kullanılmasını uygun bulmuyorum. Bundan 10-15 sene önce Facebook daha ciddi bir ortamdı. Şimdi sadece ciddiyetsiz değil, sürekli saçma ve yalan haberler yapılan bilgi kirliliğinin olduğu bir platform. Bu anlamda Facebook da zamanla geçerliliğini kaybediyor. Önceden fotoğraf, video ve görüşler Facebook aracılığıyla paylaşıldı. Şimdi ise fotoğraf ve video için Instagram, görüşleri paylaşmak için de Twitter uygulaması var. Ben artık Facebook hesabımı sadece kartvizit amaçlı kullanıyorum.”(K11)

Aynı öğretim elemanı Twitter kullanmasının nedenini ve amacını şu şekilde belirtmiştir:

“Twitter hesabımı eğitim sürecinde kullanıyorum. Twitter bana daha ciddi geliyor. Buradan konumla ilgili olan Uluslararası kuruluşların raporlarını paylaşıyorum. Bu

raporlarla ilgili görüşlerimi yazıyorum. Öğrencilerimi de bu hesabıma yönlendiriyorum. Yazdıklarımı okumaları ve öğrenmeleri için.”(K11)

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının öğrencilerle iletişim kurmak, ders notları ve duyuru paylaşımı, öğretimi videolarla desteklemek amacıyla sosyal medya araçlarını kullandıkları belirlenmiştir. Korucu ve Karalar (2017) ise yaptıkları araştırma ile öğretim elemanlarının Web 2.0 araçlarını dersi desteklemek, bilgi paylaşmak, sunum yapmak, derste ölçme ve değerlendirme, ders içi ve ders dışı tartışma amaçları ile kullandıklarını belirlemişlerdir.

4.6. Sosyal Medya Öğrenme ve Öğretme Sürecini Destekler

Sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı kullanan ve kullanmayan öğretim elemanlarının bu süreçle ilgili algıları, aldıkları olumlu sonuçlar ve destekleyici görüşleri bu tema altında beş alt tema ile açıklanmıştır.

Öğrencilerin İlgi ve Motivasyon Artışı

Katılımcılar sosyal medyanın derse destek amaçlı kullanımının öğrencilerin ilgisini çektiğini, motivasyonlarını artırdığını ve motivasyonlarındaki bu artışın öğrenmelerini desteklediğini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Eğer dersten kopmuşlarsa bile o anda derse geri dönüyorlar ve motive oluyorlar. Ve daha aktif katılım sağlıyorum.”(K1)

“Hoşlarına gidiyor. Derse olan ilgileri artıyor. Gençlerin hepsi sosyal medya ortamında olduğu için o ortamdan dersle ilgili bir video ya da not paylaştığım zaman en ilgisiz öğrencinin bile dikkatini çekebiliyor.”(K13)

“Derste sosyal medya ile öğrenciler hareketleniyor, kaynıyor. Dersten kopukluk olduğunu düşündüğüm zamanlarda da hemen bir video açarım.”(K18)

Sosyal medya araçları ile öğrencilerin derse olan memnuniyetlerinin artması, konuya en uzak öğrencinin bile derse ilgisinin oluşması, dersten kopan öğrencinin derse geri dönüş sağlaması gibi alınan olumlu sonuçlar daha önce yapılan çalışmalarla da ortaya konmuştur (Ajjan ve Harsthone, 2008; Karaman, Yıldırım ve Kaban, 2008; Kıcı ve Dilmen, 2014; Özmen vd., 2011). Kıcı ve Dilmen (2014)’e göre öğrenmenin daha zevkli hale gelmesiyle öğrencinin motivasyonu artacak ve bu durum öğrenmeyi de destekleyecektir. Ayrıca, Alp ve Kaleci (2018) YouTube üzerinden paylaşılan videolarla öğrenci merkezli, esnek ve farklı bir

teknolojiden yararlanıldığını, öğrenme ortamında aktif olmayan öğrencilerinde öğrenme olanağına sahip olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilere Hızlı ve Etkin Ulaşım

Öğretim elemanları sosyal medya araçları ile öğrencilere her an her yerden ulaşabildiklerini, yapılan duyuruların hemen görüldüğünü ve yayıldığını söylemişlerdir.

“Benim bir amacım var öğrenciye en hızlı ve en efektif bir şekilde ulaşmak.” (K15)

“Bir bilgi paylaşılacağında sosyal medya aracılığıyla istediğiniz saatte istediğiniz kişiye ulaşabiliyorsunuz. Aynı zamanda paylaştığınız içeriğin kaç kişiye ulaştığını ve etkileşimini görme imkânı da sağlayan bir sistem. Bu uygulamalarla aslında hocanın sorumluluğu da kısmen ortadan kalkıyor. Hoca ben paylaştım öğrenci mutlaka görür ya da gördü diye düşünüyor.” (K9)

Öğretim elemanlarının iletişim ya da ders amaçlı olarak öğrencilerine ulaşmak istediği zamanda ulaşabilmesi günümüzde sosyal medya araçları ile kolaylaşmıştır. Dersin saati, tarihi ve ertelenmesi durumunda yapılan duyurular, not ve bilgi paylaşımı, etkinlikler ve acil bir durumda verilmesi gereken haberlerin paylaşımına sosyal medya araçları olanak vermektedir.

İşman ve Albayrak (2014) Facebook’un eğitim amaçlı kullanımı ile ilgili öğrencilerin görüşlerini belirlemek amacıyla bir ders için Facebook grubu kurmuşlardır. Kurulan bu grupta her hafta derste işlenen konular ile ilgili materyal paylaşımı, dersle ilgili duyurular yapılmış ve sınavlara ilişkin bilgiler verilmiştir. Öğrencilerin, kişisel veya grup olarak, dersle ilgili sorularına ya da sorunlarına bu grup üzerinden yanıt verilmiştir. Araştırma sonunda bu grup ile öğretim elemanları ulaşmak istedikleri öğrencilere en fazla iki gün içerisinde ulaşmıştır. Öğrencilerin bir sonraki ders için yapılan duyuruya ilişkin sorunlarını paylaşması, bu sorunların hemen giderilmesi, yapılan duyuruların hemen görülmesi ve yayılması gibi büyük avantajlar sağladığı görülmüştür.

Zaman ve Mekân Sınırının Ortadan Kalkması

Öğretim elemanları zaman ve mekân sınırı olmadan sosyal medya aracılığıyla daha geniş kitlelere erişebildiklerini ve öğrencilerin katılamadıkları dersin materyallerine istedikleri anda ulaşabildiklerini söylemişlerdir.

“Sosyal medya ile eğitimin demokratikleştiğini düşünüyorum an itibariyle İngilizce öğrenmek isteyen birinin kursa gitmesine gerek yok, gitar öğrenmek isteyen birinin kursa para vermesine gerek yok, tarih öğrenmek isteyen kişinin aynı şekilde.”(K15)

Bu durum öğrencilerin kendi istedikleri ve ilgi duydukları alanlarda kendilerini yetiştirme fırsatı bulabileceğini göstermektedir. Sosyal medya öğrencilerin ilgi duydukları, merak ettikleri alanlara ulaşmalarını, farklı fikirleri keşfetmelerini ve öğrenmelerini sağlar (Sağbaş vd., 2016). Ayrıca sosyal medya eğitimde fırsat eşitliği de sağlamaktadır. Öztürk ve Akgün (2013) sosyal medyanın öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımının düşük gelir düzeyine sahip öğrenciler tarafından olumlu karşılandığını belirlemişlerdir. Bunun nedenini ise düşük gelir düzeyine sahip öğrencilerin ücretsiz eğitim almak istemeleri olarak değerlendirmişlerdir.

Ayrıca katılımcılar sosyal medya araçları ile öğrencilerin dünyanın dört bir yanından paylaşılan bilgilere hızlı bir şekilde ulaştıklarını belirtmişlerdir.

“Sosyal medya ve teknoloji ortamı ile bir makale, bir doktora tezi, bir kelime ile bir kitap tarama kolaylaşıyor.”(K16)

Çeşitli sosyal medya uygulamaları ile veri paylaşımı daha kolay bir hale gelmiştir. Böylece ortak ilgi alanlarına sahip kişiler birbirlerine bilgi aktarabilmekte ve ortamda sürekli ilerleyen web tabanlı bilgi kaynaklarına katkı sağlayabilmektedir (McLoughlin ve Lee, 2008). Ayrıca bilgi kirliliği ve dağınıklığı içinde öğrenci üyesi olduğu grupların yol göstermesi ile doğru bilgiye daha kolay ve hızlı şekilde ulaşabilmektedir (Sağbaş vd., 2016).

Etkili, Hızlı ve Kolay Öğrenim

Öğretim elemanları sosyal medya araçlarının ders materyali olarak kullanımının öğrencilerin konuyu daha iyi kavramasına yardımcı olduğunu, kavramları öğrenmede kolaylık ve verimlilik sağladığını ifade etmişlerdir.

“...hoca bilgiyi iyi seçmeli, iyi seçer ve iyi aktarırsa öğrenci daha iyi anlar. Ben öğrenciyi videolarla karşılaşılabilecekleri ya da öğrenmeleri gereken şeylere hazırlıyorum. Örneğin; kayakçılarla ilgili bir iş kazası anlatırken; kayak yapan ve bununla karşılaşılabilecek bir öğrenciyi bu duruma hazırlamam gerekir. Ne kadar anlatırsam anlatayım, bunu bir görselle ya da videolarla öğrenciye verebilirim bu konuyu daha iyi anlar.”(K18)

“ ...tahtada çizip anlatınca bazı şeyler havada kalabiliyor, YouTube’ dan video açınca daha anlaşılır oluyor. Bu da benim için sosyal medyanın artı bir yönü oluyor.” (K17)

“Sözel ifadenin yetmediği yerde görselliğin öğrencinin algılamasına ve öğrenmesine katkı sağlaması için sosyal medyayı kullanıyorum.” (K18)

Benzer şekilde Alp ve Kaleci (2018), öğrenme ortamlarında kullanılan görsel ve işitsel materyallerin birden fazla duyuya hitap ettiği için somut ve kalıcı öğrenmeye katkı sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler arasındaki etkileşimin birbirlerini etkileyerek derse olan katılımın yükseleceğini ifade etmişlerdir. Karaman vd. (2008), eğitimde kullanılan Web 2.0 araçlarının öğrenme ortamına; üst düzey düşünme, grup çalışması alışkanlığı ve problem çözme becerileri, öğrencinin ilgisini çekme, bireysel gelişim, sorumluluk alma ve etkili öğrenme gibi katkılarının olduğunu belirlemiştir. Yapılan araştırmalar sosyal medya araçlarının kalıcı öğrenmeyi arttırmak, öğrenme ve öğretme sürecinde etkili bir ortam sağlamak, öğrencileri yeni bilgi üretmeye ve paylaşmaya teşvik etmek, kavramları öğrenmede kolaylık, öğrenme ve öğretmede verimlilik gibi birçok destekleyici yönünü ortaya koymuştur (Ajjan ve Hartshorne, 2008; Kıcı ve Dilmen, 2014; Korucu ve Yücel, 2015; Özmen vd., 2011).

Öğrencilerin Kendilerini Daha Rahat İfade Etmesi

Katılımcılar bu ortamlarda iletişimin daha etkili sağlanması ile öğrencilerin düşüncelerini daha kolay ifade ettiklerini, bu durumun öğrenci ve öğretim elemanları arasındaki diyalogu güçlendirdiğini belirtmişlerdir.

“Sosyal medya etkileşimli olarak kullanıldığı zaman öğrenciler daha samimi ve yüz yüze söyleyemeyecekleri şeyleri söylüyorlar .” (K17)

Sosyal medya öğrencilere sosyalleşme ve iletişim alanında olumlu yönde katkı sağlar. Öğrenciler ulusal ve uluslararası düzeyde tartışmalara katılarak kendilerini daha iyi ifade etme imkânı bulmaktadır (Sağbaş vd., 2016). Ayrıca öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya araçlarının kullanılmasıyla öğrenen-öğreten arasındaki iletişimin daha etkili olacağı ve birbirlerini daha iyi tanıma imkânı elde edecekleri belirlenmiştir (Grant, 2008). Böylece öğrencilerin hem kendi akranları ile hem de öğretenleri ile iletişim olanaklarının artmakta olduğu söylenebilir. Ajjan ve Hartshorne (2008) sosyal medya kullanımının öğrencilerin okuma ve yazma becerisini geliştirdiğini, öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğreten, etkileşimini arttırdığını belirtmişlerdir.

Sosyal medya araçlarının doğru ve yerinde kullanılması gerektiğini düşünen bir öğretim elemanı görüşlerini ve şahit olduğu bir olayı şu şekilde aktarmıştır:

“Sosyal medyanın da eğitimde kullanılmasının %100 iyi ya da %100 kötü olduğunu düşünmüyorum. Sosyal medya iyi yönde kullanılmalı. Eğitimde kullanılmasının derslerin kolay anlaşılması için önemli olduğunu düşünüyorum. Sosyal medya aracılığıyla bir olaya şahit olmuştum. Bir kardiyolog Facebook sayfasından hastasıyla ilgili bir bilgi paylaşıyor. Alanları farklı olmasına rağmen bir veteriner hekim kardiyologla bu konuda sosyal medya aracılığıyla iletişime geçiyor, hayvanlarda da olabilen bu hastalığı ve tedaviyi anlatan bir bilgi paylaşımı yapıyor. Ve böylece kardiyologda bu bilgiyle hastasını iyileştiriyor. Bu işte sosyal medyanın gücü bu konuda daha aktif kullanılmasının gerektiğinden yanayım.”(K6)

4.7. Sosyal Medya Öğrenme ve Öğretme Sürecini Engeller

Sosyal medyayı öğrenme ve öğretmede kullanan ve kullanmayan öğretim elemanlarının bu süreçle ilgili olumsuz ve öğrenme ortama engel olduğuna ilişkin algıları ve karşılaştıkları problemler bu tema altında toplanmıştır. Bu temanın altında beş alt tema ortaya çıkmıştır.

Sosyal Medyanın Öğrenciler İçin Zorunluluk ve Bağımlılık Yaratması

Bazı katılımcılar öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya araçlarının kullanılmasının öğrencilere bir baskı yaratacağını ve zamanla onlar için sosyal medyanın bir bağımlılık olacağını söylemişlerdir.

“Ben ders ortamında sosyal medya kullanılmasından yana değilim. Sosyal medyanın bir bağımlılık olduğunu düşünüyorum. Derse fayda sağladığını düşünmüyorum.”(K14)

“Sosyal medyayı ders anlatımında aktif kullanmaya başladığım zaman bunun onlar için bir zorunluluk haline geleceğini düşünüyorum.”(K2)

Öğretim elemanlarının sosyal medya araçları üzerinden ders işlemesi, konuya ilişkin not ve materyal paylaşımı gibi etkinliklerde bulunması sosyal medya hesabı olmayan veya kullanmak istemeyen öğrenciler üzerinde zorunlu bir kullanım yaratabilir. Bunun yanı sıra İşman ve Albayrak (2014) sosyal medya araçlarının gençler üzerinde bağımlılık oluşturduğunu öğrencilerin ders çalışmak yerine bu ortamlarda eğlenmek amacıyla vakit geçirme eğilimlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumu aşmak için ise öğrencilere Facebook’u bilinçli kullanma ve zaman yönetimi, karşılaşılabilecekleri olumsuzluklara karşı alınacak önlemler konusunda eğitim verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile ilgili bağımlılık ve zaman yönetimi konusunda bilinçlendirilmemesi, hem günlük hayatta hem de öğrenme sürecinde kurdukları ilişkilerde başarısız olmaları ile sonuçlanabilir.

Sosyal medya birçok yükseköğretim öğrencisi için bağımlılık boyutundadır. Bu durum günümüz gençliğinin en önemli sorunlarından birisidir. Küçükali (2016) bu konuda öğrencilerin sosyal medyayı öğretme amaçlı kullanımı için uygun programlar geliştirilebileceğini ve yeni düzenlemelerle öğrencilerin başarılarının artırılması gerektiğini belirtmiştir. Üniversite kampüslerinde WiFi kullanımı sınırlandırılarak İnternet erişiminin belirlenen saatlerde olmasını veya öğretme amaçlı kullanılan sosyal medya araçlarının kullanılmasının belirli sürelerle sınırlandırılmasını önermiştir. Böylece öğrencilerin öğretme ortamlarında İnterneti uzun süreli eğlence amaçlı kullanmasının önüne geçilebileceğini ifade etmiştir. Bunun sonucunda öğrencilerin eğlence için harcadıkları vakitlerin öğretim içerikli sosyal medya kullanımları ile destekleneceğini ve bu durumun öğrencilerin başarısına olumlu yönde katkı sağlayacağını belirtmiştir.

Sosyal Medyanın Öğrencileri Hazır ve Doğruluğu Kanıtlanmamış Bilgiye Yönlendirmesi

Öğretim elemanları teknolojinin gelişmesiyle öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarının değiştiğini, okumadan ve bilginin doğruluğunu araştırmadan hazır bilgiye yönlendiklerini ifade etmişlerdir.

“(...) İnsanlar okuyarak ve düşünerek bilgiyi zihinlerine yazmalıdır. Sosyal medya kullanıldığı zaman her şey hazır ve bu durum eğitim hayatı için zararlıdır.”(K5)

“İnternetin ortaya çıkması ile geleneksel okumalar azaldı ve kaynak araştırması yavaş yavaş yok oluyor. İnternetin, sosyal medyanın kaos yapısı içinde bilgilerin dağınık olması aynı zamanda doğru ve nitelikli bilgiye erişimi de zorlaştırıyor.”(K8)

“Bir de sosyal medyada bilgi kirliliği var. Yanlı haber ve yanlı bilgi paylaşımı yapılıyor. Öğrencide çapraz sorgulama yapıp bilginin doğruluğunu kontrol etmiyor. Bu da benim için bir problem.” (K18)

“Artık öğrenciler kitap almaktan korkuyorlar, kütüphaneye gitmiyorlar, yayınevleri de kaliteleri düşürdü, yayınlarda bilgi kirliliği olmaya başladı, öğrenciler hazırca oldular, bilgileri okumadan kopyala-yapıştır yapıyorlar. Ödev veriyorum 2018 yılındayız ama 2014 yılının bilgileri ile ödev getiriyorlar bana çünkü okumadan yapıyorlar.” (K11)

“Çünkü öğrenciyi araştırmaya ve düşünmeye sevk eden uygulamalar değil. İnsanlar okuyarak ve düşünerek bilgiyi zihinlerine yazmalıdır. Sosyal medya kullanıldığı zaman her şey hazır ve eğitim hayatı için zararlıdır.”(K5)

Öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarının değiştiği bulgusu İslim ve Çakır (2017)’in araştırma sonuçları ile paralellik göstermiştir. İslim ve Çakır (2017)’in yaptıkları araştırmada bazı öğretim elemanları öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarının değiştiğini, öğrencilerin artık daha tembel ve pasif olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bazı öğretim elemanları teknolojinin gelişmesi ile beraber öğrencilerin bilgiyi arama alışkanlıklarının da değiştiğini ifade etmişlerdir.

Web 2.0 araçları günümüzde birincil kaynak haline gelmiştir. Öğrenciler bir konuyu öğrenmek istediklerinde çevrimiçi aramalarla konuya ulaşmaktadır (Horzum, 2010). İnternet ve sosyal medya ortamında ki bilgi kirliliği öğrencileri yanlış bilgiye götürebilir ve bilginin doğruluğunu araştırmadan yapılan çalışmalar öğrencinin başarısızlığına yol açabilir. Araştırmadan ve okumadan kopyala-yapıştır ile bilginin elde edilmesi öğrencilerin zamanla okuma ve yazma becerilerinin de körelmesine sebep olabilir. Sosyal medya araçlarının öğretme amaçlı kullanımın hedeflerinden biri de öğrencilere yeni bilgilere ulaşma becerisi kazandırmak, en doğru bilgiye en kısa sürede ve en güvenilir kaynaklardan ulaşmasını sağlamaktır (Öztürk, 2011).

“Yazı yazmayı neredeyse cümle kurmayı unutacak düzeye geliyor öğrencilerimiz. Bağımsız düşünemiyorlar, (...) Aynı zamanda hazırcılığın ön planda olduğu bir platform olduğu için hem bilgi kirliliğine hem de vakit kaybına sebep oluyor. Öğrenciler kitap okumak ve araştırma yapmak için vakit ayırmıyorlar.”(K16)

Sağbaş vd. (2016) sosyal medyanın gençlere verdiği zararlar altında “kişisel beceri eksikliğini” ayrı bir başlık altında incelemişlerdir. Buna göre; sosyal medyada çok fazla vakit harcayan gençler çevrimiçi ortamda sanal ilişkiler kurmaktadır. Dolayısıyla gerçek hayatta kurmaları gereken yüz yüze ilişkilerde başarısız olmaktadır. Öztürk (2011) sosyal medyanın yükseköğretim öğrencileri üzerindeki olumsuz etkilerini; öğrencilerin gereğinden fazla sosyal medyada zaman geçirmesi ve bu durumun sosyalleşmelerini engellemesi ve öğrencilerin ders verimliliğini azalttığı yönünde belirtmiştir.

Öğrencilerin Bilinçsizlikleri ve İlgilerinin Ders Dışına Yönelmesi

Öğretim elemanları sosyal medya araçları ile ders işlenirken öğrencilerin bu ortamlarda ki ciddiyeti benimsemesi için bu konuda bilinçlendirilmeleri gerektiğini söylemişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılar sosyal medya kullanılan derslerde öğrencilerin ilgisinin ders dışına kaydığını belirtmişlerdir.

“Derste başka materyaller kullanınca öğrencilerin derse karşı olumsuz baktığını düşünüyorum. Öğrencilerin ilgisi hemen ders dışına kayıyor. Öğrenciler bu konuda bilinçli değil ve yanlış anlamaya müsaitler.” (K12)

“Derste bir film açtığım zaman, öğrenci onu sadece film olarak izliyor, verdiğim mesajı alamıyorlar ya da anlattığım konuyla ilgili olarak zihinlerinde bağlantı kuramıyorlar. O dersi bazen boş geçmiş gibi görüyorlar. Derste film izledik ders işlemedik gibi düşünüp, dersle ilgisi olmayan bir konu işlenmiş gibi algılıyorlar. Bu yüzden bu konuda öğrencilerin bilinçli olması ve bu sentezi doğru algılamaları gerekiyor. Ayrıca sosyal medya kullanımıyla öğrenciler daha farklı bilgiler elde edebiliyorlar ama derste sosyal medya kullandığım zaman dersten bir kopuş ve ilgisizlikte oluyor.” (K10)

Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu öğrencilerin bu konudaki bilinçsizliklerinin öğrenme ortamının oluşmasına engel olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu ortamlarda rahat davranarak dersten koptuğunu, paylaşılan görsel ya da işitsel herhangi bir materyalde ilgilerinin ders dışına kayarak yanlış anlamaya müsait olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu ortamlardaki ilgisizlikleri ve dikkatlerinin konu dışına kayması gibi yaşanan sorunlar, öğretim elemanlarının da bu sürece olan ilgilerini kaybetmesine yol açabilir. İslim ve Çakır (2017) öğretme amaçlı teknoloji kullanımında öğretim elemanlarının çoğunluğunun sınıf içi ortamıyla ilgili şikâyetle bulunduklarını belirlemişlerdir. Öğretim elemanları öğrencilerin davranış problemlerinin, sınıf içi bilgisayarları sınıf dışında kullanmalarının öğretme amaçlı teknoloji kullanımına engel olduğunu belirtmişlerdir. Bu doğrultuda çalışmanın bulguları İslim ve Çakır (2017)’ın araştırmaları ile paralellik göstermektedir.

Öğrenen-Öğreten İlişkilerinde Dengenin Bozulması

Katılımcılar öğrencilerin sosyal medya ortamında öğrenen-öğreten sınırlarının korunamadığını, gizlilik sınırlarını aşarak saygısızca davrandıklarını söylemişlerdir.

“Öğrenciler sosyal medya ortamında sınırlarını aşmış bir şekilde davranıyorlar. Laubali ve samimi. Mesela dersle ilgili bir WhatsApp grubu kuruldu. Biz sağlıkçı olduğumuz için hastanelere eğitime gidiyoruz. Ama öğrenciler bu grubu bilgi almak ya da vermek yerine hoca nerde? Geldi mi? gibi sorular için kullanıyorlar. Sosyal medya da eğitim algıları yok.” (K20)

“İletişim amaçlı kullandığım da öğrencilerin istedikleri zaman, geç saatlerde ya da gece yarısı mesaj atmaları soru sormalarını söyleyebilirim.” (K3)

Öğrencilerin bilinçsizlikleri sosyal medya ortamında öğrenen-öğreten ilişkisini zedeleyecek rahat ve samimi davranışlarına neden olmaktadır. Yüz yüze söylemeye cesaret edemeyecekleri saygı ve gizlilik sınırını aşan sözcükleri sosyal medya ortamında öğretim elemanlarına daha rahat bir şekilde ifade edebilmektedir. Bu konuda bir öğretim elemanı şahit olduğu bir olayı şöyle açıklamıştır:

“Şahit olduğum bir olayı paylaşmak istiyorum. Bir hocamız Periscope uygulaması ilk çıktığı zamanlarda oradan bir canlı yayın açarak dersini anlatmaya başladı. İlerleyen dakikalar da öğrencilerinden uygunsuz bir yorum geldi ve hoca ne yapacağını şaşırarak canlı yayını bitirdi. Ve bir daha da oradan yayın yapmadı.” (K9)

Bu örnekte olduğu gibi, bir öğrencinin dahi olsa yarattığı olumsuzluk tüm sınıfı sosyal medya kullanımı ve paylaşımından uzaklaştırdığı söylenebilir.

Sosyal Medya Araçlarından Kaynaklı Nedenler

Öğretim elemanları sosyal medya araçlarındaki içerik sıkıntısı ve teknik eksikliklerin öğrenme ortamının oluşmasını engelleyen bir durum oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

“YouTube’daki videolarda ses düzeni ya da İngilizce ile anlatım gibi problemlerle karşılaşıyorum. Bu problemlerle karşılaştığım için videoları önceden hazırlayıp derse gidiyorum.” (K18)

“Sosyal medyanın derslerde kullanılmasını olumsuz değerlendiriyorum. Örneğin; YouTube açtığım bir video ilerleyen dakikalar da istemediğim mesajlar olabiliyor. Siyasi amaçlı ya da küfürlü. Derste asıl vermek istediğim mesaj farklı yerlere kayabiliyor. Oysa bizim o videoyu izletirken ya da paylaşırken öğrencileri yönlendirmek gibi bir düşüncemiz asla olamaz.” (K4)

Sosyal medya araçlarının yeterli öğretme içeriğine sahip olmaması, dosya yükleme ve içerik düzenleme konularında getirmiş olduğu sınırlılıklar bu araçların öğretme amaçlı kullanımında karşılaşılan bir diğer problemdir (Korucu ve Karalar, 2017). Bulu ve İşler (2011) Second Life ortamında işlenen derslerdeki yaşanan problemleri internet bağlantısı, ses sorunları ve objelerin yüklenmemesi gibi teknik sıkıntılardan kaynaklandığını belirtmişlerdir.

4.8. Sosyal Medyanın Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Etkin Kullanımı ve Beklentiler

Öğretim elemanlarının sosyal medyanın öğrenme ve öğretme amaçlı etkin kullanımı için yapılabileceklerle ilişkin görüşleri ve bu süreçle ilgili geleceğe yönelik beklentileri bu tema altında incelenmiştir.

4.8.1. Etkin Kullanımı

Teknik Sorunların Giderilmesi

Öğretim elemanları altyapı eksikliğinin ve kablosuz İnternet ağının iyileştirilmesinin bu konuda daha etkin bir kullanımın oluşmasına katkı sağlayacağını belirtmişlerdir.

“Daha etkili bir İnternet erişimine ve bu konuda bir sisteme ihtiyaç var. Ayrıca hocalar için bu konuda derslerde kullanmak amacıyla bir İnternet bağlantısı olabilir.” (K1)

“Daha etkin kullanılabilmesi için WiFi sorununu çözmekle işe başlayabiliriz.” (K6)

“Hocalar için kablolu İnternet sistemimiz var hala bu sistem WiFi ile desteklenir ve kablosuz iletişim sağlanırsa, sosyal medyada eğitim sürecinde daha etkin kullanılabilir.” (K4)

Alınan yanıtlar Öztürk (2011)’ün görüşleri ile benzerlik göstermiştir. Öztürk (2011) internetin olumlu özelliklerine rağmen eğitim sistemimizde halen etkili bir şekilde kullanılmamasına dikkat çekmiştir. Bunun sebebini ise ekonomik kaynak yetersizliği ve alt yapı eksikliği olarak belirtmiştir. Sosyal medya araçlarının öğrenme ve öğretme amaçlı kullanılmamasının en büyük nedenlerinden biri kurumların teknik ve altyapı sorunlarına yeterince yatırım yapmamasından kaynaklı olabilir. Kilis vd. (2014) öğretim elemanlarının sosyal medya ile öğrenme ortamını bütünleştirmek için altyapı yetersizlikleri, yol gösterici bir rehber ve mesleki açıdan gelişim fırsatlarının eksik olmasından dolayı sorun yaşadıklarını belirlemişlerdir.

Öğretim elemanlarından bazıları ise sosyal medyayı etkin kullanmak için teknik sorunların varlığına katılmayarak günümüzde var olan kaynakların yeterli olduğunu yönünde görüş belirtmişlerdir.

“Bence şu anda öğrenme öğretme sürecinde sosyal medyanın kullanılması yeterli ve değerlendirmeyi bilen için beklentiyi karşılıyor. Ama sınıflara WiFi ulaşımı verilirse daha etkin olabilir.”(K17)

“Şu an ki imkânlarımızın sosyal medyayı eğitimde etkin kullanmak için yeterli olduğunu düşünüyorum. Benim için projeksiyon ve yansıtma yeterli bunu da sınıftaki imkanlar ile sağlayabiliyorum.”(K18)

Sosyal Medya Araçlarının Öğrenme Ortamına Uygun Tasarlanması

Öğretim elemanları sosyal medya araçlarının öğrenme ortamını destekleyici sistemli bir şekilde tasarlanmasının bu süreç için daha etkili olacağını belirtmişlerdir. Böyle bir sosyal medya aracı düzenlenirken yorumların kısıtlandırılabilceğini, filtrelenebileceğini ve sadece dersi alan öğrencilere özel gruplarla sosyal medya araçlarının oluşturulabileceğini ifade etmişlerdir.

“(…)Ayrıca daha etkin kullanılabilmesi için sosyal medya uygulamalarının daha korunmalı bir sistem haline getirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”(K6)

“Kullanılacaksa da etkin kullanılabilmesi içinde sadece öğreten ve öğrenen ilişkisini koruyacak bir sistem olabilir. Güvenilir ve saygılı bir ortam sağlanabilir. Böyle bir sistem; herkesin erişimi kısıtlanarak sadece o dersi alanların ulaşacağı bir şekilde düzenlenebilir.”(K9)

“Daha etkili olabilmesi için yorumlar kapatılabilir ya da herkesin göremeyeceği şekilde yorumlar kısıtlandırılabilir. Aslında eğitim için geri bildirim çok önemli, ama öğrencilerin yorumları daha özel bir ortamda alınabilir. Yorumlar da filtre özelliği olabilir. Ya da sadece o dersi alanların izleyebileceği, katılabileceği bir platform oluşturulabilir. Örneğin; Facebook’ daki kapalı grup özelliği ile sadece o dersi alan öğrenciler ile canlı yayın ortamında ders işlenebilir.”(K13)

“Bir de şöyle bir soru olabilir. Bu konuda var olan sosyal medya araçları mı kullanılmalı? Yoksa eğitim sistemi için ayrı bir sosyal medya uygulaması mı geliştirilmelidir?”(K2)

“Bu uygulamalar eğitim için etkin bir şekilde kullanılabilirse daha iyi sonuçlar alınacaktır. Ama öncelikle Sosyal medyanın eğitim süreciyle birleştirilmesinin amacına uygun olarak kullanıldığında iyi sonuçlar doğuracağına inanıyorum. Görsel eğitim her zaman daha çok akılda kalır.”(K10)

Bu konuda Özbay (2015) sosyal medya araçları üzerinde eğitsel amaçlı uygulamaların geliştirilmesinin öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medyanın etkin kullanımını sağlayacağını belirtmiştir. Verilen yanıtlar Özbay (2015)’ın görüşleri ile paralellik göstermiştir. Öğretim elemanları herkesin katıldığı bir öğrenme ortamındansa sadece dersi alan öğrencilerin kullanıcı adı ve parola ile giriş yapabildikleri, öğrencilerin kimliklerinin açıkça paylaşıldığı, ders materyallerini güvenerek ve kolaylıkla paylaşabilecekleri bir sosyal medya aracını tercih ediyor olabilirler.

Öğrencilerin Bilinçlendirilmesi ve Öğretim Elemanlarının Farkındalıklarının Arttırılması

Öğretim elemanları sosyal medyanın etkin kullanımı için öğrencilerin bilinçlendirilmesi ve öğretim elemanlarının bu süreç ile ilgili farkındalıklarının arttırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretim elemanları öğrencilerin bilinçlendirilmesi için ‘öğrenme amaçlı sosyal medya kullanımı’ eğitimleri verilmesini önermişlerdir.

“Sosyal medya kullanımı üzerine eğitimler verilebilir. Doğru amaca hizmet etmesi için hem öğrenciler hem öğretim elemanları bu konuda bilinçlendirilmelidir.”(K12)

“Öğrenciler de bu konuda bilinçlendirilmelidir. Öğrenciler derste anlatılmak istenen konuyla sosyal medya üzerinden verilen mesajları bağdaştırabilmeli, günlük hayatta sosyal medya kullanımı ile ders amaçlı sosyal medya kullanımı arasındaki farkı ayırt edebilmelidir. Eğitim-öğretim amaçlı kullanımda bilinçlenilmelidir. Dersin içeriğini destekleyen bir amaçla sosyal medya kullanılmalıdır.”(K10)

“Ben aslında teknolojiye uzak biriyim. Bu konuda ilgim ve merakım yok. Ama daha etkin olması için öğrencilerin bu konuda eğitilmesi gerekir diye düşünüyorum. Belki sonra biz öğretim elemanları bu konuda eğitilmeliyiz.”(K20)

“Sosyal medyayı kullanırken dozunu iyi ayarlamak gerekir. Öğrenciye zorlama ve not tehdidi olmadan bir şey yaptırılmıyor. Öğrenciler ekranın arkasına saklanmamalı,

sınırlar iyi çizilmeli. Ve bu yöndeki çalışmaların destekleyici olması gerektiğini düşünüyorum.”(K17)

Murray (2008) öğrencilerin çevrimiçi ortamlardan korunmasının mümkün olmadığını belirtirken, öğrencilerin bu ortamlarda güvenli ve sorumlu davranmaları için gerekli stratejileri şu şekilde belirtmiştir. Kamuya açık bir ortamda söylemek ve yayınlamak için uygun olan şeyleri öğrenmek, gerçek ile kurguyu birbirinden ayırt etmek, bilgi ve potansiyel tehditlerin nasıl ayırt edileceğini bilmek ve uygunsuz bir etkileşiminin nasıl tanınacağını ve bu etkileşimden nasıl çıkılacağı konusunda bilinçli olmak olarak sıralamıştır. Sepetçi ve Mencet (2017) daha etkin bir kullanım için öğrencilerin sosyal medyayı doğru ve verimli kullanabilmeleri ve zaman yönetimini doğru yapabilmeleri adına medya okuryazarlığı dersinin her bölümde müfredata seçmeli ders olarak getirilmesini önermişlerdir. Öğrencilerin sosyal medyayı etkin kullanması öğretim elemanlarının derste vermek istedikleri mesajı doğru algılamalarını sağlayabilir. Bu duruma bağlı olarak öğrenmedeki verimlilik artabilir.

Öğretim elemanlarının ise bu çağa ayak uydurması sosyal medya araçlarını kullanmayı bilmesi ve bu araçları öğrenme ortamı sağlayacak şekilde kullanması önemlidir. Katılımcılar öğretim elemanlarının farkındalıklarının artırılması amacıyla teknoloji kullanımı ve sosyal medya kullanımı konusunda mesleki eğitimler verilebileceğini belirtmişlerdir.

“Hizmet içi eğitimler verilebilir. En büyük sorun dijital göçmenler onların bu konuda eğitim alması şart.”(K2)

“Sosyal medya konusunda hocalar bilinçlendirilmelidir. Çoğu hoca sosyal medyayı sadece haber paylaşılan, fikir beyan edilen bir ortam olarak görüyor. Sosyal medya kullanımı mutlaka öğrenilmelidir... Dolayısıyla savaşımadığımız şeyin içine girmek zorundayız. Sosyal medya ile savaşmayı bırakıp onu öğrenmek gerekiyor.”(K11)

“Basit ve temel konulardan başlanarak bilmeyenler için sosyal medya eğitimleri verilebilir.”(K13)

“Eğer sosyal medya amacına uygun kullanılırsa neden olmasın. Öğrenciler bu konuda bilinçlendirilmeli, daha sonrada öğretim elemanları eğitim almalıdır.”(K20)

Öğretim elemanlarının doğru bilgiyi doğru araçlarla öğrenciye aktarması önemlidir. Bu konuda öğretim elemanlarının farkındalıkları artırılmalı ve sosyal medya araçları ile dersi

bütünleştirebilme becerisine sahip olmaları gerekmektedir. Bir öğretim elemanı bu konudaki görüşlerini şu cümlelerle açıklamıştır:

“Kısacası; doğru bilgi doğru aktırıldığı sürece sosyal medya inanılmaz etkili, kullanım amacı çok önemli. Yenilenen ve gelişen teknolojide bu şekilde, örneğin Drone, hem güvenlik amacıyla, hem silah amacıyla, hem taşımacılık amacıyla, hem de görüntüleme amaçlı kullanılabilir. Teknoloji ve sosyal medyanın da kullanım amacı çok önemlidir. Ben derslerimde bazen YouTube videolarının seslerini kapatıyorum ve öğrencilerime yüz hareketlerine göre sizce ne konuşuyorlar diye soruyorum. Yani onları düşünmeye ve beyin fırtınası yapmaya yönlendiriyorum. Benim ders anlatırken ki amacım $2*2=4$ ’ü öğretmek değil, $2*2=5$ neden değil? Bunu öğrenmelerini ve sorgulamalarını istiyorum. Bunu ispatlamak içinde bilgiye ihtiyaçları var. Öğreniyorlar, bilgi ediniyorlar ve bilgiyi bilen ikna eder, ikna ediyorlar. Ezberci yaklaşımı desteklemiyorum.”(K18)

Bu tema altında elde edilen sonuçlar yapılan diğer araştırmalarla da paralellik göstermiştir. Korucu ve Karalar (2017) öğretim elemanlarının Web 2.0 araçlarını kullanırken karşılaştıkları problemlerin temelini; bu araçların öğretme amaçlı etkin bir şekilde nasıl kullanılacağı ile ilgili yeterli eğitim imkanlarının olmaması olarak açıklamışlardır. Mencet (2012) üniversitelerin bu süreci düzenlerken, öğretim elemanları ve öğrencilerin sosyal medyanın olanaklarından etkili bir şekilde yararlanabilecek bilince sahip olmalarının göz önüne alınması gereken bir konu olduğunu belirtmiştir. Özbay (2015) sosyal medyanın öğrenme ortamına dönüştürülemiyor olmasının en önemli sebebini; öğretim elemanlarının sosyal medyayı geleneksel sınıf ortamı ile yeteri kadar bütünleştiremiyor olmaları ve ders ortamında meraklandırıcı etkinlikler oluşturamamaları olarak ifade etmiştir.

Turan ve Çolakoğlu (2008) birçok üniversite yöneticisinin teknolojinin eğitim alanında kullanılmasının maliyetleri azalttığı ve yenilikçi bir yaklaşım olduğunu bildikleri için üniversitelerin teknolojiye yatırım yaptığını belirtmişlerdir. Ancak birçok çabaya ve yatırıma rağmen öğretim elemanlarının teknolojiyi sınırlı ve yenilikçi olmayan bir şekilde kullandıkları ortaya çıkmaktadır (Surry, 2000; Akt: Turan ve Çolakoğlu, 2008). Mencet ve Sepetçi (2017) yükseköğretimde öğretim elemanlarına bu süreçle ilgili eğitimler verilmesini ve öğretim elemanlarının da öğrencileri bu konuda teşvik etmelerinin gerekliliğini belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular belirtilen araştırmacıların ulaştıkları sonuçlar ile paralellik göstermektedir.

4.8.2. Geleceğe Yönelik Beklentiler ve Düşünceler

Öğretim elemanlarının bu konudaki görüşleri farklılık göstermiştir. Bazı öğretim elemanları gelecekte sosyal medyanın öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımının artacağını düşünürken bazı öğretim elemanları sosyal medyanın gelecekte öğretme amaçlı kullanılmaması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrenme ve öğretme sürecinde kullanımının artacağını düşünen öğretim elemanları bu sürece ve gelişmelere ayak uydurulması gerektiğini, hem maliyet hem geri bildirim kolaylığı açısından ileride kullanılmasının önemini belirtmişlerdir.

“Kesinlikle artacağını düşünüyorum. Derslerin neredeyse %70i sosyal medya üzerinden yapılacaktır. Böylece hem denetimi kolay olur hem de zaman ve maliyet açısından avantajlı olur. Yapılan maliyetin ise, geri dönüşlerle birlikte karşılanacağını düşünüyorum.”(K1)

“İlerde sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımının artacağını düşünüyorum. Yeni gelen hocalar bu teknoloji içinde büyümüş olacağı için daha aktif olarak sosyal medyanın eğitim sürecinde kullanılacağını düşünüyorum.”(K3)

“Eğitimde kullanımı ileriki zamanlarda mutlaka artar. Bu alandan uzak durmak gibi bir şey düşünülemez. Kaybolmamak için yeniliklere ayak uydurulmalıdır. Aksi takdirde öğrenciye dokunamazsınız. Öğrenciler için sosyal medya ve teknoloji önemlidir. Bu konuda öğrenci eksik olduğunuzu hissetmemelidir.”(K9)

“İlerleyen zamanlarda sosyal medya destekli eğitim sürecinin daha da artacağını düşünüyorum. Hayat boyu öğrenme devam etmeli. Gelecek dönemlerde de kapalı kapılar kalmayacak ve her şey şeffaf bir şekilde açık olacaktır. Bu anlamda her zaman öğrenmeye açık olmak gerekir.”(K12)

Çok sayıda öğretim elemanı gelecekte sosyal medyanın öğretme amaçlı kullanımını destekleyerek, olumlu yönde görüşlerini ifade etmişlerdir. Bu alanda yapılan araştırmalar sonucunda sosyal medyanın öğrenmede verimliliği arttırdığının belirlenmesi öğretim elemanlarının bu şekilde düşünmesine sebep olabilir.

Katılımcılardan bazıları üniversite eğitiminde köklü değişiklikler olacağını, ileride okul kavramının ortadan kalkacağını, eğitimin İnternet ve sosyal medya destekli olarak verilebileceğini belirtmişlerdir.

“Gelecekte sosyal medyadan bağımsız bir eğitim sistemi düşünemiyorum. Açık sınıf platformları fazlalaşacaktır. Tüm çalışmalar bu alana kayıyor. Yakın gelecekte mümkün olmasa bile uzak gelecekte okul ortamının ortadan kalkacağını düşünüyorum.” (K15)

“Genel olarak söylersem bence üniversite eğitimi kökten değişir. İlerde evden ders anlatacağım bir duruma gelir. Üniversiteler kendi sosyal medya hesaplarından dersin gün ve saatini duyurarak öğrencileri derse davet eder ve dersler sosyal medya üzerinden işlenir diye düşünüyorum. Zaten günümüzde bu konuyla ilgili uzaktan eğitim sistemi var. Zaman ilerledikçe sınırlar ortadan kalkıyor. Her üniversiteye iyi ve kaliteli hoca götürebilmemizin imkânı yok, sosyal medya uygulamaları ile sınırlar ortadan kalkar ve her üniversitedeki öğrenciler kaliteli ve iyi eğitim veren hocalar ile buluşur. Bir 10 yıl sonra bu sistem ortaya çıkabilir diye düşünüyorum.” (K18)

Turan ve Çolakoğlu (2008) İnternet ve bilgi teknolojilerinin eski eğitim yöntemlerini bir kenara atmadan yeni yöntem ve teknolojilerle arasında bir denge ile yeniden planlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yeni sistemin eğitimi otomatikleştirmek yerine eğitimin kalitesini arttırmak için, eğitimin amaç ve hedeflerine uygun bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Sosyal medyanın gelecekte kısmen eğitime dâhil edilmesini düşünen bir öğretim elemanı da görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Tabii ki sosyal medya öğretim sürecine dâhil edilmelidir. Ama dersler tamamen sosyal medyaya ile işlenmemelidir. Ben tamamen sosyal medyanın öğrenme/öğretme sürecinde dışarıda kalmasını desteklemiyorum. Ama yararlı ve faydalı olacak şekilde bölümü ve dersi uygun olanlar için dersin belli bölümlerine entegre edilebilir.” (K16)

Bir öğretim elemanıda ne gelecekte ne de günümüzde sosyal medya araçlarının öğretme amaçlı kullanılmaması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bence sosyal medya ders ortamında kullanılmasın. Hatta sınıflarda sinyal kesiciler olsun ve ne öğrenciler ne öğretim elemanları telefon kullanamasın.” (K14)

Kullanılmaması yönünde görüş belirten öğretim elemanı dijital teknolojilerin öğrenme ve öğretme sürecine engel olduğunu ve öğrencilerin ilgisini dağıttığını düşünüyor olabilir.

4.9. Öğretim Elemanlarının Mesleki Gelişimi

Öğretim elemanlarına sorulan “Öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya kullanımındaki yenilikleri izleyebiliyor musunuz?” sorusuna sekiz öğretim elemanı gelişmeleri yakından takip ettiklerini belirterek cevap vermişlerdir. Bunun nedenlerini ders verdikleri bölümü ilgilendirmesi, kişisel olarak duydukları merak ve öğrencilerine ayak uydurmak istemeleri olarak ifade etmişlerdir. Dokuz öğretim elemanı bu süreci takip etmediklerini, üç öğretim elemanı ise kısmen takip ettiğini belirtmiştir.

Öğretim elemanlarının teknolojiyi kullanma becerilerine yönelik sorulan “Size göre, eğer üniversiteler öğrenme ve öğretme süreçlerinde en güncel teknolojileri kullanıyor olsaydı, öğretim elemanlarının öğretme süreçlerinin ve becerilerinin değişmesi gerekir miydi?” sorusuna öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu kesinlikle değişmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

“Kesinlikle gerekiyor. Hocalarımızın bu konuda bilgileri yeterli değil. Özellikle flash disk kullanmayı, bilgisayara takmayı bilmeyen hocalarımız var.” (K5)

“Öğretim elemanları kesinlikle bu gelişmelere uymalıdır. Bu imkânların uzağında kalmak düşünülemez. Bilgi sınıfları, teknoloji sınıfları ve diğer uygulamaların daha verimli kullanılması için çalışmalar yapılabilir.” (K8)

“Elbette değişmesi gerekir. O alana ait bilgileri ve alanı kullanmazsa çağı yakalayamaz. Bu süreci yakalayamayan hocalar eskimiş olarak değerlendirilir. Bu sürece illa ki ayak uydurmak zorundayız.” (K9)

“Gerekıyor. Özellikle yaşı ileri öğretim elemanları bu konuda sıkıntı yaşıyor. Bu konuda gençlere ayak uydurmaları gerekir. Sosyal medya kullanmayı bilmeyen öğretim elemanları bu konuda eğitim almalıdır.” (K11)

“Kesinlikle düşünüyorum. Hocaların asıl görevi kendini güncellemek, kendini güncellemeyen, başkasını da güncelleyemez. Bilmediğiniz bir şeyi başkasına öğretemezsiniz.” (K18)

Akademik yönetici görevinde bulunan bir öğretim elemanı bu konudaki düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

“Kesinlikle değişmesi gerekiyor. Yurtdışında gittiğim bir üniversitede kendi alanımla ilgili bir ultrason makinesi görmüştüm ve o zaman keşke bizim ülkemizde de böyle bir

imkanımız olsa diye düşündüm. Kendi öğrenciliğimle karşılaştığımda da ne kadar sıkıntılı bir öğrenme süreci geçirdiğimi gözlemledim. Bu ultrason makinesi ile bir köpeğin tüm iç organlarını çok net bir şekilde görebiliyorsunuz ve organlarındaki sesleri bile bir mikrofon aracılığıyla duyabiliyorsunuz. Köpeğin iç organlarını sanal ortamda kesip, birleştirip, parçalara ayırıp içini görebiliyorsunuz. Keşke böyle bir imkan olsa da böyle bir makineyi biz de çalışmalarımızda, eğitimimizde kullanabilsek, tabi bunu kullanmak için de öğretim elemanlarının becerilerinin ve öğretme süreçlerinin de bu teknolojiye uyumlu olması gerekir. Ama ben de bu konuda zaman darlığı sebebiyle kendimi özel olarak geliştirmeye vakit ayıramıyorum.” (K6)

Kilis vd. (2014)’nin yaptıkları araştırmada öğretim elemanlarının, eğitimcilerin değişime ihtiyacı olduğunu belirtmişlerdir. Öğretim elemanları, öğrenme ve öğretme sürecinin kalitesini arttırmak için tüm üniversitelerin katılımı ile eğitimcilerin desteklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu doğrultuda alınan cevaplar bu araştırma ile paralellik göstermiştir. Turan ve Çolakoğlu (2008) bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanmanın akademisyenlerin iş verimliliğini arttırmasında olumlu bir sonuç doğuracağını belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının bu teknolojilerden mümkün olan en üst seviyede faydalanmalarının ülkemizde yükseköğretimin gelişmesine, öğrenme ve öğretmede verimlilik artışına ve gelişmiş ülkelere ulaşmamızda olumlu etkisinin tartışılmaz olduğunu ifade etmişlerdir. İslim ve Çakır (2017) yaptıkları araştırma ile öğretim elemanlarının günlük hayatta teknolojiyi üç amaçla kullandıklarını ortaya koymuşlardır. Buna göre öğretim elemanları; iletişim, bilgi alma veya izleme ve eğlence amaçlı teknolojiyi kullanmaktadırlar. Öğretim elemanlarının teknoloji yeterliliği ve teknolojiyi benimseme nedenlerini ise; dijital yerlilik, dijital göçmenlik, dijital vatandaşlık, kişisel tercihler, teknolojideki gelişmeler ve teknolojinin okullarla entegrasyonu ve üniversitenin teknoloji girişi olarak belirlemişlerdir.

Bu konunun öğretim elemanının ders verdiği bölüm ile ilgili olduğunu düşünen bir öğretim elemanı düşüncelerini şöyle açıklamıştır:

“Bu birazda öğretim elemanı ve öğrenci ile ilgili. Benim alanımda sosyal bilimler, alanımda sosyal medyayı YouTube, Facebook falan kullanmam işime yarıyor. Ama matematikçilerin işine yarıyor mu yaramıyor mu bilmiyorum. Alanına göre değiştiğini düşünüyorum. Teknoloji kimin alanına yarar yaramaz bilmiyorum. Kendi bölümüm için yarıyor.” (K15)

Güncel teknolojilerin ve sosyal medya araçlarının eğitimde kullanımının gerekli olmadığını ya da kısmen kullanılabileceğini düşünen öğretim elemanları ise düşüncelerini şu şekilde paylaşmıştır:

“Benim için teknoloji değil, teknolojinin içeriği önemli. Teknolojinin ders ortamında kullanılması hocanın ders anlatımı kolaylaştırıyor. Ve emek ve çaba sarf etmesini azaltıyor. Ama bana göre bu durum öğrenmenin kalitesinin arttırmıyor.”(K14)

“Dersin tamamında güncel teknolojilerin kullanılmasından yana değilim. Tamamen değil dersin belli bölümlerinde güncel teknolojilerden destek alınabilir. Öğretim elemanları da bu teknolojileri öğrenmeli ve bu duruma ayak uydurmalıdır.”(K16)

“Düşünüyorum. Ama burada kastım sosyal medya değil, yani illa sosyal medyanın öğrenilmesi gerektiğini düşünmüyorum. Ama öğretimi kolaylaştırıcı her türlü materyalin ve teknolojinin kullanılmalıdır.”(K19)

Öğretim elemanların gelişmesi konusunda hemfikir olan katılımcılara peki “Öğretim elemanlarının öğretim süreçlerinin ve becerilerinin dijital çağa uyumlu olması için neler yapılmalıdır? Kendinizi geliştirmek için tercihleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Bu konuda büyük bir çoğunluk eğitimlerle öğretim elemanlarının desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir.

“Bu konuda yeni nesil araştırma görevlisi ve öğretim elemanı arkadaşlarımızın desteklenmesi ve yetiştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”(K13)

“Seminerler verebilir. 1 saatlik, öğleden sonra olabilir, herkes uygun, kısa süreli eğitimler yapılabilir. Bu konuda kullanılan yaygın örnekler anlatılabilir.”(K1)

Bu eğitimlerin üniversite destekli olması gerektiğini düşünen katılımcılar üniversitenin bu konuda uzman kişilerle bir komisyon oluşturarak eğitimler düzenlenebileceğini, bu eğitimlerin temel ve ileri seviyelerde ayrılabilceğini, oluşturulan komisyonun sosyal medyayı eğitimde başarılı bir şekilde uygulayan yurt içi ve yurt dışındaki üniversitelerle görüşmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

“Üniversiteler bu teknolojiyi üst düzeyde kullanan öğretim elemanlarından bir komisyon oluşturabilir. Bilgi ve iletişim teknolojisi ile öğrencilere nasıl daha iyi eğitim verilmesi için eğitimler düzenlenebilir. Ve bu çalışmalar rektörlük tarafından desteklenmelidir.”(K18)

“Zaten bu olayların içindeyim. Ama böyle bir eğitim olursa katılmak isterim. Mutlaka bu konuda bilmediğim eksik kaldığım yerler vardır. Belki öğretim elemanları için eğitimler; temel eğitim ve ileri eğitim diye ikiye ayrılabilir. O zaman ileri derece bilenler farklı eğitimlere katılabilirler. Temel eğitimde sosyal medya ile ilgili mantion, hactack gibi terimler öğretilir.”(K11)

“Bu konuda gelişmiş ülkelerdeki fakülteler gezilebilir. Eğitimler verilebilir. Her üniversitede bu teknolojileri takip eden heyetler oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Hangi alanda yeni çalışmalar yapıyorsa o fakülteler bu konuda bilgilendirilebilir. Örneğin; mühendislik alanında yeni bir gelişme mi oldu bu heyet mühendislik fakültesini bu konuda bilgilendirip, yeni teknolojiyi onlara tanıtabilir. Teknoloji ve sosyal medya mutlaka geliştirilmelidir.”(K6)

“Bilgisayar ve Öğretim Teknoloji bölümünde olduğum için gelişmeleri yakından takip ediyorum. Bu konuda dünyanın dört bir yanında çalışma yapan profesyonel anlamda, sosyal medyayı kullanan ve bu bilgileri paylaşmak için dergiler, kitaplar çıkaran birçok kuruluş var. Herkes sosyal medyayı kullanmayı bilmiyor. Bu yayınları takip edebilirler. Ayrıca bu konuda çalışmalar yapılması, özellikle dijital göçmelerinle eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum.”(K2)

Öğretim elemanlarının teknoloji kullanımında birbirleri ile yardımlaşmaları, destek olmaları ve birbirlerine öğretmeleri, profesyonel gelişimlerine katkı sağlayacaktır. Bu konuda öğretim elemanlarının meslektaşları ile akran desteği sağlaması önemlidir (Seferoğlu, 2011).

Bir öğretim elemanı yurtdışında doktora çalışması sırasında karşılaştığı güncel teknolojinin eğitimde kullanımını şu şekilde anlatmıştır:

“Öğretim elemanları için mutlaka bir eğitim verilmelidir. Ben sadece e-mail kullanıyorum. Diğer sosyal medya uygulamalarını kullanmıyorum. Bunun için hocalar teşvik edilebilir. Bu konuda TUBİTAK destekli birçok proje de var. Üniversite ya da fakülteler olarak bu projelere katılabilir. Derse gömülü çalışmalarla bu güncel teknolojiler eğitim sürecine dâhil edilebilir. Ben doktoramı İngiltere’de yaptım ve orada çok güzel bir uygulamaya şahit oldum. Bir sanal gerçeklik programı ile öğrenciler oturdukları yerden kullanıcı adı ve şifreleri ile laboratuvar ortamına girebiliyor ve oradan raflardan gerekli olan malzemeleri alıp bunlarla bir ürün ortaya çıkarabiliyor. Ve bunların hepsi bir program üzerinden gerçekleşiyor ve sanal ortamda, böyle bir

uygulama ülkemize ya da üniversitemize gelse daha güzel olur ve öğrencilerimize daha çok katabiliriz.”(K7)

Öğretim elemanlarının gelişiminin zorunlu eğitime tabi tutularak değil, gönüllülük esası ile tamamen kişisel olduğunu düşünen katılımcılar, kişinin teknolojiye ayak uydurmak ve sosyal medya araçlarını kullanmayı öğrenmek için kendisinin çaba göstermesi gerektiğini belirtmişlerdir.

“Kendimi geliştirmek için bu konuda akademik çalışmalar yapıyorum. Akıllı ve yeni ön ekli bütün uygulamaları anlamaya ve takip etmeye çalışıyorum.”(K8)

“Şu ana kadar var olan süreçte kimse hadi insanları bilinçlendirelim demedi. Ama hayat oradan akıyor zaten. Beni kimse yönlendirmedi ben sınıftaki öğrencileri ayakta tutabilmek için örneğin Prezi sunum kullanmam gerektiğinin farkına vardım. Bu öyle öğretilecek bir şey değil. Buna ayak uydurmak istemeyen akademisyenlerde ya öğrenecekler ya da yavaş yavaş emekli olup gidecekler. Yeni kuşaktan gelen akademisyenler o kadar sıkıcı anlatmayacaklar dersi. Eğer kendilerini geliştirmezlerse yeni kuşağa dokunamazlar.”(K15)

“Bunun kişisel olduğunu düşünüyorum. Kişiler kendini geliştirir. Bu konuda kurcalamanın ötesinde bir öğrenme yöntemi olduğunu düşünmüyorum. Kendim teknolojiyi kurcalayarak öğreniyorum.”(K17)

“Teknoloji hızla değişiyor. Bu değişim yakından takip edilmelidir. Eğer bu değişimden koparsanız tekrar adapte olmanız zorlaşır. Ama teknolojiye, yenileşmeye özel ilginiz varsa her zaman yakından takip edersiniz ve bu kopuş olmaz.”(K10)

Öğretim elemanlarının bu konuda kendilerini geliştirme yöntemleri akademik çalışmalar ve deneme-yanılma yöntemi olarak belirlenmiştir. Alınan cevaplar Kilis vd. (2014)’nin belirledikleri öğretim elemanlarının değişimle mücadele etme yöntemleri ile paralellik göstermiştir. Araştırmaya göre öğretim elemanlarının makaleleri takip ederek, duyuru, haberler ve blogları okuyarak, genç araştırmacı asistanlardan ve çalışma arkadaşlarından yardım alarak değişime ayak uydurduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanlarının yeni nesili anlaması ve bilgilerini öğrencilerine aktarabilmesi için teknolojiden uzak kalması düşünülemez. Bu konudaki düşüncelerini “*Günümüzde bilgi güçtür. Ve yeni teknoloji kullanılmazsa varlığını ispatlayamazsınız.*” şeklinde açıklayan

bir öğretim elemanı bu sözü ile günümüzde teknolojiden uzak bir eğitimin, öğretim elemanlarının bilgisini ve varlığını ortaya koymak konusunda yetersiz kaldığını belirtmiştir.

“Öğretim elemanlarının bu alandan uzak olması düşünülemez. Ama önce bunu öğrenmeye gönüllü olmalıdır. Yaşı kaç olursa olsun, mail, OBS ve çeşitli uygulamaları kullanmayı bilerek öğrencileri ile iletişim sağlamalıdır. Eğer bu uygulamaları öğretim elemanları kullanmazsa onlar adına başkaları kullanır ve sahte hesaplar açılabilir. Bu süreçte de öğrenciyi yakalayamaz. Dijital göçmenler olarak dijital yerlilere uyum sağlamalıyız. Yoksa yeni nesili anlayamayız ve bilgilerimizi onlara aktaramayız. Bir öğretim elemanı ne kadar donanımlı olursa olsun bu bilgiyi paylaşmalıdır. Bu bilgiyi paylaşmak içinde teknolojiye uyum sağlamalıdır. Örnek verecek olursak devletimiz de teknolojiyi ve sosyal medya araçlarını kullanmak zorundadır ve kullanıyor. Yanlış bilgilendirmelerin önüne geçmek ve insanlara doğru bilgiyi aktarmak için gerekli sosyal medya araçlarından sürekli paylaşımlar yapılıyor. Günümüzde bilgi güçtür. Ve yeni teknoloji kullanılmazsa varlığınızı ispatlayamazsınız.”(K9)

Bu sürece direnen ve yeniliğe adapte olmak istemeyen öğretim elemanlarının da bu dönüşüme zorla, bir anda dâhil edilemeyeceğini, zaman içerisinde yaşanan toplumsal dönüşümler ile zaten bir süre sonra eğitimcilerin teknoloji ile büyüyen dijital yerliler olacağını belirtmişlerdir.

“Birine bunu zorla yaptırabileceğimizi düşünmüyorum. Süreç içerisinde olabilecek bir şey dijital göçmenler öğrenecekler. Dijital göçmenler öldükten sonra zaten geriye dijital yerliler kalacak. Bir dönüşümün içerisindeyiz. Ve bu dönüşümde böyle zorla birilerine bir şey öğretebileceğimize emin değilim. 65 yaşındaki bir hocaya gel dijital çağa ayak uydur diyemeyiz. İlla öğrensinler ayak uydursunlar gibi düşünmüyorum. 1- zorla yaptırdığınız zaman ters tepme ihtimali var. 2-toplumsal dönüşümlerin, sağlıklı toplumsal dönüşümlerin zorla, baskıyla, yukardan aşağıya değil de süreç içerisinde yavaş yavaş gerçekleşeceğini düşünüyorum. Bir grup çekilirken başka bir grup geliyor. 20 yıl biz bireyler için uzun bir süreç, ama toplumların hayatında göz açıp kapamak gibi kısa bir süreç. Şu anda 25 yaşında olan bir araştırma görevlisi 20 sene sonra 45 yaşında bir öğretim elemanı olacak, şu anda 45 yaşında olan bir öğretim görevlisi 65 yaşında ve emekli olacak. 20 sene sonra bu hikâye değişmiş olacak ve konu kapanmış olacak. Zaten herkes dijital çağa geçmiş olacak.”(K15)

4.10. Üniversitenin Öğretme Amaçlı Sosyal Medya ve Teknoloji Kullanımı

Öğretim elemanları üniversitenin öğrenme ve öğretme amaçlı zorunlu kıldığı ya da desteklediği bir sosyal medya uygulamasının olmadığını belirtmişlerdir. Ancak üniversitenin iletişim amaçlı bir Facebook sayfasının olduğu bu sayfada konferanslar, ders kayıt zamanları, gezi programları, duyurular gibi kurumsal paylaşımların aktif bir şekilde yapıldığı belirlenmiştir. Ayrıca hemen hemen her fakültenin iletişim amaçlı kullandığı bir Facebook sayfası ve bazı fakültelerin ise hem Facebook hem Twitter sayfaları olduğu belirlenmiştir.

“Üniversitemizin bir Facebook grubu var. Orada öğrenme ve öğretme amacıyla değil ama üniversite ve fakülte yönetiminin duyuruları ve mesajları paylaşılıyor.” (K3)

“Hem üniversitemiz hem de fakültemiz bu uygulamaları teşvik ediyor. Kurumsal paylaşımlar birimlerin resmi hesaplarından paylaşılıyor. Bizim fakültemizin hem Facebook hem de Twitter sayfası var. Yeni bir fakülte olduğumuz için zaman içinde fakültemiz büyüdükçe daha fazla görsel materyaller paylaşılacaktır. İlerde YouTube belki Instagram sayfalarımızı da oluşturabiliriz.” (K8)

“Fakültemizin Facebook ve Twitter sayfaları var. Bu sayfayı iletişim amaçlı kullanıyoruz. Üniversitemiz de sosyal medyada oldukça aktif. Kendi sosyal medya hesaplarından duyuruları, programları ve konferansları sürekli paylaşıyor. Ama eğitim için desteklediği ya da zorunlu kıldığı herhangi bir uygulama yok.” (K9)

“Böyle bir uygulama yok. Ama üniversitemizin her sosyal medya uygulamasında hesabı ve aktif, genelde duyuruları bu hesaplar üzerinden takip ediyoruz.” (K13)

Bu konuda Mencet (2012) üniversitelerin sosyal medya ve öğrenme sürecine ile ilgili stratejik planlarını oluştururken ve uygularken özellikle öğretim elemanlarının diğer çoklu medya ve sosyal medya ortamlarını öğrenme sürecinde kullanmaları konusunda destekleyici olmalarının önemli olduğunu belirtmiştir.

Üniversitenin teknoloji kullanımı konusunda öğretim elemanlarının görüşleri farklılık göstermiştir. Bazı öğretim elemanları yeterli kullanım olduğunu düşünürken bazı öğretim elemanları teknolojinin kısmen kullanıldığını belirtmiş, bazı öğretim elemanları ise kullanılmadığını ifade etmiştir. Üniversitenin en güncel teknolojileri kullandığını ve yeterli imkânlara sahip olduğunu belirten katılımcılar fakültelerinde akıllı tahta ve projeksiyon

cihazları bulunduğunu, her sınıfta bilgisayar ve internet bağlantısının sağlandığını ve bazı fakültelerde duyuru amaçlı elektronik televizyonlar olduğunu belirtmişlerdir.

“Kullandığını düşünüyorum. Özellikle kendi fakültem için konuşuyorum; sınıflarımızda akıllı tahtalarımız, projeksiyon sistemlerimiz, her sınıfta İnternetimiz ve bilgisayarlarımız mevcut.”(K5)

“Devlet üniversiteleri ile kıyasladığımız zaman kesinlikle evet. Üniversitemiz birçok üniversiteden daha önde olarak güncel teknolojileri kullanıyor.”(K11)

“Düşünüyorum. Özellikle kendi fakültemizin her türlü imkânı var. Katlarımızda duyurular için elektronik televizyonlarımız var ve duyurularımızı orada paylaşıyoruz.”(K13)

“Ders kayıtlarının, ders notlarının İnternet ortamında paylaşılması, öğrencilerin kimlik kartlarından her türlü bilgiye ulaşılması, okulumuzun kullandığı otomasyon sistemi hep güncel teknolojilerin kullanılması ile sağlanıyor.”(K14)

Bazı öğretim elemanları ise kendi fakültelerindeki gözlemlerini ve daha iyisinin olabileceği konusunda görüş belirtmişlerdir.

“Üniversitemiz en güncel teknolojileri kullanmıyor ama kötü de değiliz. Sadece istenilen düzeyde olmadığını düşünüyorum.”(K6)

“Kendi fakültem adına konuşuyum, fakültemin kısmen kullandığını düşünüyorum.”(K19)

Bu konuda bir öğretim elemanı düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“%50, %50. Daha iyisini yapabiliriz. Hocalar için WhatsApp grupları oluşturulup bu uygulamalarda daha aktif olunabilir. Bir konferans, duyuru bu uygulama ile haber verilirse biz de bunu kendi öğrencilerimizle yine WhatsApp üzerinden göndererek daha kolay bir iletişim sağlayabiliriz. Yine fakültelerde duyurular için elektronik billboardlar olabilir.”(K18)

Üniversitenin teknoloji kullanımında yetersiz olduğunu düşünen öğretim elemanları öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanırken yaşadıkları en önemli sorunu internet bağlantısı olarak belirtmişlerdir. Sınıflarda internete bağlanılamaması ya da internet çekim gücünün yavaş olması öğretim elemanlarının derste kullanacakları materyalleri derse gelmeden önce arşivlemelerine neden olmuştur.

“Hayır düşünmüyorum. İnternet altyapısı yeterli değil. Bu normal çalışmalarımı da aksatan bir süreç benim için. Sosyal medya hesaplarıma bağlanmak noktasında da İnternet yeterli değil, hiç erişim sağlayamadığım zamanlar da oluyor.”(K9)

“Hayır düşünmüyorum. Sınıflarımızda bilgisayar kasası yok ve dersle ilgili bilgisayar kullanmam gereken konularda kendi bilgisayarımı götürmek zorunda kalıyorum.”(K3)

“Düşünmüyorum. En basitinden WiFi sistemi sorunlu ve yetersiz. Bana sorarsanız her fakültede bir WiFi sistemi ve bilgisayar laboratuvarı olması gerekir. En azından kendi fakültem adına böyle bir imkânımız yok.”(K15)

“En büyük karşılaştığım problem sınıflardaki İnternet bağlantısı. Onun için derslerimde anlık video izletemiyorum. Derse gitmeden önce videoları indiriyorum, arşivliyorum derste o şekilde izletiyorum, anlık olarak izletemiyorum.”(K17)

Aynı şekilde Korucu ve Karalar (2017) öğretim elemanlarının Web 2.0 araçlarını derslerinde kullanırken yaşadıkları problemlerin teknolojik boyutunu İnternet hızı ve erişime bağlı sorunlardan olduğunu belirlemişlerdir.

Öğretim elemanlarının bu konuda farklı görüşlere sahip olmasına üniversitenin kullandığı teknolojilerden yeterince haberdar olunmaması ya da teknoloji kullanımının fakültelere göre farklılık göstermesi neden olmuş olabilir. Kilis vd. (2014) öğretim elemanlarının bu konuda farklı görüşlere sahip olduğunu belirlemişlerdir. Bazı öğretim elemanları üniversitelerin güncel teknolojiyi belli bir seviyeye kadar kullandığını söylerken, bazı öğretim elemanları üniversitelerin güncel teknolojiyi takip etmediğini söylemiştir. Hatta araştırmaya katılan bir öğretim elemanı üniversitelerin yenilikleri takip etmede en son geldiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda ulaşılan sonuç bu araştırma ile paralellik göstermiştir.

Turan ve Çolakoğlu (2008) Türkiye’de yükseköğretimde güncel teknolojilerin kullanımının yeterli düzeyde olmadığını ifade etmişlerdir. Bunun nedenlerini maddi ve teknik yetersizlikler, bilgi teknolojilerinin öneminin üniversite yöneticileri tarafından tam olarak kavranamamış olması ve yükseköğretimde istenilen öğrenme ve öğretme seviyesine erişilememiş olması olarak açıklamışlardır. Ayrıca öğretim elemanlarının dersi kontrol altında tutamama endişeleri, teknoloji kullanımına olan yabancılıkları, bilgi ve uygulama altyapısındaki yetersizlikleri ve kültürel olarak ülkemizde akademisyen ve öğrencilerin yeniliklere açık olamamasının da bu süreçteki nedenlerden bazıları olduğunu belirtmişlerdir.

V. BÖLÜM

SONUÇ

Günümüzde gelişen sosyal medya araçlarının öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımı bu süreçte yenilikçi bir öğretim ortamının gelişmesine sebep olmuştur. Çoğu üniversite, fakülte ve öğretim elemanı etkinlikleri, duyuruları, not paylaşımlarını ve öğrencilerle olan iletişim ihtiyaçlarını bu araçlar üzerinden sağlamaktadır. Hayatımızın her alanını etkileyen sosyal medyanın öğrenme ve öğretme sürecine de girmesi ile yükseköğretimde kullanımı konusunda görüşler önem kazanmaktadır. Bu çalışma ile öğretim elemanlarının sosyal medya araçlarını öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımları, etkin kullanımı için yapılabilecekler yöneltik görüşleri, bu süreçte sosyal medya ile ilgili algıladıkları destekleyici ve engelleyici durumlar ile geleceğe yönelik beklentileri ortaya konulmuştur.

Elde edilen bulgulara göre öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medyayı kullanan öğretim elemanları ile kullanmayan öğretim elemanlarının sayıları birbirine yakın çıkmıştır. Sosyal medyayı kullanan öğretim elemanlarının en çok YouTube'u tercih ettikleri, karşı olan öğretim elemanlarının bile YouTube'u faydalı buldukları ve derslerinde etkin bir şekilde kullandıkları belirlenmiştir. Sosyal medyayı bu süreçte kullanmayan öğretim elemanları YouTube'dan öğretme amaçlı faydalandıklarını belirtmişlerdir. Bu süreçte sosyal medyanın birçok video uygulamasından faydalandığını söyleyen bir öğretim elemanı ise YouTube'u bu süreçte kullanmadığını belirtmiştir. Bunun nedenini ise teknik açıdan sınıflarda olan İnternet erişiminin kısıtlı olması olarak ifade etmiştir.

Sosyal medyayı öğrenme ve öğretme sürecinde kullanan öğretim elemanlarının daha çok öğrenci odaklı sebeplerle kullandığı belirlenmiştir. Buna göre öğretim elemanları; bu ortamları öğrencilerin tercih etmesi, öğrencilere daha hızlı ulaşım gibi sebeplerle

kullandıklarını ve bu noktada beklentilerinin karşılandığını belirtmişlerdir. Kullanıcı olan öğretim elemanlarının sosyal medya araçlarını; dersleri film ve video destekli işleme, ders notları ve duyuru paylaşımı, öğrencilerle iletişim, not açıklama, öğrenci grupları oluşturma, oluşturulan gruplarda öğrencilerin sorularını yanıtlama, sorunlarına çözüm üretme ve etkinlik paylaşımı gibi amaçlarla kullandıkları belirlenmiştir. YouTube'dan sonra öğretme amaçlı en çok kullanılan sosyal medya aracı Facebook olmuştur. Facebook'un öğrenme ve öğretme sürecine uygunluğu daha önce yapılan birçok araştırma ile tespit edilmesine rağmen bir öğretim elemanı bu konuda aksi yönde görüş belirtmiştir. Facebook'un kişisel bir sosyal medya aracı olduğunu, bilgi kirliliği ve doğruluğu ispatlanmamış haberlerle ciddiyetsiz bir ortam oluşturduğunu belirterek, öğretme aracı olarak uygun görmediğini ifade etmiştir.

Sosyal medyayı bu süreçte kullanmayan öğretim elemanları ise; geleneksel ve kara tahta eğitim sistemini tercih ettiklerini, sosyal medya araçlarının öğrenme ortamı oluşturmaya uygun olmadığını, etik sorunu, mahremiyet ve gizlilik endişelerini ve en önemli neden olarak da öğrencilerin bu ortamlardaki olumsuz davranışlarını neden göstermişlerdir. Öğrencilerin bu ortamlarda bilinçsiz davranışları, öğretme süreci ile kişisel hayatı birbirinden ayırt edememeleri, öğretim elemanlarının yüzlerine söylemeye cesaret edemedikleri sözleri paylaşmaları ve uygun olmayan davranışlarda bulunmaları gibi benzeri konuların öğretim elemanları için büyük bir sorun oluşturduğu dikkat çekmiştir. Bu soruna ilişkin en çok kadın öğretim elemanlarının görüş bildirmesi dikkati çeken diğer bir nokta olmuştur. Bir kadın öğretim elemanı öğrencilerin bu ortamlarda ileri gittiğini ve yorumlardaki 'samimi' tavırlardan rahatsızlık duyduğu için sosyal medyayı kullanmadığını belirtmiştir. Ancak sosyal medyanın öğretme amaçlı kullanılması gerektiğini ve gelecekte bu amaçla sosyal medya araçlarının mutlaka kullanılacağını düşündüğünü ifade etmiştir. Bunun nedenini de kaybolmamak için yeniliklere ayak uydurmak gerektiği aksi takdirde öğrenciye ulaşamayacağı şeklinde açıklamıştır. İlerde bu sürece dâhil olabileceğini belirten öğretim elemanları ile sosyal medyanın bu süreçte olmaması gerektiğini düşünen öğretim elemanlarının sayısı birbirine yakın çıkmıştır. Sosyal medya araçları bu sürece uyumlu bir şekilde tasarlanır, öğrenciler bilinçlendirilir ve etik sorunu ortadan kalkarsa kullanacaklarını belirten öğretim elemanları çoğunluktadır.

Sosyal medyayı öğrenme ve öğretme sürecinde kullanan ve çeşitli sebeplerle kullanmayan öğretim elemanları; öğrencilerin derse olan ilgi ve motivasyonlarının artması, öğrencilere kolay ve hızlı ulaşım, etkili öğrenme, zaman ve mekân fark etmeden demokratik eğitimin

sağlanması ve öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade etmesi gibi sosyal medyanın olumlu katkıları sebebiyle bu süreci desteklediklerini, sosyal medyanın öğrenme ve öğretme için gerekliliği ve önemini belirtmişlerdir. Bu konuda fen bilimleri alanından bir öğretim elemanı öğretme amaçlı görselleştirmenin çok önemli olduğunu ve sosyal medya araçlarının öğretme sürecini desteklediğini belirtirken, sosyal bilimler alanından bir öğretim elemanı ise görsel materyallerin zihni olumsuz etkilediğini ve yorduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda öğretim elemanlarının görüşlerinin akademik alanlara göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu konuda dikkat çeken bir noktada öğretim elemanlarından bazıları sosyal medyanın öğretme amaçlı kullanımının öğrencilerin ilgisini çektiğini belirtirken, bazı öğretim elemanları ise sosyal medya kullanıldığında öğrencilerin ilgisinin ders dışına kaydığı yönünde görüş belirtmeleri olmuştur.

Sosyal medyanın öğrenme ortamına engel olarak gördükleri durumları; sosyal medyanın öğrenciler için zorunluluk ve bağımlılık yaratması, öğrencilerin bilinçsizlikleri ve ilgilerinin ders dışına kayması, öğrenen ve öğreten arasındaki ilişki dengesinin korunamaması, sosyal medyanın öğrencileri hazır bilgiye yönlendirmesi ve sosyal medyadaki içerik sıkıntısı gibi nedenlerle ifade etmişlerdir. Sosyal medyayı kullanmayan bazı öğretim elemanları önümüzdeki yıllarda sosyal medya araçlarının belirli kurallar çerçevesinde eğitime uygun olarak düzenlenmesi ve öğrencilerin bilinçli farkındalıklarının artması ile bu sürece dâhil olabileceklerini söylemişlerdir. Öğretim elemanlarından bazıları sosyal medya içeriklerinde siyasi mesajlar, yanlış haber ve bilgi kirliliği bulunması gibi sorunların öğrenme ortamını engellediğini belirtmişlerdir.

Ayrıca vurgulanan bir başka nokta ise geleneksel eğitim, yüz yüze eğitim ve kara tahta eğitimi gibi klasik eğitim sistemini önemli gören öğretim elemanlarının sosyal medyayı bu süreçte kullanmayı düşünmedikleri olmuştur. Fen ve Edebiyat Fakültesinde eğitim veren bazı öğretim elemanları alanları sosyal medya araçlarının gereksiz olduğunu düşündüklerini söylemişlerdir. Mühendislik ve Spor Bilimleri Fakültelerinde eğitim veren bazı öğretim elemanları ise sosyal medyayı derse destek amaçlı kullanmanın alanları için gerekli olduğunu söylerken, yine aynı fakülteden bazı öğretim elemanları ise alanlarının sosyal medya kullanımına izin vermediği belirtmişlerdir. Bu konuda da öğretim elemanlarının bakış açılarının ders verdikleri alana göre bazı değişiklikler gösterdiği görülmüştür.

Öğrencilerin sosyal medya ortamında rahat ve samimi davranmasını ise öğretim elemanları tarafından iki zıt bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Bazı öğretim elemanları sosyal medya

ortamında öğrencilerle kurdukları iletişimin ilişkilerini güçlendirdiğini belirtmişlerdir. Buna karşılık bazı öğretim elemanları ise öğrencilerin yüz yüze söylemeye cesaret edemediklerini bu ortamda dile getirerek etik sınırlarını aştıklarını söylemişlerdir.

Sosyal medyanın öğrenme ve öğretme amaçlı etkin kullanımına ilişkin yapılabilecekler öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. Buna göre kurum bünyesindeki teknik sorunlar giderilmeli, sosyal medya araçları öğrenme ortamına uygun olarak tasarlanmalı, öğrenciler bilinçlendirilmeli ve öğretim elemanlarının bu konudaki farkındalıkları arttırılmalıdır. Katılımcıların çoğu öğretim elemanlarının ve öğrencilerin farkındalıklarının artması için kurum içi eğitimler ve seminerler verilmesi yönünde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanlarının sosyal medya ve teknoloji kullanımı, mesleki gelişimleri ve öğretme becerilerinin yaşadığımız çağa ayak uydurması konusunda katılımcılar ortak görüşler belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının kesinlikle bu teknolojilerden uzak kalamayacağını, geliştirmek için yükseköğretim kurumlarının destekleyici çalışmalar yapmasını, bu konuda kurullar veya uygulama ve araştırma merkezleri kurularak güncel teknolojiyi kullanan yurtiçi ya da yurtdışı üniversitelerinin eğitim süreçlerinin izlenmesi gerekliliğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra birbirleri ile yardımlaşmaları, destek olmaları ve teknoloji konusunda daha bilgili olanların diğerlerine öğretmeleri yoluyla öğretim elemanlarının meslektaşları ile akran desteği sağlaması önerilmiştir. Bazı öğretim elemanları ise zorunlu eğitimlere tabi tutularak değil, gönüllülük esası ile tamamen kişisel olarak bireylerin kendilerini geliştirmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretim elemanının teknolojiye ayak uydurmak ve sosyal medya araçlarını kullanmayı öğrenmek için kendisinin çaba göstermesi gerektiğini bu konuda gönüllüğün esas olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırma yapılan üniversitenin güncel teknolojileri kullanımına yönelik görüşler farklılık göstermiştir. Öğretim elemanlarından bazıları üniversitenin yeterli teknolojik donanım ve kullanım potansiyaline sahip olduğunu belirtirken bazı öğretim elemanları ise kullanımın yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bu konuda kısmen görüş bildiren öğretim elemanlarının sayısı ise dikkat çekici düzeyde değildir. Bu doğrultuda farklı görüş bildiren öğretim elemanlarının ders verdikleri fakülteler itibariyle farklılık gösterdiğini tespit edilmiştir.

Sosyal medyanın öğretme amaçlı kullanımın bu denli önemli katkılarına ve olumlu sonuçlarına rağmen ülkemizde öğretim elemanlarının bu konudaki beklentilerini ve görüşlerini belirlemeye yönelik yapılmış çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu çalışma

Türkiye’de öğretim elemanlarının sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımı, nedenleri, etkin kullanımı için yapılabilecekler, geleceğe yönelik görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla yapılacak diğer araştırmalara teorik bir altyapı sağlayacak niteliktedir.

ÖNERİLER

Öğretim elemanlarının sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımlarını engelleyen sorunların ortadan kalkması için aşağıda belirtilen konularda iyileştirmeler yapılabilir. Öğretim elemanlarının çoğunluğunun engel gördüğü bir durum olan öğrencilerin bilinçlendirilmesi üzerine çalışmalar yapılabilir. Yükseköğretim kurumları eğitimler ve seminerlerle öğrencileri sosyal medyanın etik ve verimli kullanımı konusunda bilinçlendirilebilir.

Günümüzde artık yeni teknolojiler gelişmekte Web 2.0 teknolojilerine bağlı uygulamalar yerini yavaş yavaş Web 3.0 ve Web 4.0 teknolojisi ile geliştirilen uygulamalara bırakmaktadır. Daha sonra ki teknoloji kullanımlarına öğrenme ortamında rahat bir geçiş için öğretim elemanları sosyal medya araçlarını derslerinde kullanabilir. Bu konuda öğretim elemanları üniversiteler tarafından sosyal medyayı bilgi paylaşımı ve derse destek amaçlı kullanımı için bilgilendirilebilir ve desteklenebilir.

Sosyal medya araçlarının öğrenme ve öğretme amaçlı kullanımını arttırmak konusunda çalışmalar yapan yükseköğretim kurumları öncelikle fakültelerde görev yapan öğretim elemanlarının ve öğrenim gören öğrencilerin sosyal medyaya yönelik tutumunu geliştirmeye odaklanabilir. Daha sonra sosyal medya araçlarını ders verilen alanlarla bütünleştirebilir ve güncel teknolojilerin fakültelerde kullanımını geliştirebilir.

Öğrenme ve öğretme sürecine uygun tasarlanmış bir sosyal medya aracı geliştirilebilir. Bu sosyal medya aracı; öğrenen-öğreten ilişkisinin ve mahremiyet sınırlarının korunduğu, eğitim amaçlı içerikler dışındaki paylaşımların filtrelenebildiği, öğrenme ortamının oluşması için gerekli özellikleri barındıran bu sürece uyumlu bir yapıda olabilir. Sadece dersi alan öğrencilerin kullanıcı adı ve şifre ile giriş yapabilecekleri, etkileşimli, öğrencilerin derse aktif katılımı sağlayan bir araç geliştirilebilir.

GELECEK ÇALIŞMALAR

Öğretim elemanlarının sosyal medyayı bu süreçte engel gördükleri durumlar ve kullanırken yaşadıkları problemlere ilişkin araştırmalar çoğaltılarak bu konuda çözümler üretilebilir. Üretilen çözümler doğrultusunda yükseköğretim kurumları ve öğretim elemanlarının kendilerine düşen görevleri yerine getirmesi beklenilmektedir. Bu sorunların giderilmesi bu sürecin gelişmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

Sosyal medyayı ve teknolojiyi öğretme amaçlı kullanmayan öğretim elemanlarının nedenleri bu konudaki sorunları, görüşleri ve endişeleri için bir araştırma yapılabilir. Bu araştırma ile sorunlar ve nedenler derinlemesine incelenerek onları da bu süreçte kazandırmak için yapılabilecekler belirlenmiş olacaktır.

Araştırma sonucuna göre belirlenen kadın öğretim elemanlarının sosyal medyayı öğretme amaçlı kullanımında olan endişeleri ve sorunları bu doğrultuda başka bir araştırma yapılması gerekliliğini ortaya koymuştur. Kadın öğretim elemanlarının bu konudaki endişeleri derinlemesine incelenebilir.

Yükseköğretim kurum yöneticilerinin bu süreçte olan bakış açıları da ayrı bir araştırma konusu olabilir. Öğretim elemanları ne kadar sosyal medyayı bu süreç için etkin ve verimli bir şekilde kullansa da kurumların buna destek vermeleri ve bu yöndeki çalışmaları öğretim elemanları için önemli bir faktördür.

Yükseköğretim kurumlarında bu süreci engelleyici eksiklikler, altyapı ve teknik sorunlar araştırılabilir. Araştırma sonunda kurumların bu konularda önlem alması bu süreci etkileyecek bir durum olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, S. ve Yenmiş, A. (2014). Eğitimde sosyal ağların kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Facebook örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges, BÜROKON Özel Sayısı*, 55-66. DOI: 10.1501/OTAM_0000000371
- Acar, S., Gürsoy, H. ve Ünsal, N.Ö. (2014). İlişkisel toplumda sosyal iş ağlarının kariyer gelişimi açısından önemi: LinkedIn örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(3), 17-34.
- Aghaei, S., Nematbakhsh, M.A. ve Farsani, H.K. (2012). Evolution of the world wide web: from Web 1.0 to Web 4.0. *International Journal of Web & Semantic Technology*, 3(1), 1-10.
- Ajjan, H. ve Hartshorne, R. (2008). Investigating faculty decisions to adopt Web 2.0 technologies: Theory and empirical tests. *Internet and Higher Education*, 11, 71-80.
- Akar, E. (2010). *Sosyal medya pazarlaması: Sosyal Web 'de pazarlama stratejileri*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Akar, E. (2013). *Sosyal medya platformları*. Z.Özata (Ed.), Sosyal Medya (ss.52-80) içinde. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Akış, M.A. (2017, Şubat 7). Web teknolojisi. (Blog yazısı). Erişim adresi: <http://ekampus.orav.org.tr/blogger/mehmetali-akis/page/43589/web-teknolojisi>
- Akkoyunlu, B. ve Yılmaz Soylu, M. (2010). Eğitimcilerin sayısal yetkinlikleri üzerine bir çalışma. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 748-768.
- Akyazı, E. (2018). Tercih sürecinde üniversitelerin sosyal medya kullanımı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 4(4), 678-688.

- Altınpulluk, H. (2015). Artırılmış gerçekliği anlamak: Kavramlar ve uygulamalar. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 123-131.
- Alp, Y. ve Kaleci, D. (2018). YouTube sitesindeki videoların eğitim materyali olarak kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *International Journal of Active Learning (IJAL)* 3(1), 57-68.
- Altun, A. (2008). *Yapılandırmacı öğretim sürecinde viki kullanımı*. The 8th International Educational Technology Conference, Anadolu University, Eskişehir-Turkey.
- Altunay-Cemiloğlu, M. (2010). Gündelik yaşam ve sosyal paylaşım ağları: Twitter ya da "Pıt Pıt Net". *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 12(12), 31-56.
- Atasoy, B. (2011). Google+ hakkında her şey. Erişim adresi: <https://sosyalmedya.co/google-plus-hakkinda-her-sey/>
- Atıcı, B. ve Yıldırım, S. (2010). Web 2.0 uygulamalarının e-öğrenmeye etkisi. *Akademik Bilişim '10. XII. Akademik Bilişim Konferans Bildirileri*, 10-12 Şubat 2010, Muğla Üniversitesi.
- Babur, A. (2010). Eğitimde bir günlük uygulaması: Weblog!. *Akademik Bilişim '10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 10-12 Şubat 2010, Muğla Üniversitesi, 330-336.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Banar, K. ve Zeytinoğlu, E. (2014). Sosyal medyanın muhasebe bölümü öğrencilerinin akademik performansı üzerindeki etkisi: Ampirik bir çalışma. *Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Nisan 2014.
- Barış, M.F. ve Tosun, N. (2013). Sosyal ağ ve e-portfolyo entegrasyonu: Facebook örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 122-129.
- Bartlett-Bragg, A. (2006). *Reflections on pedagogy: Reframing practice to foster informal Belin, learning with social software*. Erişim: https://www.researchgate.net/publication/228365849_Reflections_on_pedagogy_Reframing_practice_to_foster_informal_learning_with_social_software/download
- Bayraktar, E. ve Kaleli, F. (2007). Sanal Gerçeklik ve uygulama alanları. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 2007*, 1-6.

- Bedir, A. (2016). *Sosyal medya kullanımının üniversite öğrencilerinin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bezir, Ç. (2012). *"Second Life" ortamında tasarlanan yabancı dil eğitimi: Öğretmen-öğrenci ve ortam etkileşimi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Billingham, M. ve Kato, H. (1999). Collaborative mixed reality. *Proceedings of the First International Symposium on Mixed Reality (ISMR '99)*. Mixed Reality – Merging Real and Virtual Worlds, pp. 261-284. Berlin: Springer Verlag.
- Birt, J., Stromberga, Z., Cowling, M. ve Moro, C. (2018). Mobile mixed reality for experiential learning and simulation in medical and health sciences education. *Information*, 9(31). <https://doi.org/10.3390/info9020031>
- Boyd, D. ve Ellison, N.B. (2007). Social network sites: Definition, history and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), Article 11.
- Brown, R. (2009). *Public relations and the social Web: How to use social media and Web 2.0 in communications*. NY: Kogan Page Publishers.
- Bulu, S.T. ve İşler V. (2011). Second Life ODTÜ kampüsü. *Akademik Bilişim'11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 99-106.
- Burgaz, A. (2014). *Halkla ilişkilerde sosyal medya kullanımı ve sosyal medyada pazarlama*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Örneklem Yöntemleri. Erişim adresi: <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf>
- Caladine, R. (2008). *Enhancing E-Learning with Media-Rich content and interactions*. New York: Information Science Publishing.
- Choudhury, N. (2014). World Wide Web and Its Journey from Web 1.0 to Web 4.0. *International Journal of Computer Science and Information Technologies*, 5(6), 8096-8100.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). USA: SAGE Publications.

- Çakır, H. (2007). Geleneksel gazetecilik karşısında internet gazeteciliği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 123-149.
- Çelik, D. (2018, Ağustos 16). Web'in geleceği (Blog Yazısı). Erişim adresi: <https://e-bergi.com/y/semantik-web/>
- Çemrek, F., Baykuş, H. ve Özaydın, Ö. (2014). Sosyal medya kullanım ve davranışlarının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında incelenmesi: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi örneği. *The Journal of Operations Research, Statistics, Econometrics and Management Information Systems*, 2(2), 61-76. DOI: 10.17093/aj.2014.2.2.5000084657
- Çetin, T. (t.y). İnternetin Tarihçesi. Erişim adresi: <https://www.armadigital.net/bilgi-bankasi/internetin-tarihcesi>
- Çubukçuoğlu, D.B. ve Elçi, A. (2012). Social networks as a virtual teaching and learning environment in higher education. *Information Technologies and Control*. X(4), 17-23.
- Çukurbaşı, B. ve Karamete, A. (2017). Üç boyutlu sanal ortamlarda beş aşamalı modelin uygulanması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 36-64. <https://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.305754>
- Çukurbaşı-Çalışır, E. (2018, Ocak 9). Nedir bu web? (Blog yazısı). Erişim adresi: <https://esmacalisir.com/2018/01/09/web-1-0-web-2-0-web-3-0-web-4-0-nedir-bu-web/>
- Demirer, V. ve Erbaş, Ç. (2015). Mobil artırılmış gerçeklik uygulamalarının incelenmesi ve eğitimsel açıdan değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 802-813. <https://doi.org/10.17860/efd.29928>
- Dey, I. (1993). *Qualitative data analysis: A user friendly guide for social science*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203412497>
- Durusoy, O. (2011). *Öğretmen yetiştirmede Web 2.0 ve dijital video teknolojilerinin kullanılarak öğretmenlik Öz-yeterliğinin geliştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Ekici, M. ve Kıyıcı, M. (2012). Sosyal ağların eğitim bağlamında kullanımı. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(2), 156-167.
- Emiroğlu, B.G. (2009). Semantic Web (Anlamsal Ağ) yapıları ve yansımaları. *Akademik Bilişim '09 - XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 151-155.

- Erbaş, Ç. ve Demirer, V. (2015). *Eğitimde sanal ve artırılmış gerçeklik uygulamaları*. Akkoyunlu, B., İşman, A. ve Odabaşı, F. (Ed.). Eğitim teknolojileri okumaları (ss. 131-148). http://www.iet-c.net/publication_folder/ietc/Egitim_Teknolojileri_Okumalari.pdf
- Erkul, R. E. (2009). Sosyal medya araçlarının (Web 2.0) kamu hizmetleri ve uygulamalarında kullanılabilirliği. *Türkiye Bilişim Derneği*, 116, 96-101.
- Gedik, N., Şendağ, S., Toker, S. Ve Caner, M. (2017). Mobil-yoğun-podcast dinlemenin ingilizce öğretmen adaylarının dinleme, konuşma ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 7(2), 94-122. <https://dx.doi.org/10.17943/etku.280176>
- Genç, H. (2010a). İnternetteki etkileşim merkezi sosyal ağlar ve E-İş 2.0 uygulamaları. *Akademik Bilişim'10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. 481-487.
- Genç, Z. (2010b). Web 2.0 yeniliklerinin eğitimde kullanımı: Bir Facebook eğitim uygulama örneği. *Akademik Bilişim'10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 237-242.
- Genç, Y. E. (2015). *Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve bunun satın alma davranışlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.23212.10889>
- Göker, G. (2016). Bir gözetim aracı olarak Periscope. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 969-992.
- Grant, N. (2008). On the usage of social networking software technologies in distance learning education. In K. McFerrin et al. (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education*. International Conference 2008. (3755-3759).
- Greenhow, C. (2009). Tapping the wealth of social networks for professional development. *Learning & Leading with Technology*, 36(8), 10-11.
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. ve Madran, R.O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. *XV. Türkiye'de İnternet Konferansı*, İstanbul, Turkey.
- Güler, H., Şahinkaya, Y. ve Şahinkaya, H. (2017). İnternet ve mobil teknolojilerin yaygınlaşması: Fırsatlar ve sınırlılıklar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 187-207.
- Gürel, D. (2011). Instagram nedir? Nasıl kullanılır? Erişim adresi: <https://medyaglob.wordpress.com/2011/07/24/instagram-nedir-nasil-kullanilir/>

- Horzum, M.B. (2010). Eğitimcilerin Web 2.0 araçlarından haberdarlığı, kullanım sıklıkları ve amaçlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 603-634.
- Hu, Y., Manikonda, L. ve Kambhampati, S. (2014). What we Instagram: A first analysis of Instagram photo content and user types. *Proceedings of the Eighth International AAAI Conference on Weblogs and Social Media*.
- İçten, T. ve Bal, G. (2017). Artırılmış Gerçeklik üzerine son gelişmelerin ve uygulamaların incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 5(2), 111-136. DOI: 10.17671/gazibtd.290253.
- İslim, Ö.F. ve Çırak-Sevim, N. (2017). Technology and college students: What faculty members think about the use of technology in higher education. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 5(2), 51-67.
- İşlek, M.S. (2012). *Sosyal medyanın tüketici davranışlarına etkileri: Türkiye'deki sosyal medya kullanıcıları üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- İşman, A. ve Hamutoğlu, N.B. (2013). Sosyal ağların eğitim-öğretim sürecinde kullanılması ile ilgili karma öğrenme öğrencilerinin görüşleri: Sakarya Üniversitesi örneği. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 2(3), 61-67.
- İşman, A. ve Albayrak, E. (2014). Sosyal ağlardan Facebook'un eğitime yönelik etkililiği. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4(1), 129-138.
- Kalafat, Ö. ve Göktaş, Y. (2011). Sosyal ağların yükseköğretimde kullanımı: Gümüşhane Üniversitesi, Facebook örneği. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 Eylül 2011, Elazığ.
- Kaleci, D., Demirel, T. ve Akkuş, İ. (2016) Örnek bir Artırılmış Gerçeklik uygulaması tasarımı. *18. Akademik Bilişim Konferansı Bildirisi*, Aydın.
- Karademir, T. ve Alper, A. (2011). Öğrenme ortamı olarak sosyal ağlarda bulunması gereken standartlar. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 Eylül 2011, Elazığ.

- Karaman, S., Yıldırım, S. ve Kaban, A. (2008). Öğrenmede 2.0 yaygınlaşıyor: Web 2.0 uygulamalarının eğitimde kullanımına ilişkin araştırmalar ve sonuçları. *XIII. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri*, 22-23 Aralık Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 35-40.
- Kaplan, A.M. ve Haenlein, M. (2010). Users of the World, Unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53(1), 59-68. DOI: 10.1016/j.bushor.2009.09.003
- Kaplan, İ. (2017). *Üniversite öğrencisi sosyal medya kullanıcılarının mahremiyet algısı*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kapp, K.M. ve O’Driscoll, T. (2010). *Learning in 3D: Adding a new dimension to enterprise learning and collaboration*. San Francisco, CA: Pfeiffer.
- Kayabaşı, Y. (2005). Sanal Gerçeklik ve eğitim amaçlı kullanılması. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 4(3), 151-158.
- Kekeç-Morkoç, D. ve Erdönmez, C. (2015). Web 2.0 uygulamalarının eğitim süreçlerine etkisi: Çanakkale Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(3), 335-346. DOI: 10.5961/jhes.2015.135
- Kıcı, D. ve Dilmen, E. (2014). Sosyal paylaşım ağlarının işbirlikli öğrenmede kullanımı: Bir Facebook uygulaması. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 41(2), 343-356. DOI: 10.14783/od.v11i41.5000011422
- Kietzmann, J.H., Hermkens, K., McCarthy I.P. ve Silvestre, B. (2011). Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. *Business Horizons* 54, 241-251. DOI: 10.106/j.bushor.2011.01.005 1.
- Kilis, S., Rapp, C. ve Gülbahar, Y. (2014). Eğitimde sosyal medya kullanımına yönelik yükseköğretim düzeyindeki öğretmenlerin algısı: Türkiye-Almanya örnekleme. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 3(3), 20-28.
- Kirschner, P.A. ve Karpinski, A.C. (2010). Facebook and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1237-1245.
- Koçoğlu, Z. (2009). Weblog use in EFL writing class. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 42(1), 311-327.

- Korucu, A.T. ve Yücel, A. (2015). Bilişim teknolojileri eğitimcilerinin dinamik web teknolojilerini eğitimde kullanmalarına yönelik görüşleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*, 5(2), 126-152. DOI: 10.17943/etku.78815
- Korucu, A.T. ve Karalar, H. (2017). Sınıf eğitimi öğretim elemanlarının Web 2.0 araçlarına yönelik görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 456-474. DOI: 10.24315/trkefd.304255
- Küçükali, A. (2016). Üniversite öğrencilerin sosyal medya kullanımı: Atatürk Üniversitesi örneği. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 7(13). 531-546.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2018). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı web sayfası. Erişim adresi: <http://sgb.kulturturizm.gov.tr>
- Manca, S. ve Ranieri, M. (2016). Facebook and the others. Potentials and obstacles of Social Media for teaching in higher education. *Computers & Education*, 95(2016), 216-230.
- Mastorakis, G. (2018). How augmented reality will influence future social media trends. Erişim adresi: <https://www.mentionlytics.com/blog/how-augmented-reality-will-influence-future-social-media-trends/>
- Mazman, S. G. (2009). *Sosyal ağların benimsenme süreci ve eğitsel bağlamda kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mencet, M.S. (2012). Yükseköğretimde sosyal medya gruplarının eğitim amaçlı kullanımı: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO ve Serik MYO örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 18, 86-98.
- McLoughlin, C. ve Lee, M.J.W. (2007). Social software and participatory learning: Pedagogical choices with technology affordances in the Web 2.0 era. *Proceedings ascilite Singapore 2007*, 664-675.
- McLoughlin, C. ve Lee, M.J.W. (2008). The three P's of pedagogy for the networked society: Personalization, participation, and productivity. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 20(1), 10-27.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. SAGE: Thousand Oaks, CA.
- Moran, M., Seaman, J. ve Tinti-Kane, H. (2011). *Teaching, learning and sharing: How today's higher education faculty use social media*. Pearson Learning Solutions.

- Nath, K., Dhar, S. ve Basishttha, S. (2014). Web 1.0 to Web 3.0 evolution of the Web and its various challenges. *Conference Paper*, February 2014. <https://doi.org/10.1109/ICROIT.2014.6798297>
- Odabaşı, H. F., Mısırlı, Ö., Güneş, S., Timar, Z., Ersoy, M., Som, S., Dönmez, F. İ., Akçay, T. ve Erol, O.(2012). Eğitim için yeni bir ortam: Twitter. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2(1), 89-103.
- Özerbaş, M.A. ve Mart, Ö.A. (2017). İngilizce öğretmen adaylarının Web 2.0 kullanımına ilişkin görüş ve kullanım düzeyleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1152-1167.
- Özdemir, M. (2007). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özdemir-Çakır, H.Ö. (2018). Yükseköğretimde Facebook kullanımı ve bağlam çöküşü: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları E-Dergisi*, 1(1), 29-40.
- Özden, Y. (2005). *Eğitimde yeni değerler: Eğitimde dönüşüm*. Geliştirilmiş Altıncı Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özgür, H. (2013). Sosyal ağların benimsenmesi ve eğitsel bağlamda kullanımı arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 169-182.
- Özmen, F., Aküzüm, C., Sünkür, M. ve Baysal, N. (2011). Sosyal ağ sitelerinin eğitsel ortamlardaki işlevselliği. *6th International Advanced Technologies Symposium*, 16-18 Mayıs, Elazığ, 42-47.
- Öztürk, M. (2011). *Üniversite öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerini kullanma amaçları ve eğitimde kullanımıyla ilgili görüşler*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Öztürk, M. ve Akgün, Ö.E. (2012). Üniversite öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerini kullanma amaçları ve bu sitelerin eğitimlerinde kullanılması ile ilgili görüşleri. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 49-67.
- Öztürk, M.F. ve Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken ZfWT*, 7(1), 101-120.

- Polat, M. ve Arabacı, İ.B. (2014). Eğitimde açık liderlik ve sosyal ağlar. *Zeitschrift für die Welt der Türken ZfWT*, 6(1), 257-275.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 1. *On the horizon*, 9(5), 1-6.
- Saban, A. (2004). *Öğrenme-Öğretme süreci*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Sağbaş, E.A., Ballı, S. ve Şen, F. (2016). Sosyal medya ve gençler üzerindeki etkileri. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Uluslararası Gençlik Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, 153-163.
- Sarsar, F., Başbay, M. ve Başbay, A. (2015). Öğrenme ve öğretme Sürecinde sosyal medya kullanımı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 418-431. DOI: 10.17860/efd.98783.
- Seçkiner-Bingöl, E. ve Tahtalıoğlu, H. (2017). Türkiye'de üniversitelerin sosyal medya kullanımı: Gazi Üniversitesi örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor15 Özel Sayısı), 2405-2423.
- Seferoğlu, S. S. (2011). Akran eğitimi: Öğretmenlerin mesleki eğitiminde yeni bir yaklaşım. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 1 (26), 20-25.
- Selwyn, N. (2007a). Web 2.0 applications as alternative environments for informal learning- a critical review. *Paper presented at the OECD-KERIS expert meeting*.
- Selwyn, N. (2007b). Screw Blackboard... do it on Facebook! an investigation of students' educational use of Facebook. Erişim adresi: <http://startrekdigitalliteracy.pbworks.com/f/2g19b89ezl6ursp6e749.pdf>
- Selwyn, N. (2014). The Internet and education. Erişim adresi: <https://www.bbvaopenmind.com/en/articles/the-internet-and-education/>
- Sepetçi, T. ve Mencet, M.S. (2017). Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin medya kullanım alışkanlıkları ve eğitim amaçlı İnterneti kullanım bilinci. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 7(2), 192-218.
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z. ve Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim*, 7(4). 23-32.
- Solmaz, T. (2016). *Yeni iletişim teknolojileri bağlamında medya okuryazarlığı*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Somyürek, S. (2014). Öğrenme sürecinde Z kuşağının dikkatini çekme: Artırılmış Gerçeklik. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 4(1), 63-80. DOI: 10.17943/etku.88319.
- Smith, F. (2009). How to Use Social-Networking Technology for Learning. Erişim adresi: <http://www.edutopia.org/social-networking-how-to>
- Sparrow, W. (2014, 8 Eylül). Web 1.0 - 3.0 comparison (Blog yazısı). Erişim adresi: <http://wsparrow.blogspot.com/2014/09/web-10-30-comparison.html>
- Statista, (2018). Erişim adresi: <https://www.statista.com/>
- Strauss, A. ve Corbin, J.M. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.
- Storey, L. (2007). Doing interpretative phenomenological analysis. In E. Lyons ve A. Coyle (Eds.). *Analysing qualitative data in psychology*. (p. 51-64). Los Angeles: SAGE Publications.
- Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Sun, K. T., Lin, C. L., ve Wang, S. M. (2010). A 3-D virtual reality model of the Sun and the Moon for e-learning at elementary schools. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 8(4), 689-710.
- Sütlüoğlu, T. (2015). Sosyal paylaşım ağlarında gençlerin sosyalleşme ve kimlik inşası süreçleri: Facebook örneği. *Folklor/Edebiyat*, (83), 125-147.
- Şahin, V. (2014). Sosyal ağların uzaktan eğitimde kullanımı. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/5079873-Sosyal-agların-uzaktan-egitimde-kullanımı.html>.
- Şendağ, S. (2008). Web’de yeni eğilimler: öğrenme ortamlarına entegrasyonu. *Proceedings of 8th International Educational Technology*, 995-1001.
- Şengöz, A. ve Eroğlu, E. (2017). Örgütlerde sosyal medya kullanımı: sosyal medya algıları, amaçları ve kullanım alışkanlıkları. *E-GIFDER*, 5(1), 503-524.
- Taşkın, C. (2017, Eylül). Sosyal ağlar. *The Brand Age Dergisi*. Erişim adresi: <http://www.thebrandage.com/sosyal-aglar>
- Teo, T. (2013). An initial development and validation of a Digital Natives Assessment Scale (DNAS). *Computers & Education*, 67, 51-57. DOI: 10.1016/j.compedu.2013.02.012.

- Tınmaz, H. (2011). *Utilization of social networking websites in education: a case of Facebook*. Doktora Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Timur, B., Timur, S. ve Akkoyunlu, B. (2014). Öğretmen adaylarının sayısal yetkinlik düzeylerinin belirlenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 41-59.
- Tiryakioğlu, F. ve Erzurum, F. (2011). Bir eğitim aracı olarak ağların kullanımı. *Proceedings of 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 1031-1047.
- Toğay, A., Akdur, T. E., Yetişken, İ. C. ve Bilici, A. (2013). Eğitim süreçlerinde sosyal ağların kullanımı: Bir MYO deneyimi. *Akademik Bilişim Konferansı*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi.
- Turan, A.H. ve Çolakoğlu, B.E. (2008). Yüksek öğrenimde öğretim elemanlarının teknoloji kabulü ve kullanımı: Adnan Menderes Üniversitesinde ampirik bir değerlendirme. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 106-121.
- Tuten, T. ve Solomon, M.R. (2014). *Social Media Marketing*. Pearson/Prentice Hall.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (2018). Hanehalkı bilişim teknolojileri (BT) kullanım araştırması, 2018. Erişim adresi: <http://tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=27819>
- Uygun, E. ve Akbulut, D. (2018). Karnavalesk kuramı ve Instagram ortamına yansımaları. *e-Journal of New Media / Yeni Medya Elektronik Dergi*, 2(2), 73-89.
- Uzuner, Y. (1999). Niteliksel araştırma yaklaşımı. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, 175-193.
- Uzunoğlu, S. (2015). Bir postmodern intiharın ardından Ekşi Sözlük'te kanaatlerin oluşumu ve grupların biçimlenme süreçleri. *E-Journal of Intermedia*, 2(2), 424 – 439.
- Vural, Z.B.A. ve Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, 20(5), 3348-3382.
- Yağcı, Y. (2009). Web teknolojisinde yeni bilgi fırtınası: Web 3.0. *Bilgi Çağında Varoluş: "Fırsatlar ve Tehditler" Sempozyumu Bildiriler*. 138-147.

- Yalçın, H. (2017). Dijital yerliler ve bilgi kaynakları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 567-580.
- Yalçın Tepe, F.D. ve Adıgüzel, T.(2017). Eğitim kurumlarında teknoloji ile değişim süreci: Bir yükseköğretim kurumu örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(63), 1242-1261.
- Yayla, K. (2010). *İnternet pazarlamasında yeni eğilimler: Çevrimiçi sosyal ağların üniversite öğrencilerinin satın alma davranışlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Manisa.
- Yaylak, E. ve İnan, S. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medyayı kullanma düzeyleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 62-87.
- Yeşil, Y. ve Fidan, F. (2017). Türkiye’de Y kuşağının E-iletişim kullanımı: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 100-109.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, Ç., Kahyaoğlu, M. ve Kaya, M.F. (2012). Siirt ilindeki ortaöğretim öğrencilerinin sayısal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, sınıf ve öğrenim gördüğü lise türüne göre farklılaşmasının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 82-96.
- YouTube’a sosyal medya özellikleri geliyor. (2016, 17 Eylül). Erişim adresi: <https://www.cnnturk.com/teknoloji/internet/YouTubea-sosyal-medya-ozellikleri-geliyor>
- Yuen, S. ve Yuen, P. (2008). Social Networks in Education. In G. Richards (Ed.), *Proceedings of world conference on E-learning in corporate, government, healthcare and higher education*. 1408-1412. Chesapeake, VA: AACE.
- Zengin, M., Zengin, G. ve Altunbaş, H. (2015). Sosyal medya ve değişen mahremiyet "Facebook mahremiyeti". *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(2), 112-136. DOI: 10.19145/guifd.11157.
- We Are Social, (2018). Erişim adresi: <https://wearesocial.com>
- Willard, N. (2011). “Schools and online social networking”, Education World, Erişim adresi: http://www.educationworld.com/a_issues/issues/issues423.shtml.

EKLER

EK 1. Alan Yazın Sosyal Medya Araçları Sınıflandırması

ICrossing, 2008	• Sosyal Ağlar (MySpace, Facebook) • Bloglar • Wikiler (Wikipedia) • Podcastler (Apple iTunes) • Forumlar • İçerik Toplulukları (Flickr, YouTube) • Microbloglar (Twitter)
Weinberg, 2009	• Sosyal Haber Siteleri (Digg, Reddit) • Sosyal İşaretleme Siteleri (Delicious, StumbleUpon) • Sosyal Ağlar (Facebook, MySpace, LinkedIn) • Diğer İçerik Paylaşım Siteleri (Podcast, YouTube, Flickr)
Carabiner, 2009	• Sosyal Ağlar (Facebook, Orkut) • Profesyonel Ağlar (LinkedIn, Plaxo) • Bloglar • İşaretleme Siteleri (Delicious) • Video Paylaşım Siteleri (YouTube, Yahoo! Video) • Bilgi Paylaşım Siteleri (Wikipedia) • Özel Sosyal Ağ Kurma Siteleri (KickApps, Ning) • İnteraktif E-Ticaret Siteleri (eBay, Amazon.com)
Kaplan ve Haenlein, 2009	• İşbirlikçi Projeler (Wikipedia, Sosyal İşaretleme Siteleri) • Bloglar • İçerik Toplulukları (YouTube, SlideShare) • Sosyal Ağlar (Facebook) • Sanal Oyun Dünyaları (World of Warcraft) • Sanal Sosyal Dünyalar (Second Life)
Mangold ve Faulds, 2009	• Sosyal Ağ Siteleri (MySpace, Facebook) • Yaratıcı Çalışma (Video, Resim, Müzik, Birlikte Oluşturulmuş İçerik, Ortak Entelektüel Birikim) • Paylaşım Siteleri (YouTube, Flickr, Jamendo, Piczo, CreativeCommos) • Kullanıcı Sponsorlu Bloglar (Apple Blogu, CNet.com) • Şirket Sponsorlu Bloglar (Vocalpoint) • Şirket Sponsorlu Olay /Yardım Siteleri (click2quit.com) • Davetiye ile Kabul Eden Sosyal Ağlar (ASmallWorld.net) • İş Ağı Siteleri (LinkedIn) • İşbirlikçi Web Siteleri (Wikipedia) • Sanal Dünyalar (Second Life) • Ticaret Toplulukları (eBay, Amazon.com, Craig'sList) • Podcastler (Apple iTunes) • Eğitim Materyalleri Paylaşımı (MIT Open Course Ware) • Açık Kaynak Program Toplulukları (Linux.org) • Sosyal İşaretleme Siteleri (Digg, Reddit, Delicious)
Zarella, 2010	• Bloglar • Twitter ve Microblogging • Sosyal Ağlar • Medya Paylaşımı • Sosyal Haberler ve Etiketleme • Oylama ve Değerlendirme Siteleri • Forumlar • Sanal Dünyalar

Safko, 2010	• Sosyal Ağlar • Yayıncılık (Bloglar, Wikiler) • Resim Paylaşımı (Flickr) • Ses Paylaşımı (Podcastler) • Video Paylaşımı (Vlog, YouTube) • Microblogging (Twitter) • Canlı Yayıncılık (Justin. Tv) • Sanal Dünyalar (Second Life) • Oyun Siteleri (World of Warcraft) • Verimlilik Uygulamaları (BitTorrent, SurveyMonkey) • Toplayıcılar (Digg, FriendFeed) • RSS (Atom, Google FeedBurners) • Arama (Technorati) • Mobil Sosyal Medya (Akıllı Telfon Uygulamaları) • Kişilerarası (Skype, Apple iChat)
Akar, 2013	• Bloglar • Mikrobloglar • İnternet Forumları • Sosyal Haber ve İşaretleme Siteleri • Medya Paylaşım Siteleri • İnceleme ve Değerlendirme Siteleri • Sosyal Ağ Siteleri • Sanal Dünyalar
Horzum, 2010	• Blog • Wiki • Podcast • Video Paylaşım Siteleri(VPS) • RSS • Anlık Mesajlaşma
Durusoy, 2011	• Etiketleme ve Etiket Bulutları • Canlı Yer İmi • Mashup • Günlükler (Bloglar) • Wikiler • Multimedya Paylaşım • Sosyal Ağlar
Tuten ve Solomon, 2014	• Sosyal Topluluklar (Sosyal ağlar, Forumlar, Wikiler) • Sosyal Yayınlar (Bloglar, Mikrobloglar, medya Paylaşım Siteleri; video, fotoğraf, ses, yer imi paylaşımı) • Sosyal Eğlence (Sosyal medya tabanlı oyunlar, eğlence toplulukları, sanal gerçeklik) • Sosyal Ticaret (Sosyal alışveriş siteleri) • Sosyal Medya Ölçümler (Başarı ve etkinlik ölçümü)
Bedir, 2016	• Blog • Microblog • Wikiler • Sosyal Etiketleme • İçerik Paylaşım Siteleri
Kaplan, 2017	• Forumlar • Web Günlükleri (Bloglar) • Facebook ve sosyal ağlar • Youtube ve Diğer Video Paylaşım Siteleri • Twitter ve Mikrobloglar • Instagram ve Fotoğraf Paylaşım Uygulamaları • Diğer Sosyal Medya Araçları

EK 2. Katılımcı E-posta Daveti

Sayın Hocam:

Yükseköğretimde Öğrenme ve Öğretme Amaçlı Sosyal Medya Kullanımına İlişkin Akademik Yönetici ve Öğretim Elemanı Görüşleri

Aksaray Üniversitesi (ASÜ) Sosyal Bilimler Enstitüsü (SBE) Yönetim Bilişim Sistemleri (YBS) Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi kapsamında olan bu çalışmanın amacı ASÜ’de ders veren öğretim elemanları ile görüşme yaparak öğretme ve öğrenme sürecinde sosyal medya kullanımını, nedenlerini, olumlu ve olumsuz görüşleri belirlemektir. Sosyal medya; kullanıcılar tarafından oluşturulan bilginin basit, eş zamanlı ve iki yönlü olarak paylaşılmasını ve ulaşılmasını sağlayan yeni bir medya biçimidir. Web 2.0 dijital içeriğini oluşturularak; fikirleri, olaylara bakış açısını, düşünceleri, günlük yaşam etkinliklerini, bulunulan mekânı, fotoğrafları, reklamları veya yaşanan önemli olayları sanal ortamdaki kişilere ulaştıran ve yayan çevrimiçi bir ağıdır.

Bu görüşme; öğretim elemanlarının sosyal medyayı öğretme ve öğrenme sürecinde derse destek amaçlı nasıl kullandıkları, kullanma veya kullanmama nedenleri ve kullanımı hakkında düşünceleri, sorunları ve beklentilerine yönelik sorular içermektedir. Görüşmede en fazla 15 soru sorulacak ve yaklaşık 30-40 dakika alacaktır. Bu çalışmada toplanan veriler ASÜ SBE Yüksek Lisans tez çalışmasının araştırma amaçlarına uygun olarak kullanılacaktır. Gönüllü olarak görüşmeyi kabul eden katılımcılar anonim olacak, araştırma sonuç raporlarında isim, görev, ünvan benzeri kişisel bilgilerin gizliliği sağlanacaktır. Katılımcının onuru alındıktan sonra eğer isterse kayıt cihazı kullanılacaktır. Bu koşullar altında araştırmaya katılmak isteyenlere bilgilendirilmiş onay formu imzalatılacaktır. Araştırma yürütülürken sorulara hiç yanıt vermeden veya bazılarını yanıtladıktan sonra çekilmek mümkün olacaktır.

Yukarıda belirttiğimiz koşullarda araştırmamıza zaman ayırarak görüşmeci olarak katılım sağlayıp, sağlamayacağınıza ilişkin cevabınızı e-posta aracılığıyla geri dönüş yaparak bildirirseniz çok memnun oluruz. Eğer kabul ederseniz lütfen görüşmeye uygun olduğunuz tarihleri ve saatleri de belirtiniz; biz onaylamanız için sizi arayacağız. Görüşmeye ilişkin başka sorunuz varsa bizimle iletişim kurabilirsiniz.

Saygılarımızla,

Yüstra Köse

Dr. Alev Elçi

YL Öğrencisi

Tez Danışmanı

Yönetim Bilişim Sistemleri Ana Bilim Dalı

SBE

Cep Telefonu:

Aksaray Üniversitesi

Cep Telefonu:

EK 3. Görüşme Soruları Formu

“Yükseköğretimde Öğrenme ve öğretme Amaçlı Sosyal Medya Kullanımına İlişkin Akademik Yönetici Ve Öğretim Elemanı Görüşleri” Görüşme Soruları Formu

Sosyal medya, kullanıcılar tarafından oluşturulan bilginin basit, eş zamanlı ve iki yönlü olarak paylaşılmasını ve ulaşılmasını sağlayan yeni bir medya biçimidir. Web 2.0 dijital içeriği oluşturularak; fikirleri, olaylara bakış açısını, düşünceleri, günlük yaşamda yapılanları, nerede bulunduğunu, fotoğrafları, reklamları veya yaşanan önemli olayları sanal ortamdaki kişilere ulaştıran çevrimiçi bir ağıdır. Akar (2010), günümüzde kullanılan sosyal medya türlerini: bloglar (Blogger, Wordpress), mikroblogging (Twitter, Tumblr), wikiler (Wikipedia), sosyal işaretleme (Delicious), medya paylaşım siteleri (YouTube, Flickr), podcasting (NewYorker), sanal dünyalar (Second Life) ve sosyal ağlar (Facebook, MySpace, Badoo, Friendfeed, Netlog, LinkedIn) şeklinde gruplandırmıştır.

Bu araştırmanın amacı öğretim elemanlarının öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya kullanımını, nedenlerini, olumlu ve olumsuz görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Yükseköğretimde öğretim elemanları sosyal medyayı öğrenme ve öğretme sürecinde derse destek amaçlı nasıl kullanıyor?
2. Yükseköğretimde öğretim elemanları sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı kullanma veya kullanmama nedenleri nelerdir?
3. Öğretim elemanlarının yükseköğretimde öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya kullanımını hakkında düşünceleri, sorunları ve beklentileri nelerdir?

Bu çalışmada toplanan veriler Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisansüstü tez çalışmasının araştırma amaçlarına uygun olarak kullanılacaktır. Katılımcılar anonim olacak, araştırma sonuç raporlarında isim, görev, ünvan benzeri kişisel bilgilerin gizliliği sağlanacaktır. Katılımcıların oluru alındıktan sonra eğer isterlerse kayıt cihazı kullanılacaktır. Görüşme süresi yaklaşık 30 dakika olacaktır. Bu koşullar altında araştırmaya katılmak isteyenlere bilgilendirilmiş onay formu imzalatılacaktır. Araştırmanın yararlı olabilmesi için sorulara açık ve samimi cevaplar verilmesini rica ederiz. Araştırmamıza katılarak katkı verdiğiniz için çok teşekkür ederiz.

Yüstra Köse

Yrd.Doç.Dr. Alev Elçi

Görüşme Soruları

1. Sosyal medya araçlarını öğrenme ve öğretme amaçlı kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız bu sosyal medya araçlarını kullanım sebepleriniz nedir?
2. Öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medyayı kullanmıyorsanız neden kullanmıyorsunuz? İlerleyen süreçte kullanmayı düşünür müsünüz, hangisini kullanırsınız?
3. Öğrenme ve öğretme amaçlı sosyal medya araçlarından hangilerini kullanıyorsunuz? Ne amaçla kullanıyorsunuz?
4. Öğrenme ve öğretme sürecinde sosyal medya kullanımındaki yenilikleri izleyebiliyor musunuz?
5. Sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı daha etkin kullanmak için nelere ihtiyacınız var?
6. Sosyal medyayı öğrenme ve öğretme sürecinde derse destek amaçlı kullanırken problemlerle karşılaşılıyor musunuz? Ne tür problemler?
7. Öğrencileriniz sosyal medyayı derse destek aracı olarak nasıl algılamaktadırlar? Öğrenciler bu ortamlara karşı /veya ortamlarda nasıl davranıyorlar?
8. Öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarının ve davranışlarının değiştiğini düşünüyor musunuz?
9. Üniversitenizin öğrenme ve öğretme amaçlı kullanılması için zorunlu kıldığı ya da desteklediği bir sosyal medya uygulaması var mı?
10. Üniversitenizin en güncel teknolojileri tam olarak kullandığını düşünüyor musunuz? Eğer düşünüyorsanız, nasıl?
11. Size göre, eğer üniversiteler öğrenme ve öğretme amaçlı en güncel teknolojileri kullanıyor olsaydı, öğretim elemanlarının öğretim süreçlerinin ve becerilerinin değişmesi gerekir miydi?
12. Öğretim elemanlarının öğretim süreçlerinin ve becerilerinin dijital çağa uyumlu olması için neler yapılmalıdır? Kendinizi geliştirme için tercihleriniz nelerdir?
13. Eğer sosyal medyayı öğrenme ve öğretme amaçlı kullanıyorsanız, bu uygulamayı kullanmadan önceki beklentileriniz nelerdi ve uygulama sonrası beklentileriniz karşılandı mı?
14. Sosyal medya kullanımı öğrenme ve öğretme sürecine nasıl dâhil edilmelidir? Bu süreci destekleyici, özendirici veya kolaylaştırmaya yönelik çalışmalar var mı?
15. Sosyal medyanın öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılmasına ilişkin geleceğe yönelik tutumunuz nedir?

EK 4. Katılımcı/Deneğin Beyanı

(Katılımcının/Deneğin Beyanı)

Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü Bilişim Sistemleri Anabilim Dalında, Yüsrâ Köse tarafından bir Araştırma yapılacağı belirtilerek bu Araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı ve ilgili metni okudum. Bu bilgilerden sonra böyle bir Araştırma'ya “katılımcı” olarak davet edildim.

Araştırma'ya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Araştırma'nın yürütülmesi sırasında herhangi bir neden göstermeden Araştırma'dan çekilebilirim. *(Ancak araştırmacıları zor durumda bırakmamak için Araştırma'dan çekileceğimi önceden bildirmemim uygun olacağının bilincindeyim)*. Ayrıca tıbbi durumuma herhangi bir zarar verilmemesi koşuluyla araştırmacı tarafından Araştırma dışı da tutulabilirim.

Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana da bir ödeme yapılmayacaktır.

İster doğrudan, ister dolaylı olsun Araştırma uygulamasından kaynaklanan nedenlerle meydana gelebilecek herhangi bir sağlık sorununun ortaya çıkması halinde, her türlü tıbbi müdahalenin sağlanacağı konusunda gerekli güvence verildi. (Bu tıbbi müdahalelerle ilgili olarak da parasal bir yük altına girmeyeceğim).

Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu koşullarla söz konusu Araştırma'ya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın, gönüllülük içerisinde katılmayı kabul ediyorum. İmzalı bu form kâğıdının bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcı

Adı, soyadı :

Adres :

Tel : İmza : Tarih :/...../.....

Görüşme tanığı

Adı, soyadı :

Adres :

Tel : İmza : Tarih :/...../.....

EK 5. Etik Kurul Raporu

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Aksaray Üniversitesi - Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü
- İnsan Araştırmaları Etik Kurulu
14.02.2018 14:44
Sayı: 34183927.202.03.02-E.00000257207
00000257207

Sayı : 2018/27
Konu : Başvurunuz Hk.

Sayın: Yrd. Doç. Dr. Alev ELÇİ

09.02.2018 tarih ve 2018/27 protokol sayılı araştırma başvurunuz Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nun 13.02.2018 tarihli toplantısında görüşülmüş olup kurul karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Necmettin AYGÜN
Aksaray Üniversitesi
İnsan Araştırmaları Etik Kurul
Başkanı

Ek: Kurul karar örneği

Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü

Adres:tarih Bölümü

Tel:2882194

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr> adresinden cc2af840-3b7d-49b7-b82f-ce35f8f31f9 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Bilgi için: Fen Edebiyat Fak

Fax:2882125

WEB: www.aksaray.edu.tr